

Προβληματισμοί

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Τεύχος **107**^{ον}

HELLENIC INSTITUTE for STRATEGIC STUDIES
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 2022

Πατησίων 88, 104 34 Αθήναι

Ευρώ 0,01

Άρθρα

***Αναμέτρηση Ουκρανίας. Ιστορικά και τρέχουσες εξελίξεις**

Του Αντιναυάρχου ε.α. Βασιλείου Μαρτζούκου ΠΙΝ

***Κι όμως, ο πόλεμος δεν ανήκει στο παρελθόν**

Του Αντιστρατήγου ε.α. Παναγιώτη Γκαρτζονίκα

***Οι Αδυναμίες της Άμυνας της Κύπρου και τα Αίτια του Αντιστρατήγου ε.α. Φοίβου Κλόκκαρη**

***Προς μία παγκόσμια αναδιάταξη**

Zbigniew Kazimierz Brzezinski

***Από το “δόγμα Μονρόε” στη “φιλελεύθερη ηγεμονία”**

Του κ. Μάκη Ανδρονόπουλου

***Ευρώπη και Ρωσία θα απουσιάζουν από τη «νέα Γιάλτα»**

Του κ. Μιχάλη Ψύλου

***Ουκρανία. Ο αόρατος πόλεμος**

Του κ. Αποστόλου Αποστολοπούλου

***Ουδέτερη ζώνη Αιγαίο – Μεσόγειος, άνοιγτος διάδρομος μεταφοράς αερίου!**

Του κ. Μανώλη Κοττάκη

***Τί διδάσκει η Ουκρανία για την ελληνική αποτροπή**

Του Αντιστρατήγου ε.α. Παναγιώτη Γκαρτζονίκα

***East Med, Ενεργειακή Ασφάλεια και Εθνικά Συμφέροντα**

Του Γεωργίου Κουκάκη

***Επαναξιολόγηση της Πυρηνικής Αποτροπής**

Του Αντιστρατήγου ε.α. Ιποκράτους Δασκαλάκη

***Οι Τουρκικοί S-400 και ο Πόλεμος στην Ουκρανία**

Του Αντιστρατήγου ε.α. Ιποκράτους Δασκαλάκη

***MIT. Modus operandi και δράση στην Ελλάδα**

Του κ. Ευθυμίου Τσιλιοπούλου

*** Τα Ιμια και το Σήμερα**

του Αντιναυάρχου ε.α. Βασιλείου Μαρτζούκου ΠΙΝ

*** Με την διερώτηση του «ποιός επωφελείται»**

Του κ. Δημητρίου Ζακοντίνου

***Τα Rafale και η χαμένη ευκαιρία**

για την ελληνική αμυντική βιομηχανία

Του Αντιπετάρχου ε.α. Θεοδώρου Γιαννιτσοπούλου

***“Πόλεμος Ψηφιδωτού”**

Γιατί η Ελλάδα έχει ανάγκη άλλο μοντέλο εξοπλισμών

Του καθηγητού κ. Κωνσταντίνου Γρίβα

***«Άγνωστοι Έλληνες του Επαναστατικού Αγώνα:**

Η προσφορά τους μέσα από τα αρχεία του ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ»

Της κ. Άννας Κωνσταντινίδου

***Επετείων διδάγματα και παρακαταθήκες (2020-2023)**

Του Πρέσβευς ε.τ. Αλεξάνδρου Π. Μαλλιά

Δοκίμια

***Προσεγγίζοντας την Τεχνητή Νοημοσύνη με μια ... στρατιωτική ματιά**

Του Υποστρατήγου ε.α. Κωνσταντίνου Αργυροπούλου

Επισκοπήσεις

Με μια Ματιά η Ελλάδα και ο Κόσμος

Του Αντιστρατήγου ε.α. Χρήστου Μουστάκη

Οι Προβληματισμοί του Εκδότη

Αγαπητά μέλη και φίλοι

Οι προβληματισμοί μας αυτού του τριμήνου είναι έμπλεοι αγωνίας, φόβου και ερωτηματικών για την ειρήνη και το μέλλον όχι μόνο της Ευρώπης, αλλά ίσως και της ανθρωπότητας. Ζούμε στιγμές ιστορικές και τραγικές ταυτόχρονα, με έναν πόλεμο στην Ουκρανία, που επισκιάζει και κυριαρχεί παντός ετέρου θέματος και γεγονότος και για αυτό αυτός το τεύχος και οι «προβληματισμοί μας επικεντρώνονται σε ένα μόνο θέμα. Τον πόλεμο της Ουκρανίας.

Θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε τα αίτια αυτού του πολέμου και να απαντήσουμε στο ερώτημα, αν ήταν αναμενόμενος αυτός ο πόλεμος, αν μπορούσε να αποφευχθεί. Και όλα αυτά με τα στοιχεία που έχουμε μέχρι σήμερα που γράφουμε το παρόν (21/3). Είναι απολύτως σαφές η καταδίκη της Ρωσίας για την εισβολή αυτή σε μια άλλη χώρα και όλοι θα πρέπει να είμαστε αλληλέγγυοι προς τον δοκιμαζόμενο και θανάσιμα πληττόμενο ουκρανικό λαό και ιδιαίτερα τους αμάχους. Ουδεμία αμφιβολία υπάρχει ότι η ρωσική εισβολή είναι παράνομη και εμείς οι Έλληνες θα πρέπει να την καταδικάζουμε απερίφραστα, διαρκώς, εντόνως και να την αναδεικνύουμε συνεχώς και αδιαλείπτως, σε όλα τα επίπεδα, πολιτικά, διπλωματικά, επικοινωνιακά. Και τούτο, καθόσον υπάρχει ακόμη η επί μισό αιώνα η χαίουσα πληγή της εισβολής της Τουρκίας στην Κύπρο και οι συνεχιζόμενες εισβολές της Τουρκίας στα εθνικά κυριαρχικά δικαιώματα, όπως παραβίαση του ελληνικού εναερίου χώρου, υπερπτήσεις επί ελληνικών νήσων, παραβίαση της ελληνικής υφαλοκρηπίδας και όλα αυτά που βιώσαμε με έντονο τρόπο τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα τα δύο τελευταία. Τονίζουμε ότι η Ελλάδα θα πρέπει να σταθεί αλληλέγγυα στον ουκρανικό λαό στον υπέρτατο βαθμό, με αποσολές ανθρωπιστικής και υλικότεχνικής βοήθειας, με φιλοξενία ή και ακόμη αποδοχή αιτήσεων ασύλου αμέσως των αιτούντων ουκρανών προσφύγων, όπως και των ελληνικών ομογενών μας που καταφθάνουν κυνηγημένοι από τον πόλεμο στην Ελλάδα, παρέχοντας επίσης κάθε δυνατή βοήθεια, ώστε η διαμονή τους και η πιθανή εγκατάστασή τους να είναι η καλύτερα.

Οι αναλύσεις στην Ελλάδα για την σύγκρουση στην Ουκρανία γίνεται σήμερα σε συνθήκες υστερίας, προπαγάνδας, ιδεολογίας και ψεύδους και όχι σε συνθήκες ρεαλισμού, γνώσης, μνήμης και ιδιαίτερα του εντοπισμού των αιτιών που την προκάλεσαν. Η μονομερής παρουσίαση των γεγονότων, επιχειρεί συνειδητά ή ασυνείδητα να συσκοτίσει την κατανόηση των αιτιών που δημιουργούν ένα γεγονός. Η υστερία συνεπικουρεί την διέγερση του θυμικού και στοχεύει να αποκλείσει την λειτουργία του λογικού, είτε είναι αντιρωσική, είτε είναι αντιαμερικανική, είτε αντιουκρανική, είτε οποιαδήποτε άλλη. Εγκλωβίζει τις κοινωνίες στις επιλογές αυτών που κατέχουν την διαχείριση του δημόσιου λόγου, δηλαδή των Μ.Μ.Ε. με ό,τι αυτό συνεπάγεται σε σχέση με την αλήθεια. Έτσι θα προσπαθήσουμε με νηφαλιότητα, ψυχραιμία και με αντικειμενικότητα να δούμε τα γεγονότα.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι η πιο επικίνδυνη διεθνής κρίση από την εποχή της κρίσης των πυραύλων στην Κούβα το 1962, που μπορεί να καταλήξει ακόμη και σε παγκόσμιο πόλεμο ή ακόμη και σε πυρηνική αντιπαράθεση κάτι που απευχόμαστε με όλη μας την ψυχή. Για να

αντιληφθούμε τι συμβαίνει θα χρησιμοποιήσω λόγια και άρθρα μόνο αμερικανών διανοουμένων, πολιτικών, αξιολογιστών καθηγητών και συγγραφέων σε θέματα διεθνούς δικαίου και μόνο, ώστε να δούμε την κατάσταση μέσα από τις απόψεις των, ως πιο αντικειμενική. Σύμφωνα με τον σοφό στρατηγό Σουν Τζου, «η πρώτη αρχή του πολέμου, είναι η παραπλάνηση», καθώς και η ρήση ότι «στον πόλεμο, το πρώτο που πεθαίνει είναι η αλήθεια».

Σύμφωνα με τον καθηγητή διεθνών σχέσεων και συγγραφέα Τζον Μερσχάμερ, τον «πατέρα της ρεαλιστικής πολιτικής, σε πρόσφατο άρθρο του στους «Financial Times», εξηγεί, ότι «το πρόβλημα για την Ουκρανία ξεκίνησε στη σύνοδο κορυφής του NATO στο Βουκουρέστι τον Απρίλιο του 2008 όταν η τότε κυβέρνηση Τζορτζ Μπους, ώθησε τη συμμαχία να ανακοινώσει, ότι η Ουκρανία και η Γεωργία «θα γίνουν μέλη» της. Οι Ρώσοι ηγέτες απάντησαν αμέσως με οργή, χαρακτηρίζοντας αυτήν την απόφαση ως απειλή για την ίδια την ύπαρξη της Ρωσίας και υποσχέθηκαν να την αποτρέψουν. Σύμφωνα με έναν έγκυρο Ρώσο δημοσιογράφο, ο Πούτιν «εξοργίστηκε» και προειδοποίησε ότι «αν η Ουκρανία ενταχθεί στο NATO, αυτό θα το κάνει χωρίς την Κριμαία και τις ανατολικές περιοχές της. Απλώς θα καταρρεύσει».

Η Αμερική αγνόησε την κόκκινη γραμμή της Μόσχας και προώθησε το σχέδιο της να κάνει την Ουκρανία το δυτικό της προπύργιο στα σύνορα με τη Ρωσία. Και συνεχίζει ο καθηγητής: «Τελικά, αυτές οι προσπάθειες πυροδοτήσαν μία σειρά από εχθροπραξίες τον Φεβρουάριο του 2014, μετά από μια εξέγερση (η οποία ήταν υποστηριζόμενη από την Αμερική), και οδήγησε τον φιλορώσο πρόεδρο της Ουκρανίας, Γιανουκόβιτς, να φύγει από τη χώρα και να «εκλεγεί» φιλοδυτική κυβέρνηση. Σε απάντηση η Ρωσία κατέλαβε την Κριμαία και βοήθησε στο να ξεκινήσει ένας εμφύλιος πόλεμος στην περιοχή Ντονμπάς της ανατολικής Ουκρανίας. Η επόμενη μεγάλη αντιπαράθεση ήρθε τον Δεκέμβριο του 2021 και οδήγησε απευθείας στον σημερινό πόλεμο. **Η κύρια αιτία ήταν, ότι η Ουκρανία θα γινόταν de facto μέλος του NATO, μία διαδικασία που ξεκίνησε από τον Δεκέμβριο του 2017, όταν η κυβέρνηση Τραμπ αποφάσισε να πουλήσει “αμυντικά όπλα” στο Κίεβο. Οι δεσμοί μεταξύ Ουκρανίας και Αμερικής συνέχισαν να ενισχύονται υπό την κυβέρνηση Μπάιντεν, γεγονός που αντικατοπτρίζεται σε ένα σημαντικό έγγραφο, τον “Χάρτη ΗΠΑ-Ουκρανίας για Στρατηγική Συνεργασία”, ο οποίος υπογράφηκε τον Νοέμβριο 2021... και τονίζει επίσης ότι οι δύο χώρες θα ακολουθήσουν όσα απέρρεαν από την “Διακήρυξη της Συνόδου Κορυφής του Βουκουρεστίου, το 2008”..... Η Ρωσία ζήτησε γραπτή εγγύηση, ότι η Ουκρανία δεν θα γίνει ποτέ μέρος του NATO και ότι η συμμαχία θα αφαιρέσει τα στρατιωτικά μέσα, που είχε αναπτύξει στην Ανατολική Ευρώπη από το 1997(πυραυλικά συστήματα). Οι διαπραγματεύσεις όμως που ακολούθησαν απέτυχαν, καθώς ο Μπλίνκεν κατέστησε σαφές ότι “δεν υπάρχει καμία αλλαγή και ούτε θα υπάρξει καμία αλλαγή”. Έτσι στις 24 Φεβρουαρίου η Ρωσία ξεκίνησε την εισβολή στην Ουκρανία για να εξαλείψει την απειλή που είδε από το NATO, εφαρμόζοντας ακριβώς το δόγμα Μονρόε των ΗΠΑ.**

Συνέχεια στην σελίδα 15

Ιδιοκτήτης: ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ. ΚΩΔΙΚΟΣ 016037

Εκδότης-Διευθυντής: Ιωάννης Μπαλτζώης

Υπεύθυνος Συντάξεως: Κ. Αργυρόπουλος

Υπεύθυνος Τεχνικής Υποστηρίξεως: Α. Τόσιος

Συντ/κή Ομάδα: Ε. Τέμπος, Δ. Ηλιόπουλος

DTP-Καλλιτεχνικά: Κ. Αργυρόπουλος

Εκτύπωση: ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ Α.Ε. Τηλ: 2105743410

Συντάκτης

Γραφεία: 28ης Οκτωβρίου 88

TK 104 34 Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 8211025

Fax: 210 8211056

E-mail: elisme@elisme.gr

Διαδίκτυο: www.elisme.gr

Αναμέτρηση Ουκρανίας. Ιστορικά και τρέχουσες εξελίξεις

Του Αντιναυάρχου ε.α. Βασιλείου Μαρτζούκου ΠΝ
Επιτίμου Διοικητού Σχολής Ναυτικών Δοκίμων
Αντιπροέδρου Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών

Η ταραχώδης ιστορία της Ουκρανίας, η γεωγραφική της θέση, η μεγάλη παραγωγική της δυνατότητα, οι γεωπολιτικές βλέψεις μεγάλων και περιφερειακών Δυνάμεων, καθώς και το χαμηλό ποσοστό κοινωνικής συνοχής του πληθυσμού (εθνολογικές, γλωσσικές, θρησκευτικές αποκλίσεις), διαμόρφωσαν το πλαίσιο τρωτότητας και αστάθειας της χώρας αυτής. Οι σχέσεις Ρωσίας και Ουκρανίας είναι σύνθετες αφού έχουν πολιτισμικές ομοιότητες, αλλά όχι τόσο ευχάριστες κοινές αναμνήσεις από την ναζιστική εισβολή και την σταλινική τρομοκρατία. Στην χώρα αυτή κατοικεί σημαντική κοινότητα 150.000 περίπου Ελλήνων (επισήμως 93.000 ρωσόφωνοι), με ρίζες που φθάνουν στον 8ο αιώνα π.Χ.. Η Ουκρανία αποτελεί ανεξάρτητη και κυρίαρχη χώρα από το 1991 ενώ βάσει της Συμφωνίας της Βουδαπέστης, το 1994, παρέδωσε τα πυρηνικά της όπλα, με τις ΗΠΑ και Ρωσία να εγγυώνται την ακεραιότητα και κυριαρχία της.

Με την κατάρρευση της ΕΣΣΔ και παρά τις προφορικές του διαβεβαιώσεις, το ΝΑΤΟ επεκτάθηκε ανατολικά. Η Δυτική επέκταση δεν συνετελέσθη βιαίως αφού τα κράτη της ανατολικής Ευρώπης έσπευσαν ασμένως να ενταχθούν στους Δυτικούς θεσμούς (ΕΕ και ΝΑΤΟ), μετά από την σκληρή εμπειρία της πολυετούς Σοβιετικής «λαϊκής προστασίας». Οι Δυτικές φιλοδοξίες περί «ενιαίας και ανεξάρτητης Ευρώπης» προσέκρουαν στο ρωσικό Δόγμα του «near abroad» σύμφωνα με το οποίο αποτελεί ζωτικό συμφέρον η ύπαρξη μίας φιλικής ή ουδέτερης περιφέρειας περί τα σύνορα της Ρωσίας (buffer zone). Την απόφαση των ΗΠΑ να εγκαταστήσουν συστήματα αντιπυραυλικής άμυνας σε ευρωπαϊκές χώρες πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες, εξέλαβε το Κρεμλίνο ως σοβαρή πρόκληση.

Με την στρατιωτική επέμβαση στην Γεωργία το 2008 (Αμπχαζία, Νότια Οσσετία), η Ρωσία προειδοποίησε έμπρακτα για τις σφαίρες επιρροής. Η Μόσχα αντέδρασε στην Δυτικό-στροφή ουκρανική «πορτοκαλί επανάσταση» του 2004 και επέτυχε την εκλογή της φιλορωσικής ηγεσίας Γιανουκόβιτς του 2010, του οποίου η διακυβέρνηση υπήρξε επιεικώς προβληματική. Η άρνησή του να υπογράψει την εταιρική συμφωνία με την ΕΕ, πυροδότησε κοινωνικές αντιδράσεις, στις οποίες συμμετείχαν μεταξύ άλλων και νεοναζιστικές οργανωμένες ομάδες.

Τις αντιδράσεις εκμεταλλεύθηκε κατάλληλα η Δύση. Μετά την φυγή Γιανουκόβιτς η Ρωσία προσάρτησε την Κριμαία με υβριδικού τύπου διαδικασίες και με νομιμοποιητική βάση τοπικό δημοψήφισμα υπό την καταλυτική στρατιωτική της παρουσία στην περιοχή. Η προσάρτηση της Κριμαίας έχει καταδικασθεί από την διεθνή κοινότητα.

Το 2014 και επί 10 μήνες, συγκρούσθηκαν σε περιοχές του Ντονμπάς φιλορώσοι αυτονομιστές (με αρωγό την Ρωσία), συνδεδεμένοι με τις αυτοανακηρυχθείσες λαϊκές Δημοκρατίες του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ κατά της ουκρανικής κυβέρνησης. Οι δύο συμφωνίες του Μινσκ του 2015 ουδέποτε εφαρμόστηκαν πλήρως (διαφορετικές ερμηνείες των ασαφών

διατάξεων αυτής), με αποτέλεσμα την διατήρηση έως σήμερα των συγκρούσεων (χαμηλότερης εντάσεως) μεταξύ των ανταρτών, με την υποστήριξη των Ρώσων και του Ουκρανικού στρατού και με αρκετές απώλειες εκατέρωθεν.

Οκτώ έτη μετά η ανθρωπότητα και κυρίως οι Ουκρανοί βιώνουν το σημερινό δράμα της χώρας τους. Ο Πρόεδρος Πούτιν έδειξε τις πραγματικές του προθέσεις οι οποίες δεν ήταν η εφαρμογή των συμφωνιών του Μινσκ ή η προστασία των Ρωσοφώνων αλλά η προσάρτηση των ουκρανικών εδαφών, ο πλήρης έλεγχος της χώρας και η συνολική διαπραγμάτευση του καθεστώτος ασφαλείας των δυτικών του συνόρων με την Δύση. Την παράνομη εισβολή και κατοχή σε ανεξάρτητο κυρίαρχο κράτος, καθώς και τις ωμές παραβιάσεις του ανθρωπιστικού Δικαίου έχει καταδικάσει το σύνολο των κρατών της υφηλίου εκτός τεσσάρων αυταρχικών καθεστώτων. Η Ουκρανική κρίση ήταν προσχηματική αφού η εισβολή σε μία χώρα που σύμφωνα με τον Πρόεδρο Πούτιν αποτελεί μέρος της Ρωσίας, ήταν προαποφασισμένη. Για τον λόγο αυτό κήρυξε την «ανεξαρτησία» των Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ, τινάζοντας στον αέρα κάθε διπλωματική διαδικασία. Η «απελευθέρωση» της Ουκρανίας από το «ναζιστικό» της καθεστώ των «ναρκομανών» δεν βρήκε σύμφωνο τον ουκρανικό λαό ο οποίος το ψήφισε (οξύμωρο ο εβραϊκής καταγωγής Πρόεδρος Ζελένσκι να είναι ναζιστής) και το υπερασπίζεται με την ζωή του (οι υπαρκτοί αλλά περιορισμένοι ναζιστικοί θύλακες δεν ταυτίζονται με την βούληση ενός ολόκληρου λαού). Ενώ οι μαζικές καταστροφές πόλεων συνεχίζονται και χιλιάδες άμαχοι σκοτώνονται και τραυματίζονται, με ζοφερές αυξητικές τάσεις, οι Ουκρανοί αντιστέκονται καθολικά, με υψηλό φρόνημα και οι μέχρι στιγμής 2.5 εκατομμύρια πρόσφυγες, δοκιμάζονται εκτός Ουκρανίας.

Οι Ουκρανοί πρόσφυγες πληρούν τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης της Γενεύης περί προσφύγων (είναι δηλαδή πραγματικοί πρόσφυγες) και σε αντίθεση με τους μετανάστες από την Ασία και την Αφρική, η συντριπτική τους πλειονότητα αποτελείται από γυναίκο-παιδα (οι άρρενες προασπίζουν την πατρίδα τους). Είναι αυτονόητο ότι το πολιτιστικό επίπεδο των Ουκρανών προσφύγων τους καθιστά απολύτως αφομοιώσιμους σε Δυτικά κράτη, όπως άλλωστε έχει δείξει η σχετική εμπειρία στην Ελλάδα.

Οι «ιστορικοί λόγοι» και η «προστασία μειονοτήτων» αποτελούν συνήθως προσφιλή προσχήματα αναθεωρητικών κρατών (ταυτόσημα με τα επιχειρήματα Ερντογάν για Κύπρο, Θράκη και νήσους του Αιγαίου). Οι εισβολές βαπτίζονται «ειδικές επιχειρήσεις ειρήνης» και τα στρατεύματα «απελευθερωτικά στρατεύματα» προς δημιουργία σφαιρών επιρροής ή και «ζωτικού χώρου», αναλόγως της ισχύος των. Η πρόληψη της τρέχουσας καταστάσεως θα ήταν ίσως δυνατή μόνο με δομική υποχώρηση της Δύσεως (π.χ. εκ νέου δημιουργία δορυφόρων κρατών της Ρωσίας και εκ νέου διαίρεση της Ευρώπης). Ουδείς γνωρίζει ακόμη την ακριβή αντίληψη της Ρωσίας περί του «χώρου ασφαλείας» που διεκδικεί. Εξαντλείται στις περιο-

χές Ντονέσκ και Λουχάνσκ; Συμπεριλαμβάνεται η παραλιακή ζώνη ή μέρος της Ουκρανίας ή και ολόκληρη η Ουκρανία; Μήπως στον χώρο ασφαλείας συμπεριλαμβάνονται και οι τρεις βαλτικές χώρες, η Ρουμανία και η Βουλγαρία (ο Πούτιν έχει ήδη ζητήσει επαναφορά του καθεστώτος προ του 1997) ή και ακόμη δυτικότερα (τα πρώην κράτη δορυφόροι του Συμφώνου της Βαρσοβίας);

Στο διακρατικό παιχνίδι των κρίσεων, κερδίζει ο περισσότερο αποφασισμένος πολιτικά, προετοιμασμένος στρατιωτικά και έτοιμος κοινωνικά να υπομείνει κόστος, θυσίες και θανάτους. Μέχρι στιγμής η Ρωσία επιτυγχάνει τους επιχειρησιακούς της στόχους, έστω και με καθυστέρηση. Η είσοδος ρωσικών στρατευμάτων στις ήδη ερειπωμένες πόλεις κλειδιά είναι θέμα χρόνου και στην τελική μάχη εντός αστικού ιστού η Ρωσία θα χρησιμοποιήσει δεκάδες χιλιάδων μουσουλμάνων Τσετσένων και Σύρων κατά των «ομοδόξων αδελφών» που θέλουν να «απελευθερώσουν». Η Δύση δεν διακινδυνεύει δυναμική στρατιωτική εμπλοκή με βέβαιη κλιμάκωση η οποία θα οδηγούσε την ανθρωπότητα στα πρόθυρα καταστροφής αλλά έχει ήδη λάβει σειρά σκληρών οικονομικών μέτρων (ΗΠΑ και ΗΒ έχουν προχωρήσει και σε ενεργειακά). Ακόμη και μετά από ενδεχόμενη κατάληψη της Ουκρανίας, όλα δείχνουν ότι ο Ουκρανικός λαός είναι αποφασισμένος να συνεχίσει την αντίσταση. Στην περίπτωση αυτή ένα συνεχές αντάρτικο σε μία τεράστια επικράτεια, σε συνδυασμό με τα αμειψικάτα οικονομικά μέτρα, είναι πιθανό να προκαλέσουν νέο «Αφγανιστάν» στο πεδίο και εσωτερικό ρήγμα στην Ρωσία (οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό) της οποίας η οικονομία δεν είναι άτρωτη (ΑΕΠ μόλις \$ 1.5 τρις) αλλά αντιθέτως εξαρτάται κυρίως από την ενέργεια. Η ΕΕ της οποίας η συνοχή σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας αποτελεί ζητούμενο, θα πληρώσει οικονομικό τίμημα με άγνωστη διάρκεια (ενέργεια, βασικά τρόφιμα, πληθωρισμός κ.λπ.).

Διαφαίνεται ότι ο Πρόεδρος Πούτιν αποτυγχάνει στους πολιτικούς στρατηγικούς σκοπούς του, οι οποίοι είχαν βασισθεί σε μία αιφνιδιαστική στρατιωτική επιχείρηση που θα επετύγχανε ταχέως τους επιχειρησιακούς σκοπούς της, χάρις στην περιορισμένη αντίσταση των Ουκρανών και την Δυτική πολυδιάσπαση στην λήψη αποφάσεων. Εκ του αποτελέσματος η στρατιωτική επιχείρηση της Ρωσίας συσπείρωσε το «εγκεφαλικά νεκρό NATO» και την ΕΕ, προκάλεσε την παγκόσμια κατακραυγή (κοινή γνώμη, η Ρωσία στο στόχαστρο διεθνών οργανισμών κ.λπ.), την άνοδο των αμυντικών Δυτικών δαπανών (με αιχμή τον εντυπωσιακό επανεξοπλισμό της Γερμανίας), την σκέψη εισόδου Σουηδίας και Φινλανδίας στο NATO και την λήψη ιδιαίτερα σκληρών οικονομικών αντιποίνων με αισθητές επιπτώσεις, ενώ ταυτόχρονα έστρεψε τον ουκρανικό πληθυσμό (ακόμη και ρωσοφώνους) εναντίον του.

Η επιλεκτική ευαισθησία της Δύσεως, ο καιροσκοπισμός και η κατά περίπτωση πολιτική «ίσων αποστάσεων», πλήττει ανεπανόρθωτα την αξιοπιστία της και ενθαρρύνει τα ανά τον κόσμο αναθεωρητικά επεκτατικά κράτη να εφαρμόζουν ατιμώρητα τον νόμο της ζούγκλας. Εάν η Δύση επεδείκνυε ανάλογη ευαισθησία στην παράνομη τουρκική εισβολή και κατοχή στην Κύπρο, εφαρμόζοντας με ζήλο τα δεκάδες σχετικά ψηφίσματα των ΗΕ ή εάν ο τουρκικός πειθαναγκασμός (απειλή χρήσεως βίας, προκλήσεις, διεκδίκηση κυριαρχίας και κυριαρχικών δικαιωμάτων, τουρκο-λιβυκό μνημόνιο)

κατά κρατών μελών της ΕΕ όπως η Ελλάδα και η Κύπρος, συναντούσε την άτεγκτη, άμεση και σκληρή Δυτική στάση, ίσως σήμερα να μην είχαμε την Ουκρανική κρίση. Σε αυτή την συγκυρία η Τουρκία αναβαθμίζεται διπλωματικά και γεωστρατηγικά, ενώ ο Πρόεδρος Ερντογάν ενθαρρύνεται με τις αναθεωρητικές πρωτοβουλίες του Προέδρου Πούτιν.

Η Ελλάδα έχει ορθώς επιλέξει σε στρατηγικό επίπεδο να συνδέσει την τύχη της με την Δύση και τους θεσμούς της (ΕΕ και NATO). Όλοι οι πατριώτες πιστεύουν ότι η Ελλάδα ανήκει στους Έλληνες αλλά στο διεθνές σύστημα είναι απαραίτητη η σύμπλευση με κάποιο συνασπισμό ακόμη και για πολύ μεγαλύτερες χώρες. Η Ελλάδα δεν ανήκει στην Δύση αλλά είναι η Δύση, η οποία στην σημερινή εκδοχή της και με όλες τις γνωστές αδυναμίες της, παραμένει όαση ελευθερίας και πολιτισμού σε σχέση με τον υπόλοιπο πλανήτη (κοσμικό, δημοκρατικό κράτος). Ο αδιάσπαστος κρίκος Ελλάδος και Δύσεως είναι η αρχαία Ελλάδα και το δώρο αυτό οι Έλληνες όχι μόνο δεν πρέπει να απεμπολούν αλλά να καθίστανται οι διαχρονικοί του θεματοφύλακες.

Η Ελλάδα οφείλει να προωθή τα Εθνικά της Συμφέροντα. Στο πλαίσιο αυτό δεν είναι σκόπιμη η πολιτική των συμψηφισμών (π.χ. γιατί προωθήθηκε το NATO ανατολικά, τι έκανε το NATO στην Γιουγκοσλαβία, το Αφγανιστάν ή το Ιράκ) που έμμεσα δικαιώνει και «ξεπλένει» τις τρέχουσες ρωσικές ενέργειες. Αν και υπάρχει βάση συζητήσεως, με εκατέρωθεν επιχειρήματα, σε μία παραφιλολογία καταμερισμού ευθυνών είναι προτιμότερο να αποφασίζουν αρμόδιοι διεθνείς θεσμοί περί αυτού.

Οι προφάσεις και ενέργειες Πούτιν τις οποίες καταδικάζει το σύνολο της διεθνούς κοινότητας, είναι παρόμοιες με τις αντίστοιχες του Προέδρου Ερντογάν κατά της Ελλάδος και της Κύπρου. Αποτελεί εθνικό συμφέρον η απερίφραστη και έμπρακτη καταδίκη της Ρωσίας με παράλληλη όμως συστηματική ανάδειξη των πρακτικών της Τουρκίας και έγερση σχετικών απαιτήσεων από την Δύση. Είναι επιπλέον σκόπιμη η συνολική επαναφορά του ενεργειακού ζητήματος της Α. Μεσογείου. Η αξιοπιστία των καταγγελιών και απαιτήσεων εξαρτάται από τις συνολική αντιμετώπιση των διμερών σχέσεων (π.χ. οι καταγγελίες κρίνονται ασύμβατες με ταυτόχρονες διερευνητικές επαφές που δίδουν άλλοθι στον επιτιθέμενο ή συναντήσεις κορυφής δίχως προεργασία και προσυμφωνημένη ατζέντα ή αποκλειστική εμμονή στην πράσινη μετάβαση).

Η χώρα μας, μαθαίνοντας από την Ουκρανία θα πρέπει να προσέξει την κοινωνική της συνοχή αφήνοντας κατά μέρος τα περί πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Η ελεγχόμενη μετανάστευση είναι θεμιτή υπό την προϋπόθεση της αφομοιωσιμότητας των μεταναστών. Πέρα όμως και επάνω από όλα η αυτοβοήθεια της Ελλάδος (οικονομία, ένοπλες δυνάμεις, αμυντική βιομηχανία, δημογραφικό, μεταναστευτικό κ.λπ.) αποτελεί την μόνη ουσιαστική αποτροπή η οποία ταυτόχρονα αυξάνει το ειδικό της βάρος εντός των συμμαχιών της και διευκολύνει την διπλωματία. Πέραν αυτών η αποτρεπτική αποτελεσματικότητα βασίζεται στην προϋπόθεση της ξεκάθαρης πολιτικής βουλήσεως για κατάλληλη χρήση της στρατιωτικής ισχύος σε περιόδους ειρήνης, κρίσεως και πολέμου, όταν διακυβεύονται ζωτικά εθνικά συμφέροντα. Η εν λόγω πολιτική βούληση δεν αρκεί να εξαγγέλλεται γενικόλογα αλλά η αξιοπιστία της θα πρέπει να πείθει απολύτως την αντίπαλη πλευρά.

14 - Μαρτίου – 2022

Κι όμως, ο πόλεμος δεν ανήκει στο παρελθόν

Του Αντιστρατήγου ε.α. Παναγιώτη Γκαρτζονίκα

Μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου επικράτησε εν πολλοίς η αντίληψη ότι ο πόλεμος μεταξύ κρατών, τουλάχιστον στο Δυτικό Κόσμο, ήταν κάτι που ανήκε στο παρελθόν. Κι όμως, ο πόλεμος δεν ανήκει στο παρελθόν. Από τις δυτικές χώρες, οι ΗΠΑ και η Βρετανία ήταν πρόθυμες να χρησιμοποιήσουν στρατιωτικές δυνάμεις σε περιορισμένους ή σε πολέμους επιλογής. Επιπλέον, οι συγκρούσεις μετά το πέρας του Ψυχρού Πολέμου έλαβαν την ονομασία “ασύμμετρες” και κατόπιν “υβριδικές”.

Και οι δύο όροι είναι εντελώς αποπροσανατολιστικοί, καθώς όλοι οι πόλεμοι είναι ασύμμετροι, επειδή είναι αδύνατον να υπάρχουν δύο συμμετρικοί στρατοί, ακόμη κι όταν είναι τακτικοί. Επιπλέον, κάθε πόλεμος από την εποχή του Πελοποννησιακού (431-404 π.Χ., περιλαμβάνει δραστηριότητες που είναι “υβριδικές”. Η Ρωσία χρησιμοποίησε περιορισμένα στρατιωτικά μέσα στη Γεωργία, την Κριμαία και τη Συρία, αποκομίζοντας σημαντικά πολιτικά οφέλη.

Στη Δύση έφτασαν στο σημείο να κωδικοποιήσουν τον υποτιθέμενο νέο ρωσικό τρόπο πολέμου ως υβριδικό και ως “Δόγμα Γερασίμοφ”, που δίνει σημασία στα μη στρατιωτικά μέσα για την επίτευξη πολιτικών σκοπών. Όλα αυτά, βέβαια, διαλύθηκαν όταν η Ρωσία, χρησιμοποιώντας ωμή στρατιωτική βία, εισέβαλε στην Ουκρανία. Βλέπουμε, λοιπόν, έναν πόλεμο μεταξύ δύο μεγάλων ευρωπαϊκών κρατών. Δύο χώρες να εμπλέκονται σε πόλεμο με το σύνολο της στρατιωτικής τους ισχύος.

Και στην Ελλάδα σημειώθηκε αυξημένη χρήση των όρων “ασύμμετρος” και “υβριδικός”. Έφτασαν να χρησιμοποιούνται από σχετικούς και άσχετους, ορισμένες φορές μάλιστα και με κάποια αυταρέσκεια. Παρά την ολοφάνερη και πολλαπλώς εκδηλούμενη τουρκική απειλή, στη χώρα μας υπάρχει σε ορισμένους κύκλους μια απέχθεια για τη στρατιωτική ισχύ. Αυτή η προσέγγιση ερμηνεύει με όρους πολιτισμικούς τις αναθεωρητικές επιδιώξεις της Τουρκίας: είναι πολιτισμικά κατώτεροι, “ανατολίτες”, δεν έχουν το δικό μας ανώτερο βιοτικό επίπεδο και την ευρωπαϊκή νοοτροπία.

“Σημειακή Κρίση”

Το κυριότερο είναι ότι θεωρήθηκε ότι και η Ελλάδα βρισκόταν πέρα από την εποχή των πολέμων, που ανήκαν στο παρελθόν. Αυτή τη νοοτροπία εξέφρασε με τον καλύτερο τρόπο και με τη γνώση του ευφράδεια, το 2010 ο υπουργός Άμυνας Ευάγγελος Βενιζέλος, ο οποίος την κωδικοποίησε ως “σημειακή κρίση”: «είναι προφανές ότι η εποχή και οι συνθήκες δεν επιτρέπουν μια παρατεταμένη σύγκρουση σε πολλά μέτωπα. Το ζήτημα πάντα είναι η διαφύλαξη του κύρους και του διπλωματικού κεφαλαίου της χώρας. Άρα κυρίως πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι για σημειακές κρίσεις, επεισοδιακού χαρακτήρα».

Ενδεχομένως, κάποιος να υποστηρίξει ότι αυτή είναι μια αντίληψη της προηγούμενης δεκαετίας. Παρά ταύτα η δημιουργία την προηγούμενη χρονιά της Διοίκησης Ειδικού Πολέμου εδράζεται στην ίδια λογική. Όσο και αν δεν αναφέρεται ρητά, μια τέτοια οργάνωση αντιστοιχεί σε μια αντίληψη που στηρίζεται στην πεποίθηση ότι είναι δυνατή η περιορισμένη

ή ελεγχόμενη χρήση βίας.

Αν όντως αυτό που έχουμε να αντιμετωπίσουμε είναι μόνο “σημειακές κρίσεις” τότε δεν χρειαζόμαστε στρατό, αλλά αστυνομική δύναμη. Εφόσον, όμως, δεν έχουμε αποκλείσει τον πόλεμο ως πολιτική επιλογή, πρέπει να προετοιμάσουμε όχι μόνο τις ένοπλες δυνάμεις, αλλά και την κοινωνία. Η προετοιμασία είναι, επίσης, κάτι που αντιλαμβάνονται οι εχθροί και οι σύμμαχοι.

Δύο τρόποι για αποστρατιωτικοποίηση

Ο Πούτιν εισέβαλε στην Ουκρανία επειδή η Ρωσία επιθυμεί να αποκτήσει στρατηγικό βάθος προς Δυσμάς, ένας δε από τους όρους που θέτει για τον τερματισμό του πολέμου, είναι και η αποστρατιωτικοποίηση της Ουκρανίας. Η Τουρκία με αντίστοιχη αναθεωρητική πολιτική χρειάζεται επίσης στρατηγικό βάθος, το οποίο τελευταία έχει κωδικοποιήσει ως “Γαλάζια Πατρίδα”. Ως προς τον πρώτο δε στόχο στην πορεία υλοποίησης της “Γαλάζιας Πατρίδας”, έχει επιλέξει την αποστρατιωτικοποίηση των νησιών του Αιγαίου.

Τα νησιά προσφέρουν σημαντικό στρατηγικό πλεονέκτημα και η αποστέρηση από την Ελλάδα αυτού του πλεονεκτήματος αποτελεί βασική επιδίωξη της Τουρκίας. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, μπορεί να επιτευχθεί με δύο τρόπους. Ο πρώτος είναι να συμφωνήσει όντως η Ελλάδα να μην εγκαταστήσει πυραυλικά συστήματα στα νησιά. Θεωρώ ότι καμία ελληνική κυβέρνηση δεν θα συναινέσει σε έναν τέτοιον ακρωτηριασμό μιας τόσο σοβαρής δυνατότητάς μας.

Παρά ταύτα εδώ ελλοχεύουν τρεις παγίδες. Η πρώτη είναι να πεισθεί, αφού πιεσθεί, η Ελλάδα να απόσχει από την εγκατάσταση “επιθετικών” όπλων εγγύς των μικρασιατικών ακτών για να μην απειλεί την Τουρκία. Είναι πασιφανές, ωστόσο, ότι ο επιτιθέμενος, με την πολιτική έννοια, είναι η Τουρκία, ενώ από στρατηγικής πλευράς το ότι η Ελλάδα είναι αμυνόμενη δεν σημαίνει ότι απλώς καλύπτεται για να αποφύγει τα κτυπήματα του αντιπάλου.

Η δεύτερη παγίδα και πιο πονηρή, είναι να ισχυρισθούμε ότι εφόσον οι στρατιωτικές μονάδες, πεζικού και άλλες, παραμένουν στα νησιά, δεν δεχόμαστε αποστρατιωτικοποίηση. Ωστόσο, να μην προχωρήσουμε σε εγκατάσταση πυραυλικών συστημάτων στα νησιά. Η τρίτη παγίδα είναι να αποσύρει η Ελλάδα από τα νησιά πυραυλικά συστήματα, με το πρόσχημα της παλαιότητας και της μελλοντικής, σε αόριστο χρόνο, αντικατάστασής τους. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι η πρόσφατη απαξιωτική αναφορά του πρωθυπουργού σε τέτοια συστήματα δεν γίνεται με τέτοιο σκοπό.

Ο δεύτερος τρόπος είναι να μην γίνει καμία συμφωνία αποστρατιωτικοποίησης αλλά η Τουρκία να μας απειλεί, με διάφορους τρόπους, να απόσχουμε από μια τέτοια ενέργεια και εμείς, μη φιλοπόλεμοι και πιο πολιτισμένοι όντες, να συμμορφωθούμε. Φυσικά και έχουμε γίνει ειδικόι στη δικαιολόγηση τέτοιων αποφάσεων, διακηρύσσοντας ότι παραμένει μεν δικαίωμά μας, θα το ασκήσουμε δε όποτε κρίνουμε οι ίδιοι κάπου στο μέλλον, όπως ακριβώς έχουμε πράξει με την επέκταση των χωρικών υδάτων.

Οι Αδυναμίες της Άμυνας της Κύπρου και τα Αίτια

του Αντιστρατήγου ε.α. Φοίβου Κλόκκαρη

Στην Ουκρανία και τις χώρες της Ανατ. Ευρώπης ηχούν τύμπα πολέμου και υπάρχει οργανισμός πολεμικής προετοιμασίας, λόγω της στρατιωτικής αντιπαράθεσης Ρωσίας – ΝΑΤΟ. Ένα κλίμα ανασφάλειας διακατέχει στους πολίτες των χωρών αυτών.

Στη Κύπρο ζούμε συνεχώς επί μισό αιώνα, αυτό το κλίμα ανασφάλειας, λόγω της Τουρκικής επιθετικής και επεκτατικής πολιτικής σε βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΚΔ), που συνεχίζεται συστηματικά από την Τουρκική εισβολή του 1974 μέχρι σήμερα.

Το ανησυχητικό για την πατρίδα μας, είναι ότι τα τύμπα πολέμου, που ηχούν επί μισό αιώνα, δεν λαμβάνονται σοβαρά υπόψη από τις κυβερνήσεις μας. Αυτό συνάγεται από το γεγονός ότι η αμυντική θωράκιση (ΑΘ) της ΚΔ είναι αποδυναμωμένη, και δεν καλλιεργείται στον απαιτούμενο βαθμό η εγρήγορση των πολιτών, προκειμένου να μην επαναπαύονται, να προετοιμάζονται για την αντιμετώπιση μίας κρίσης και να ασκούν κριτική όταν διαπιστώνουν ολιγωρία στα θέματα της ΑΘ.

Η παρούσα κατάσταση ασφάλειας στην Κύπρο είναι εξαιρετικά επικίνδυνη. Η επικράτεια της ΚΔ ακρωτηριάστηκε βάνανσα από την Τουρκία στη ξηρά, τη θάλασσα και τον αέρα. Τα κατεχόμενα εδάφη μας παρουσιάζουν μια εφιαλτική εικόνα εθνικιστικού οργανισμού, τουρκοποίησης, ισλαμοποίησης και εξάλειψης κάθε ίχνους Ελληνικής παρουσίας και χριστιανικής ζωής. Οι ελεύθερες περιοχές τελούν υπό την διαρκή απειλή των τουρκικών δυνάμεων κατοχής (ΤΔΚ) που ενισχύονται συνεχώς και της δημογραφικής αλλοίωσης, από την παράνομη μετανάστευση μουσουλμάνων μεταναστών που προωθεί η Τουρκία μέσω της γραμμής καταπαύσεως του πυρός (ΓΚΠ) και των ακτών. Ο θαλάσσιος χώρος της Κύπρου υπέστη νέα Τουρκική εισβολή. Το 44% της ΑΟΖ της τέθηκε υπό τον έλεγχο της Τουρκίας, η οποία συνεχίζει τις επιθετικές και επεκτατικές δράσεις της σε όλη την επικράτεια της ΚΔ (ουδετέρα ζώνη, Αμμόχωστος, ΑΟΖ, FIR). Ισχυροποιεί συνεχώς τις ΤΔΚ και με την απειλή χρήσης ισχύος, επιδιώκει να αναγκάσει την ΚΔ να αποδεχθεί λύση στο Κυπριακό, που εξυπηρετεί τα συμφέροντα της και την επίτευξη του στόχου, να θέσει υπό τον έλεγχο της όλο το νησί. Αν δεν επιτύχει το στόχο της με πολιτικά μέσα, δεν πρέπει να αποκλείεται και η χρήση της στρατιωτικής ισχύος της. Οι ΤΔΚ με την ενίσχυση τους (Γερμανικά άρματα μάχης Leopard 2 A4, αυτοκινούμενα πυροβόλα 155 χιλ. μακρού βεληνεκούς, drones κ.ά) έχουν αυξήσει τις δυνατότητές τους να διεξαγάγουν αιφνιδιαστικά επιθετικές επιχειρήσεις. Στον θαλάσσιο χώρο η Τουρκία προβαίνει σε πειρατικές ενέργειες με το πολεμικό ναυτικό της για να παρεμποδίσει την ΚΔ να αναπτύξει το ενεργειακό πρόγραμμά της και να αρπάξει τους πόρους της ΑΟΖ της.

Ο Ελληνισμός της Κύπρου διατρέχει θανάσιμο κίνδυνο. Η ΚΔ πρέπει να προετοιμάζει ψυχολογικά του πολίτες και να ενισχύει πυρετωδώς την ΑΘ, από την περίοδο της ειρήνης, για να μην υποστεί αιφνιδιασμό όταν προκύψει μία κρίση (η πρόληψη είναι σοφία). Πρωτίστως να συνειδητοποιήσει τις αδυναμίες της αμυντικής της θωράκισης και να δραστηριοποιηθεί για την άρση τους. Οι κύριες αδυναμίες εστιάζονται σε 4 πυλώνες που πρέπει να ενισχυθούν επείγοντως ήτοι:

1. Αυτοάμυνα. Απαιτείται ενδυνάμωση των δυνάμεων

ξηράς, θαλάσσης και αέρος της Εθνικής Φρουράς (ΕΦ), το αξιόμαχο της οποίας δεν βρίσκεται στο απαιτούμενο επίπεδο. Στο έδαφος παρουσιάζεται μεγάλη τρωτότητα στην ΓΚΠ (184 χλμ), η οποία δεν ελέγχεται με επάρκεια από την ΕΦ. Η αδικαιολόγητη μείωση της στρατιωτικής θητείας και του αριθμού των φυλακίων, χωρίς να έχει μειωθεί η απειλή, η αδόκιμη μορφή αναδιοργάνωσης των μονάδων της ΕΦ και η συμπίεση των προϋπολογισμών άμυνας, επηρέασε αρνητικά το αξιόμαχο της, ιδιαίτερα στους τομείς της επάνδρωσης, του εκσυγχρονισμού των μέσων και οπλικών συστημάτων της (ΜΟΣ) και της απόκτηση νέων πλέον σύγχρονων. Η ΓΚΠ σήμερα έχει μετατραπεί σε ανεξέλεγκτη πύλη διέλευσης παράνομων μουσουλμάνων μεταναστών και όχι μόνον. Στη θάλασσα και τον αέρα η ΕΦ, στερείται ικανού πολεμικού ναυτικού (ΠΝ) και πολεμικής αεροπορίας (ΠΑ). Πρέπει να αποκτηθούν. Είναι απαραίτητα για την άσκηση της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων της ΚΔ στο θαλάσσιο και εναέριο χώρο της Κύπρου, την αναζωογόνηση του δόγματος του ΕΑΧ Κύπρου-Ελλάδας και την σύναψη αμυντικών συμμαχιών.

2. Ενιαίος Αμυντικός Χώρος (ΕΑΧ) Κύπρου – Ελλάδας. Η αδρανοποίηση του δόγματος του ΕΑΧ έχει ως συνέπεια την αύξηση της επιθετικότητας της Τουρκίας στο θαλάσσιο χώρο μεταξύ Κύπρου-Ελλάδας, και των διεκδικήσεων της σε βάρος των ΑΟΖ των δύο χωρών.

3. Στρατηγική για την Ασφάλεια. Η απουσία συμβουλίου εθνικής ασφαλείας (NSC), υπεύθυνου για την σύνταξη στρατηγικής εθνικής ασφαλείας (NSS) και παρακολούθηση υλοποίησης της, καθώς και τον αποτελεσματικό χειρισμό κρίσεων, επηρεάζει αρνητικά την ΑΘ της ΚΔ.

4. Αμυντικές Συμμαχίες. Η ΚΔ στερείται αμυντικών συμμαχιών, απαραίτητων για την ενίσχυση της στρατιωτικής ισχύος της. Η σύναψη τους βασίζεται στα κοινά συμφέροντα, αλλά και στην κοινή συνεισφορά στην ασφάλεια, που απαιτεί ύπαρξη ικανών αεροναυτικών δυνάμεων, τις οποίες στερείται η ΚΔ.

Για να υπάρχει ελπίδα ενίσχυσης στο απαιτούμενο βαθμό, της αμυντικής θωράκισης της ΚΔ πρέπει να αναζητηθεί η βασική αιτία αποδυνάμωσης της, που εκτιμάται ότι είναι η έλλειψη πολιτικής βούλησης των κυβερνήσεων μας να αυξήσουν τις δαπάνες για την άμυνα, παρά το γεγονός ότι είμαστε ημικατεχόμενη χώρα (το ποσοστό των αμυντικών δαπανών της ΚΔ είναι μικρότερο του 2% επί του ΑΕΠ. Της Ελλάδας είναι μεγαλύτερο του 2%). Πού οφείλεται όμως η έλλειψη πολιτικής βούλησης; Γενεσιουργός αιτία είναι η έλλειψη στρατηγικής αντίληψης για την ασφάλεια από τις κυβερνήσεις της ΚΔ και από μεγάλο μέρος του πολιτικού κόσμου, οι οποίοι υποτιμούν τον κίνδυνο της τουρκικής απειλής που στοχεύει στον έλεγχο όλης της Κύπρου (Νιχάτ Ερίμ) καθώς και την αξία που έχει ο συντελεστής της στρατιωτικής ισχύος για την επιβίωση ενός κράτους (Θουκυδίδης). Πρέπει να εγκύψουμε σε αυτούς τους παράγοντες (απειλή-ισχύς). Σε μία κρίση κανένας δεν θα προστρέξει σε βοήθεια μας, αν εμείς δεν ασκήσουμε με επάρκεια το δικαίωμα της αυτοάμυνας.

Ας ακολουθήσουμε το παράδειγμα της Ελλάδας, που έστω και αργά, ενισχύει επείγοντως την στρατιωτική της ισχύ. Να δράσουμε άμεσα. Οι καιροί ου μενετοί (Θουκυδίδης Α142).

Λευκωσία Φεβρουάριος 2022

Προς μία παγκόσμια αναδιάρθρωση

Zbigniew Kazimierz Brzezinski *

Τοποθέτηση του 2017

Καθώς η εποχή της παγκόσμιας κυριαρχίας τους τελειώνει, οι Ηνωμένες Πολιτείες πρέπει να αναλάβουν ηγετικό ρόλο στην αναδιάρθρωση του παγκόσμιου συστήματος εξουσίας.

Πέντε βασικά δεδομένα αναφορικά με την προκύπτουσα ανακατανομή της παγκόσμιας πολιτικής ισχύος και την βίαιη πολιτική αφύπνιση της Μέσης Ανατολής σηματοδοτούν τον ερχομό μιας νέας αναδιάρθρωσης δυνάμεων στον κόσμο.

Το πρώτο από αυτά τα δεδομένα είναι ότι οι ΗΠΑ είναι ακόμα η ισχυρότερη οντότητα πολιτικά, οικονομικά και στρατιωτικά, αλλά λόγω των περίπλοκων γεωπολιτικών μεταβολών στις περιφερειακές ανισορροπίες, δεν είναι πια η παγκόσμια αυτοκρατορική δύναμη.

Το δεύτερο δεδομένο είναι ότι η Ρωσία βιώνει την τελευταία σπασμωδική φάση της μετάβασής της από την αυτοκρατορική της εποχή.

Μια επώδυνη διαδικασία, αλλά η Ρωσία δεν αποκλείεται, μοιραία –αν ενεργεί με σύνεση– να γίνει τελικά κορυφαίο ευρωπαϊκό έθνος-κράτος. Ωστόσο, επί του παρόντος, είναι άσκοπο να αποξενώνουμε ορισμένα από τα προηγούμενα ζητήματα που την απασχολούσαν στην ισλαμική νοτιοδυτική περιοχή της κάποτε εκτεταμένης αυτοκρατορίας, όπως η Ουκρανία, η Λευκορωσία και η Γεωργία, για να μην αναφέρουμε τα κράτη της Βαλτικής.

Το τρίτο δεδομένο είναι ότι η Κίνα αναπτύσσεται σταθερά –αν και τελευταία πιο αργά– ως ενδεχομένως ισότιμη της Αμερικής, και πιθανώς αντίπαλος, αλλά προς το παρόν είναι προσεκτική ώστε να μην δημιουργεί άμεση πρόκληση για τις ΗΠΑ. Στρατιωτικά φαίνεται να επιδιώκει μια σημαντική ανακάλυψη σε μια νέα γενιά όπλων, ενώ υπομονετικά εξακολουθεί να ενισχύει την πολύ περιορισμένη ναυτική της δύναμη.

Το τέταρτο δεδομένο είναι ότι η Ευρώπη δεν είναι τώρα –και δεν είναι πιθανό να γίνει– μια παγκόσμια δύναμη. Αλλά μπορεί να παίξει εποικοδομητικό ρόλο στην ανάληψη ηγετικού ρόλου σε σχέση με διεθνικές απειλές για την παγκόσμια ευημερία και ακόμα και την ανθρώπινη επιβίωση.

Επιπλέον, η Ευρώπη πολιτικά και πολιτισμικά ευθυγραμμίζεται με –και υποστηρίζει– τα βασικά συμφέροντα των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή, και η ευρωπαϊκή σταθερότητα εντός του NATO είναι απαραίτητη για μια, τελικά, εποικοδομητική επίλυση της κρίσης μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας.

Το πέμπτο δεδομένο είναι ότι η τρέχουσα βίαιη πολιτική αφύπνιση μεταξύ των μεταποικιακών μουσουλμάνων είναι, εν μέρει, μια καθυστερημένη αντίδραση στους καιρούς της βίαιης καταστολής τους, ως επί το πλείστον από τις ευρωπαϊκές δυνάμεις. Συνδυάζει μια καθυστερημένη αλλά βαθιά αίσθηση αδικίας με θρησκευτικά κίνητρα που ενοποιεί μεγάλο αριθμό μουσουλμάνων εναντίον του έξω κόσμου αλλά την ίδια στιγμή, λόγω των ιστορικών θρησκευτικών σχισμάτων εντός του Ισλάμ, που δεν έχουν καμία σχέση με τη Δύση, αναδύονται ιστορικά παράπονα που προκαλούν διχασμό και στο εσωτερικό του Ισλάμ.

Στο σύνολό τους ως ενιαίο πλαίσιο, αυτές οι πέντε αλήθειες μάς λένε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες πρέπει να αναλάβουν ηγετικό ρόλο στην αναδιάρθρωση του παγκόσμιου συστήματος με τέτοιο τρόπο ώστε η βία που ξέσπασε στο εσωτερικό, και ενίοτε πέρα από τον μουσουλμανικό κόσμο –και στο μέλλον, ενδεχομένως, σε άλλα μέρη αυτού που συνηθίσαμε να αποκαλούμε τρίτο κόσμο– να μπορεί να ανασχεθεί χωρίς να καταστραφεί η παγκόσμια τάξη. Μπορούμε να σκιαγραφήσουμε αυτήν τη νέα αρχιτεκτονική με την επεξεργασία, εν συντομία, καθεμιάς από τις πέντε προηγούμενες βεβαιότητες.

Πρώτον, η Αμερική μπορεί να είναι αποτελεσματική στην αντιμετώπιση της τρέχουσας βίας στη Μέση Ανατολή αν σφυρηλατήσει μια συμμαχία που περιλαμβάνει, σε διάφορους βαθμούς, επίσης, τη Ρωσία και την Κίνα. Για να καταστεί δυνατό μια τέτοια συμμαχία να πάρει μορφή, η Ρωσία πρέπει πρώτα να αποθαρρυνθεί από την πεποίθηση μονομερούς χρήσης βίας κατά των ιδίων των γειτόνων της –κυρίως της Ουκρανίας, της Γεωργίας, των κρατών της Βαλτικής–, και η Κίνα θα πρέπει να εγκαταλείψει την ιδέα ότι η εγωιστική παθητικότητα στην αντιμετώπιση της αύ-

Στο παρόν τεύχος του περιοδικού «Προβληματισμοί» έχει αποκλειστικότητα ένας πόλεμος, διεξαγόμενος στο δυτικό άκρο της Heartland του Mackinder, πράγμα ηθικά και υλικά κοστοβόρο για τους εμπλεκόμενους πρωταγωνιστές αλλά και -κατ'επέκτασιν- ολοκλήρου του επηρεαζόμενου υπολοίπου κόσμου.

Επειδή οι εκφραστές απάξασών των πλευρών (NATO, ΕΕ, Ρωσία, Κίνα και οι συν αυτούς) διατείνονται, ότι ευρίσκονται στην σωστή πλευρά της ιστορίας, μάς υποχρεώνουν να κάνουμε τον κόπο να υποθέσουμε και συναφώς συμπεράνουμε, ότι η ιστορία δεν βιάζεται να συμπεράνει και κάποια στιγμή μας καταδεικνύει το ποίος ευρίσκεται στην σωστή πλευρά.

Εν πάση περιπτώσει οι περιεχόμενες απόψεις (άρθρα) κρίνονται ενδιαφέρουσες τοποθετήσεις των συγγραφέων και οι οποίες ασφαλώς, ως υποκειμενικές προσεγγίσεις δεν απηχούν απαραίτητως και τις θέσεις του ΕΛΙΣΜΕ.

Εκ της Συντάξεως

ξης της περιφερειακής κρίσης στη Μέση Ανατολή θα αποδειχθεί ότι είναι πολιτικά και οικονομικά επιβράβευση των φιλοδοξιών της στην παγκόσμια αρένα. Αυτά τα κοντόφθαλμα ερεθίσματα πολιτικής πρέπει να διοχετεύονται σε πιο διορατικά οράματα.

Δεύτερον, η Ρωσία γίνεται για πρώτη φορά στην ιστορία της ένα πραγματικά εθνικό κράτος, μια εξέλιξη που είναι τόσο σημαντική όσο, γενικά, είχε αγνοηθεί. Η τσαρική αυτοκρατορία, με τον πολυεθνικό, αλλά σε μεγάλο βαθμό πολιτικά παθητικό πληθυσμό, έφτασε στο τέλος της με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη θέση της πήρε η δημιουργία των Μπολσεβίκων, μιας δήθεν εθελοντικής ένωσης των εθνικών δημοκρατιών (της ΕΣΣΔ), με την εξουσία να στηρίζεται ουσιαστικά στα ρωσικά χέρια.

Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης στα τέλη του 1991 οδήγησε στην ξαφνική εμφάνιση ενός κυρίως ρωσικού κράτους ως διαδόχου της, και στη μετατροπή των μη ρωσικών «δημοκρατιών» της πρώην Σοβιετικής Ένωσης σε επίσημα ανεξάρτητα κράτη. Αυτά τα κράτη έχουν τώρα εδραιώσει την ανεξαρτησία τους, και τόσο η Δύση όσο και η Κίνα, σε διαφορετικές περιοχές και με διαφορετικούς τρόπους, εκμεταλλεύονται το γεγονός ότι η νέα πραγματικότητα είναι εις βάρος της Ρωσίας. Εν τω μεταξύ, το μέλλον της Ρωσίας εξαρτάται από την ικανότητά της να γίνει ένα σημαντικό και ισχυρό έθνος-κράτος που θα είναι μέρος μιας ενοποιημένης Ευρώπης. Εάν δεν το πράξει, θα μπορούσε να έχει δραματικά αρνητικές συνέπειες για την ικανότητα της Ρωσίας να αντέξει στην αυξανόμενη εδαφοδημογραφική πίεση από την Κίνα, η οποία όλο και περισσότερο τείνει, καθώς η δύναμή της μεγαλώνει, να υπενθυμίζει τις «άνισες» συμφωνίες που η Μόσχα επέβαλε στο Πεκίνο σε περασμένες εποχές.

Τρίτον, η δραματική οικονομική επιτυχία της Κίνας απαιτεί διαρκή υπομονή και την επίγνωση της χώρας ότι η πολιτική βιασύνη θα κατευθύνει προς κοινωνική φθορά.

Η καλύτερη πολιτική προοπτική για την Κίνα στο εγγύς μέλλον είναι να γίνει κύριος εταίρος της Αμερικής στην ανάσχεση του παγκόσμιου χάους του είδους που εξαπλώνεται προς τα έξω (συμπεριλαμβανομένης της βορειοανατολικής περιοχής) από τη Μέση Ανατολή. Αν το χάος αυτό δεν ανασχεθεί, θα μολύνει τις νότιες και ανατολικές περιοχές της Ρωσίας, καθώς και τα δυτικά τμήματα της Κίνας.

Στενότερες σχέσεις μεταξύ της Κίνας και των νέων δημοκρατιών της Κεντρικής Ασίας, τα μετα-βρετανικά μουσουλμανικά κράτη στη νοτιοδυτική Ασία (κυρίως Πακιστάν) και ειδικά με το Ιράν (λόγω των στρατηγικών δεδομένων και της οικονομικής σημασίας), είναι οι φυσικοί στόχοι της κινεζικής περιφερειακής γεωπολιτικής προσέγγισης. Αλλά θα πρέπει επίσης να είναι οι στόχοι της παγκόσμιας σινοαμερικανικής διευθέτησης.

Τέταρτον, ανεκτή σταθερότητα δεν θα επιστρέψει στη Μέση Ανατολή όσο τοπικοί ένοπλοι στρατιωτικοί σχηματισμοί μπορεί να υπολογίσουν ότι μπορούν να είναι ταυτόχρονα οι διεκδικητές της εδαφικής αναπροσαρμογής, ενώ επιλεκτικά συνεργάζονται σε ακραία βία. Η ικανότητά τους να ενεργούν με άγριο τρόπο μπορεί να ανασχεθεί μόνο με ολοένα και πιο αποτελεσματική, αλλά και επιλεκτική πίεση που προέρχεται από μια βάση συνεργασίας των ΗΠΑ-Ρω-

σίας-Κίνας που, με τη σειρά της, ενισχύει τις προοπτικές για την υπεύθυνη χρήση βίας από τα πιο καθιερωμένα κράτη της περιοχής (ήτοι, το Ιράν, την Τουρκία, το Ισραήλ και την Αίγυπτο).

Τα τελευταία θα πρέπει επίσης να είναι οι αποδέκτες της πιο επιλεκτικής ευρωπαϊκής υποστήριξης. Υπό κανονικές συνθήκες η Σαουδική Αραβία θα είναι ένας σημαντικός παίκτης στον εν λόγω κατάλογο, αλλά η τρέχουσα τάση της σαουδαραβικής κυβέρνησης να εξακολουθεί να προωθεί τον ουαχαμιτιτικό φανατισμό, ακόμα και κατά τη συμμετοχή σε φιλόδοξες εγχώριες προσπάθειες εκσυγχρονισμού, εγείρει σοβαρές αμφιβολίες για την ικανότητα της Σαουδικής Αραβίας να διαδραματίσει σημαντικό περιφερειακό εποικοδομητικό ρόλο.

Πέμπτον, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στις μη Δυτικές, νέες, παγκόσμιες, πολιτικά εξεγερμένες μάζες. Οι επί μακρόν καταπιεσμένες πολιτικές μνήμες θα τροφοδοτήσουν σε μεγάλο βαθμό την ξαφνική και πολύ εκρηκτική αφύπνιση που θα ενεργοποιηθεί από τον ισλαμικό εξτρεισμό στη Μέση Ανατολή, αλλά αυτό που συμβαίνει στη Μέση Ανατολή σήμερα μπορεί να είναι μόνο η αρχή ενός ευρύτερου φαινομένου που θα εμφανιστεί από την Αφρική, την Ασία, και ακόμη και μεταξύ των προαποικιακών λαών του δυτικού ημισφαιρίου κατά τα προσεχή έτη.

Περιοδικές σφαγές των όχι και τόσο μακρινών προγόνων τους από τους αποίκους και τους αναζητούντες πλούτο σε μεγάλο βαθμό από τη Δυτική Ευρώπη (χώρες που σήμερα είναι ακόμα διστακτικά, τουλάχιστον, πιο ανοιχτές σε πολυεθνική συμβίωση) είχαν ως αποτέλεσμα εντός των τελευταίων δύο περίπου αιώνων σφαγές των λαών που αποικίστηκαν σε κλίμακα ανάλογη με τα εγκλήματα των Ναζί κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο: περιλαμβάνοντας στην κυριολεξία εκατοντάδες χιλιάδες, ακόμη και εκατομμύρια θύματα. Η πολιτική αυτοπεποίθηση ενισχυμένη από την καθυστερημένη οργή και τη θλίψη είναι μια ισχυρή δύναμη που βρίσκεται τώρα στην επιφάνεια, η οποία διψά για εκδίκηση, όχι μόνο στη μουσουλμανική Μέση Ανατολή, αλλά πιθανώς και πολύ πιο πέρα.

Πολλά από τα στοιχεία δεν μπορεί να προσδιοριστούν με ακρίβεια, αλλά λαμβάνοντάς τα συλλογικά, είναι συγκλονιστικά. Μερικά μόνο παραδείγματα αρκούν: Τον 16ο αιώνα, εξαιτίας μιας ευρέως διαδεδομένης ασθένειας που έφεραν οι Ισπανοί εξερευνητές, ο πληθυσμός των ιθαγενών της Αυτοκρατορίας των Αζτέκων στο σημερινό Μεξικό μειώθηκε από 25 εκατομμύρια σε περίπου ένα εκατομμύριο. Ομοίως, στη Βόρεια Αμερική, υπολογίζεται ότι το 90% του γηγενούς πληθυσμού πέθανε εντός των πρώτων πέντε ετών από την επαφή με τους Ευρωπαίους αποίκους, εξαιτίας κυρίως των ασθενειών. Κατά τον 19ο αιώνα, διάφοροι πόλεμοι και αναγκαστικές επανεγκαταστάσεις σκότωσαν επιπλέον 100.000.

Στην Ινδία από το 1857 έως το 1867 οι Βρετανοί θεωρούνται ύποπτοι για τη δολοφονία μέχρι ενός εκατομμυρίου πολιτών σε αντίποινα που απορρέουν από την Ινδική Εξέγερση του 1857. Η Βρετανική Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών χρησιμοποίησε τους Ινδούς γεωργούς για να αυξήσει το όπιο το οποίο στη συνέχεια προώθησε στην Κίνα, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα τον πρόωρο θάνατο εκατομμυ-

ρίων – μη συμπεριλαμβανομένων των άμεσων θυμάτων που προκλήθηκαν από τον κινεζικό Πρώτο και Δεύτερο Πόλεμο του Οπίου.

Στο Κονγκό, το οποίο ήταν η προσωπική περιουσία του Βέλγου βασιλιά Λεοπόλδου Β', 10-15 εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους μεταξύ 1890 και 1910. Στο Βιετνάμ, πρόσφατες εκτιμήσεις δείχνουν ότι ένα έως τρία εκατομμύρια πολίτες σκοτώθηκαν από το 1955 έως το 1975. Όπως με τον μουσουλμανικό κόσμο, στον Ρωσικό Καύκασο από το 1864 έως το 1867, το 90% του τοπικού κερκασιανού πληθυσμού μεταφέρθηκε διά της βίας, και μεταξύ 300.000 και 1.500.000 είτε πέθαναν από την πείνα ή σκοτώθηκαν.

Μεταξύ 1916 και 1918, δεκάδες χιλιάδες μουσουλμάνοι σκοτώθηκαν όταν 300.000 Τούρκοι μουσουλμάνοι αναγκάστηκαν από τις ρωσικές Αρχές να προωθηθούν μέσα από τα βουνά της Κεντρικής Ασίας και στην Κίνα.

Στην Ινδονησία, μεταξύ 1835 και 1840, οι Ολλανδοί κατακτητές σκότωσαν περίπου 300.000 πολίτες.

Στην Αλγερία, μετά από 15 χρόνια εμφυλίου πολέμου από το 1830 έως το 1845, η γαλλική βαρβαρότητα, η πείνα και οι ασθένειες σκότωσαν 1,5 εκατομμύριο Αλγερινούς – σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού.

Στη γειτονική Λιβύη, οι Ιταλοί εξανάγκασαν τους Κυρηναίους σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπου υπολογίζεται ότι 80.000-500.000 έχασαν τη ζωή τους μεταξύ 1927 και 1934.

Πιο πρόσφατα, στο Αφγανιστάν μεταξύ 1979 και 1989, η Σοβιετική Ένωση εκτιμάται ότι σκότωσε περίπου ένα εκατομμύριο πολίτες. Δύο δεκαετίες αργότερα, οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν σκοτώσει 26.000 αμάχους κατά τη διάρκεια 15 ετών πολέμου στο Αφγανιστάν.

Στο Ιράκ, 165.000 άμαχοι έχουν σκοτωθεί από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τους συμμάχους τους, τα τελευταία 13 χρόνια. (Η διαφορά μεταξύ του αναφερθέντος αριθμού θανάτων που προκλήθηκαν από τους Ευρωπαίους αποικιοκράτες και του αριθμού θανάτων που προκάλεσαν οι Ηνωμένες Πολιτείες και οι σύμμαχοί τους στο Ιράκ και το Αφγανιστάν μπορεί να οφείλεται εν μέρει στις τεχνολογικές προόδους που έχουν ως αποτέλεσμα την πιο παραγωγική χρήση βίας, και εν μέρει σε μια μετατόπιση του κλίματος στον πλανήτη.) Είναι συγκλονιστικό πόσο γρήγορα η Δύση ξέχασε όλες αυτές τις φρικαλεότητες.

Στον σημερινό μετααποικιακό κόσμο μια νέα ιστορική αφήγηση αναδύεται. Μια βαθιά δυσaréσκεια εναντίον της Δύσης και της αποικιακής κληρονομιάς στις μουσουλμανικές χώρες και πέρα από αυτές που χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει την αίσθηση της στέρησης και της άρνησης της αυτοαξιοπρέπειας. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα από την εμπειρία και τις στάσεις των αποικιακών λαών συνοψίζεται καλά από τον ποιητή της Σενεγάλης David Diop στο «Γύπες»:

Εκείνες τις μέρες,

Όταν ο πολιτισμός μάς κλώτσησε στο πρόσωπο,

Οι γύπες έχτισαν στη σκιά του τα νύχια τους.

Το αίμα έβαψε το μνημείο της κηδεμονίας...

Λαμβάνοντας υπόψη όλα αυτά, ένας μακρύς και επίπονος δρόμος προς μια αρχικά περιορισμένη περιφερειακή διευθέτηση είναι η μόνη βιώσιμη επιλογή για τις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Ρωσία, την Κίνα και τις σχετικές

οντότητες της Μέσης Ανατολής.

Για τις Ηνωμένες Πολιτείες θα απαιτήσει υπομονή, επιμονή στη σφυρηλάτηση σχέσεων συνεργασίας με ορισμένους νέους συνεργάτες (κυρίως τη Ρωσία και την Κίνα), καθώς και κοινές προσπάθειες με πιο καθιερωμένα και ιστορικά ριζωμένα μουσουλμανικά κράτη (Τουρκία, Ιράν, Αίγυπτος και Σαουδική Αραβία, εάν η τελευταία μπορεί να αποσυνδέσει την εξωτερική της πολιτική από τον ουαχαμιπτικό εξτρεμισμό) στη διαμόρφωση ενός ευρύτερου πλαισίου περιφερειακής σταθερότητας. Οι Ευρωπαίοι σύμμαχοί μας, που προηγουμένως κυριαρχούσαν στην περιοχή, μπορεί να εξακολουθήσουν να είναι χρήσιμοι εν προκειμένω.

Μια συνολική αποχώρηση των ΗΠΑ από τον μουσουλμανικό κόσμο που ενθαρρύνεται από τους εγχώριους απομονωτιστές θα μπορούσε να οδηγήσει σε νέους πολέμους (για παράδειγμα, το Ισραήλ εναντίον του Ιράν, τη Σαουδική Αραβία εναντίον του Ιράν, μια μεγάλη αιγυπτιακή επέμβαση στη Λιβύη) και θα δημιουργήσει μια ακόμα βαθύτερη κρίση εμπιστοσύνης για τον παγκόσμιο σταθεροποιητικό ρόλο της Αμερικής. Με διαφορετικούς αλλά δραματικά απρόβλεπτους τρόπους, η Ρωσία και η Κίνα θα μπορούσαν να είναι οι γεωπολιτικά ωφελημένες μιας τέτοιας εξέλιξης, καθώς η παγκόσμια τάξη γίνεται το πιο άμεσο γεωπολιτικό θύμα.

Τελευταίο αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, υπό τις συνθήκες αυτές μια διαιρεμένη και φοβισμένη Ευρώπη θα δει τα σημερινά κράτη μέλη της να ψάχνουν για πάτρωνες και να ανταγωνίζονται μεταξύ τους σε εναλλακτικές, αλλά χωριστές ρυθμίσεις ανάμεσα στις πιο ισχυρές τριάδες [σ.σ.: στις πιο ισχυρές τρεις δυνάμεις].

Μια εποικοδομητική πολιτική των ΗΠΑ πρέπει να καθοδηγείται υπομονετικά από ένα μακροπρόθεσμο όραμα. Θα πρέπει να επιδιώξει αποτελέσματα που προωθούν τη σταδιακή συνειδητοποίηση της Ρωσίας (πιθανώς μετά τον Πούτιν) ότι η μόνη θέση της ως μιας ισχυρής παγκόσμιας δύναμης είναι τελικά στην Ευρώπη.

Ο αυξανόμενος ρόλος της Κίνας στη Μέση Ανατολή θα πρέπει να αντικατοπτρίζει την αμοιβαία αμερικανική και κινεζική συνειδητοποίηση ότι μια αυξανόμενη συνεργασία USA-PRC για την αντιμετώπιση της κρίσης στη Μέση Ανατολή είναι μια ιστορικά σημαντική δοκιμασία για την ικανότητά τους να διαμορφώνουν και να ενισχύουν από κοινού την ευρύτερη παγκόσμια σταθερότητα.

Η εναλλακτική λύση για ένα εποικοδομητικό όραμα, και κυρίως η αναζήτηση ενός μονόπλευρου στρατιωτικά και ιδεολογικά επιβαλλόμενου αποτελέσματος, μπορεί να οδηγήσει μόνο σε παρατεταμένη και αυτοκαταστροφική ματαιότητα.

Για την Αμερική θα μπορούσε να συνεπάγεται διαρκή σύγκρουση, κόπωση, και θεωρητικά ακόμη και μια αποθαρρυντική απόσυρση στον προ του 20ού αιώνα απομονωτισμό.

Για τη Ρωσία θα μπορούσε να σημαίνει μεγάλη ήττα, αυξάνοντας την πιθανότητα της υποταγής με κάποιο τρόπο στην κινεζική κυριαρχία.

Για την Κίνα θα μπορούσε να προμηνύει πόλεμο όχι μόνο με τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά επίσης, ίσως ξεχωριστά, είτε με την Ιαπωνία είτε με την Ινδία ή και με τις δύο.

Και εν πάση περιπτώσει, μια παρατεταμένη φάση εθνοτικών, οιονεί θρησκευτικών πολέμων που επιδιώκονται μέσω της Μέσης Ανατολής με φαρισαϊκό φανατισμό θα δημιουργήσει κλιμάκωση της αιματοχυσίας μέσα και έξω από την περιοχή, και αυξανόμενη σκληρότητα παντού.

Γεγονός είναι ότι ουδέποτε υπήρξε μια πραγματικά «κυρίαρχη» παγκόσμια δύναμη μέχρι την εμφάνιση της Αμερικής στη διεθνή σκηνή. Η αυτοκρατορική Μεγάλη Βρετανία έφτασε κοντά στο να γίνει, αλλά ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και αργότερα ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος όχι μόνο την χρεοκόπησαν αλλά ώθησαν στην εμφάνιση των αντίπαλων περιφερειακών δυνάμεων.

Η αποφασιστική νέα παγκόσμια πραγματικότητα ήταν η εμφάνιση στην παγκόσμια σκηνή της Αμερικής ως ταυτόχρονα του πλουσιότερου και του στρατιωτικά ισχυρότερου παίκτη. Κατά το τελευταίο τμήμα του 20ού αιώνα καμιά άλλη δύναμη δεν την πλησίασε καν. Η εποχή αυτή τώρα τελειώνει.

Ενώ κανένα κράτος δεν είναι πιθανό στο εγγύς μέλλον να φθάσει την οικονομική υπεροχή της Αμερικής, νέα οπικά συστήματα θα μπορούσαν ξαφνικά να αποκτήσουν ορισμένες χώρες, μέσα για να αυτοκτονήσουν σε μια προσπάθεια οφθαλμών αντί οφθαλμού με τις Ηνωμένες Πολιτείες, ή ακόμα και να επικρατήσουν. Χωρίς να υπεισέλθουμε σε λεπτομέρειες, η ξαφνική απόκτηση από κάποιο κράτος της ικανότητας να καταστήσει την Αμερική στρατιωτικά κατώτερη, θα σημάνει το τέλος του παγκόσμιου ρόλου της Αμερικής. Το αποτέλεσμα θα ήταν πιθανότατα παγκόσμιο χάος.

Και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο επιβάλλεται στις Ηνωμένες Πολιτείες να διαμορφώσουν μια πολιτική κατά την οποία τουλάχιστον ένα από τα δύο δυνητικά απειλητικά κράτη γίνεται συνεργάτης στην προσπάθεια για την περιφερειακή –και στη συνέχεια την ευρύτερη– παγκόσμια σταθερότητα, και έτσι να ανασχέσει τον λιγότερο προβλέψιμο, αλλά ενδεχομένως τον πιο πιθανό αντίπαλο να τεντώσει το σχοινί.

Επί του παρόντος το πιθανότερο είναι να τεντώσει το σχοινί η Ρωσία, αλλά μακροπρόθεσμα θα μπορούσε να είναι η Κίνα. Επειδή τα επόμενα είκοσι χρόνια μπορεί να είναι η τελευταία φάση από τις πιο παραδοσιακές και γνωστές πολιτικές διευθετήσεις, με τις οποίες έχουμε μεγαλώσει, η απάντηση πρέπει να διαμορφωθεί τώρα.

Κατά το υπόλοιπο αυτού του αιώνα η ανθρωπότητα θα πρέπει επίσης να είναι όλο και περισσότερο απασχολημένη με την επιβίωση αυτή καθ' εαυτήν λόγω της συμβολής των περιβαλλοντικών προκλήσεων. Αυτές οι προκλήσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο υπεύθυνα και αποτελεσματικά σε ένα περιβάλλον αυξημένης διεθνούς συνεννόησης. Και αυτή η συνεννόηση πρέπει να βασίζεται σε ένα στρατηγικό όραμα που αναγνωρίζει την επείγουσα ανάγκη για ένα νέο γεωπολιτικό πλαίσιο.

*Ο Zbigniew Brzezinski είναι σύμβουλος στο Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Σπουδών και διετέλεσε Σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας του προέδρου Τζίμι Κάρτερ την περίοδο 1977-81. Πρόσφατα εκδόθηκε το βιβλίο του Strategic Vision: America and the Crisis of Global Power.

Ο Ζμπίγκνιου Μπρεζίνσκι (Zbigniew Brzezinski)

απεβίωσε αφήνοντας πίσω του ένα βαρύ όνομα αναφορικά με τις ακαδημαϊκές συμβουλές του προς τον Λευκό Οίκο και στο State Department. Η καταγωγή του (γεννημένος το 1928 στην Πολωνία) επηρέασε πολύ το έργο του το οποίο βασίστηκε – μεταψυχροπολεμικά– στο να πείσει τις αμερικανικές κυβερνήσεις να εκμεταλλευτούν το κενό ισχύος που άφηνε η κατάρρευση της ΕΣΣΔ. Για τον Brzezinski ο έλεγχος της Ευρασίας ήταν το κλειδί για την αμερικανική υπεροχή μεταψυχροπολεμικά. Σχετικά με την Τουρκία

Η Τουρκία πείστηκε ότι είναι για τις ΗΠΑ ο απόλυτος γεωπολιτικός διάδρομος για την Κεντρική Ασία και για τη Μέση Ανατολή. Έτσι, από τις αρχές του 21ου αιώνα, η Άγκυρα άρχισε να εκπονεί το σχέδιο του επαναπροσδιορισμού της εξωτερικής της πολιτικής, μελετώντας την προβλεψιμότητα της Αμερικής ως προς την αξία της.

Περίπου δέκα χρόνια μετά την έκδοση του βιβλίου του Brzezinski, το Carnegie, μέσα από αναλύσεις των Barkey και Abramowitz, *ανέφερε πως ο Ερντογάν θεωρεί πως οι ΗΠΑ έχουν περισσότερη ανάγκη την Τουρκία από ό,τι η Τουρκία, τις ΗΠΑ*. Μέσα σε αυτήν τη δεκαετία, είχε μεσολαβήσει το τουρκικό "όχι" στον αμερικανικό στρατό, ώστε να χρησιμοποιήσει το τουρκικό έδαφος ως έδαφος διέλευσης για την επίθεση στο Ιράκ. Μια βασική αρχή του ρεαλισμού είχε περιφρονηθεί από έναν πραγματικά μεγάλο ρεαλιστική διανοητή. Η a priori γεωπολιτική πριμοδότηση της Τουρκίας, χωρίς καμία δέσμευση από την πλευρά της Τουρκίας. Η σημερινή τουρκική ασυδοσία δεν είναι τυχαία, ούτε οφείλει να μας εκπλήσσει.

Για πολλά χρόνια η Τουρκία θεωρήθηκε ότι είχε το "γεωστρατηγικό μονοπώλιο" σε μια περιοχή-κλειδί για την επικράτηση των ΗΠΑ.

Για τον Brzezinski η Ουκρανία ήταν επίσης μια πρόκληση για την αμερικανική εξωτερική πολιτική. Ίσως δεν θα πίστευε ούτε ο ίδιος πως η Ρωσία μέσα από την ουκρανική κρίση, προσάρτησε την Κριμαία χωρίς να πέσει ούτε μια τουφεκιά. Η Ρωσία "στραγγαλίστηκε" στην Ουκρανία και απάντησε επιθετικά.

Το Κρεμλίνο αποφάσισε να θέσει υπό στρατηγική ομηρία το NATO μέσω της ομηρίας της Τουρκίας η οποία από "geopolitical pivot" είχε εξελιχθεί σε "geostrategic active player" βάσει της ορολογίας του Brzezinski. Η Τουρκία αναθεωρούσε την πολιτική της και μαζί με αυτήν, υπέσκαπτε τα αμερικανικά συμφέροντα με τις ευλογίες της Μόσχας. Η νοτιοανατολική πτέρυγα του NATO επηρεάζεται άμεσα από τη Ρωσία ενώ και στη Συρία, ο Putin είναι ο απόλυτος κυρίαρχος.

Πηγή: Εφημερίδα ΕΘΝΟΣ

Από το “δόγμα Μονρόε” στη “φιλελεύθερη ηγεμονία”

Του κ. Μάκη Ανδρονόπουλου

Στις συνόδους κορυφής του NATO και της ΕΕ (23 και 24 Μαρτίου), παρουσία του προέδρου Μπάιντεν, το θέμα δεν θα είναι η θυσία της “Ιφιγένειας Ουκρανίας”, αλλά η επιβεβαίωση του δόγματος για την ευρωπαϊκή ασφάλεια που φέρει την σφραγίδα του λόρδου Hastings Lionel Ismay, πρώτου Γενικού Γραμματέα του NATO. Σύμφωνα με αυτό «οι Αμερικάνοι μέσα, οι Ρώσοι έξω και οι Γερμανοί κάτω». Έτσι, θα μπορεί η Ουάσιγκτον να ασχοληθεί απερίσπαστη με την αντιμετώπιση της Κίνας. Το αγκάθι είναι η ενεργειακή κάλυψη της Ευρώπης.

Είναι σαφές ότι το NATO επανήλθε βιαίως μετά το “εγκεφαλικό κόμμα”, στο οποίο είχε περιέλθει, που σημαίνει ότι η αμερικανική παρουσία στην Ευρώπη (και στη Γερμανία) θα αυξηθεί. Δηλαδή οι ΗΠΑ παραμένουν “μέσα”, ενώ η πολυπόθητη στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης μεταλλάσσεται σε εκπλήρωση των υποχρεώσεων των ευρωπαϊκών χωρών προς το NATO (αμυντικές δαπάνες 2% του ΑΕΠ) και αύξηση των στρατιωτικών δυνάμεων.

Η Ρωσία διατηρείται “εκτός”, αφού κάθε γέφυρα στρατηγικής διασύνδεσης ΕΕ-Ρωσίας και ειδικότερα, Γερμανίας-Ρωσίας, ανατινάσσεται (Nord Stream II κλπ). Το ρήγμα προβλέπεται βαθύ και οριστικό, αν κρίνουμε από την ρητορική Μπάιντεν κατά του Πούτιν προσωπικά, χωρίς να μας διαφεύγει και η πρόκληση του Τλον Μασκ προς τον Ρώσο πρόεδρο για μονομαχία στο Ελ Πάσο! Πρόκειται για πρωτοφανή ρητορική στα διπλωματικά χρονικά που έχει μακροπρόθεσμη στόχευση, όπως θα αναλύσουμε πιο κάτω.

Η Γερμανία, που είχε να επιδείξει μια σοβαρή γεωοικονομική ισχύ και επιχειρούσε να την μετατρέψει σε πολιτική, παραμένει “κάτω”. Ο επανεξοπλισμός της περιλαμβάνει την αγορά των αμερικανικών μαχητικών F-35 και το πρόγραμμα των 100 δισ. ευρώ θα αναπτυχθεί υπό την αυστηρή εποπτεία του NATO. Σε ό,τι αφορά την ενεργειακή της εξάρτηση από τη Ρωσία, αυτή αντικαθίσταται με υψηλό κόστος από το αμερικάνικο σχιστολιθικό αέριο, εξ ου και ο Σολτς δρομολογεί τη δημιουργία εργοστασίων για τη μετατροπή του LNG. Εννοείται ότι η περιβόητη γερμανική ανταγωνιστικότητα θα υποστεί καθίζηση για κάποια χρόνια τουλάχιστον.

Η “Ιφιγένεια” επί του πεδίου

Σε ό,τι αφορά την “Ιφιγένεια” της νέας τάξης πραγμάτων στην Ευρώπη, δηλαδή την Ουκρανία, εκεί τα πράγματα θα κριθούν επί του πεδίου, χωρίς άμεση εμπλοκή του NATO. Θα δοθεί στρατιωτικός εξοπλισμός, θα συγκροτηθούν λεγεώνες ξένων και θα μεταφερθεί εφόσον το επιτρέψουν οι συνθήκες ανθρωπιστική βοήθεια. Αν οι Ουκρανοί αντέξουν για καιρό, μπορεί να διαμορφωθούν συνθήκες “παγωμένης σύγκρουσης” (frozen conflict). Αν δεν αντέξουν, τότε ο διχασμός της χώρας μοιάζει ως πιθανότερη εξέλιξη, χωρίς να αποκλείεται και η πλήρης κατοχή της, αφού καταστραφεί ολοσχερώς. Δεν αποκλείεται, το ελεύθερο τμήμα της Ουκρανίας να γίνει δεκτό στην ΕΕ με

στρατιωτικούς όρους ουδετερότητας, κατά το παράδειγμα της Αυστρίας.

Σε κάθε περίπτωση οι ΗΠΑ βγαίνουν κερδισμένες από το Ουκρανικό ζήτημα –μετά την ταπεινωτική αποχώρηση από το Αφγανιστάν– εδραιώνοντας την ηγεμονία τους στη Δύση.

Προφανώς, η Ευρώπη και η προοπτική της πολιτικής της ολοκλήρωσης αναβάλλεται επ’ αόριστον, ενώ καλείται να πληρώσει τον λογαριασμό και να αναδιατάξει πλήρως τις ενεργειακές της πηγές και αγορές. Εδώ φαίνεται ότι ενεργοποιείται το σενάριο της “συνεκμετάλλευσης” των ενεργειακών πόρων της Ελλάδας και η “επίλυση” της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης που ενοχλεί το NATO.

Βέβαια, όλα αυτά είναι οι διαφαινόμενοι σχεδιασμοί της Ουάσιγκτον. Από εκεί και πέρα είναι και οι αστάθμητοι παράγοντες της Ιστορίας που είναι πλήρως ενεργοποιημένοι. Η Γερμανία, η οποία δρα πάντα με σχέδιο, προφανώς εκμεταλλεύθηκε την ευκαιρία του επανεξοπλισμού της που φαίνεται να εντάσσεται σε μια μεσομακροπρόθεσμη “επιστροφή” της (γεωπολιτική και γεωοικονομική), όπως επισημάναμε σε πρόσφατο κείμενό μας. Δεν είναι τυχαίο ότι η Γερμανία, η οποία έχει αυτή την περίοδο την προεδρία του G7, συγκάλεσε το γκρουπ (Βρετανία, Καναδάς, Ιαπωνία, ΗΠΑ, Ιταλία, Γαλλία), παράλληλα με την σύνοδο κορυφής της ΕΕ.

Κοινωνική εντροπία

Το πώς θα αντιδράσει η Γαλλία, που διαπνέεται πάντα από ένα “γκωλισμό”, είναι ένα άλλο ζήτημα. Ο Μακρόν, που φαίνεται ότι δεν θα έχει πρόβλημα επανεκλογής, εάν πάρει την αποκλειστικότητα της αμερικανικής αντιπροσωπείας στην Ευρώπη θα βολευτεί και θα προχωρήσει με μικρά και σίγουρα βήματα προς το ευρωπαϊκό του όραμα. Μπορεί, ενδεχομένως, με τη στήριξη της Γερμανίας, να επιδιώξει τον “εξευρωπαϊσμό” του NATO.

Ένα ακόμα κρίσιμο ζήτημα είναι ο κοινωνικός παράγοντας στην Ευρώπη που έχει πιεστεί οικονομικά, από τις αλλεπάλληλες κρίσεις (την χρηματοοικονομική, του ευρώ, της πανδημίας, της ενέργειας και τώρα της Ουκρανίας). Η κοινωνική εντροπία είναι ιδιαίτερα αυξημένη, τα μεσαία στρώματα έχουν αποσαρθρωθεί και βρίσκονται σε μια φάση αναζήτησης διεξόδου, τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα είναι διχασμένα από τις ανισότητες και ο πληθωρισμός δημιουργεί συνθήκες κοινωνικής αναταραχής. Υπάρχει και το ευρωπαϊκό φρόνημα που έχει συνθλιβεί από τους εθνικισμούς των μεγάλων και τη γραφειοκρατία των Βρυξελλών. Και η αμερικανική κοινωνία δεν είναι στα καλύτερά της...

Στο ευρύτερο γεωπολιτικό και γεωοικονομικό πεδίο τα πράγματα παραμένουν εξαιρετικά ρευστά, ιδίως με τη σχέση Κίνας-Ρωσίας, όπου οι ΗΠΑ προσπαθούν να εμποδίσουν με οικονομικές κυρώσεις την στρατιωτική στήριξη της πρώτης προς τη δεύτερη. Τι θα κάνει και η Ινδία είναι επίσης ενδιαφέρον ζήτημα, ενώ αστάθμητος είναι ο

ρόλος της Σαουδικής Αραβίας και των Εμιράτων που δείχνουν απροθυμία να συντονιστούν με τις αμερικανικές επιδιώξεις.

Το “δόγμα Μονρόε”

Οι ΗΠΑ τους δύο προηγούμενους αιώνες πορεύονταν και εξακολουθούν να πορεύονται στις διεθνείς τους σχέσεις με το δόγμα Μονρόε (1823) που ξεκίνησε ως αποτροπή της εμπλοκής των ευρωπαϊκών δυνάμεων στα πολιτικά πράγματα της αμερικανικής ηπείρου και εξελίχθηκε στο ότι οι ΗΠΑ παρεμβαίνουν όπου απειλούνται τα ευρύτερα συμφέροντα τους. Μεταπολεμικά και κυρίως μετά την πτώση του σοβιετικού μπλοκ, το εν λόγω δόγμα έλαβε τη μορφή της “φιλελεύθερης ηγεμονίας”.

Το δόγμα της “φιλελεύθερης ηγεμονίας”, όπως εξαντλητικά το έχει αναλύσει ο καθηγητής John Mearsheimer, έχει ως στόχο να μεταλλάξει τον κόσμο κατ’ εικόνα και ομοίωση με αυτή των ΗΠΑ, δηλαδή να επιβάλει τη φιλελεύθερη δημοκρατία, με παράλληλη ενσωμάτωση των χωρών στην διεθνή οικονομία και στην διεθνική τάξη πραγμάτων. Η φιλελεύθερη δημοκρατία περιορίζει την καταπάτηση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων και κυρίως την ειρήνη, αφού δεν υπάρχει λόγος να πολεμούν οι δημοκρατικές χώρες μεταξύ τους.

Κατά τον Mearsheimer το δόγμα της “φιλελεύθερης ηγεμονίας” αποτελεί μια «μεγάλη αυταπάτη» και για να το αποδείξει προσκομίζει πάμπολλα ιστορικά γεγονότα της μεταπολεμικής περιόδου, τόσο στο επίπεδο των συρράξεων, όσο και στο επίπεδο της επιβολής της δημοκρατίας σε χώρες που έχουν άλλη κουλτούρα (Λιβύη κ.ά.). Υπό τον μανδύα αυτό, πολλοί αναλυτές εξηγούν τις πρόσφατες εξελίξεις ως ένα αγγλοσαξωνικό σχέδιο που άρχισε με το Brexit και συνεχίστηκε με την συμμαχία AUKUS (Αυστραλία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ).

Slpress.gr

Ίσως οι ιστορικοί του μέλλοντος (αν βέβαια συνεχίσει να υπάρχει Ιστορία...) χαρακτηρίσουν τις μέρες που ζούμε ως μια από τις πιο επικίνδυνες στιγμές της ανθρωπότητας γενικώς και της Ευρώπης ιδιαίτερα. Και αυτό γιατί, απ’ ότι φαίνεται, τις τελευταίες μέρες όντως συζητήθηκε (και πιθανώς συζητιέται ακόμη) το παρανοϊκό σενάριο για να δημιουργηθεί από το NATO ζώνη απαγόρευσης πτήσεων πάνω από την Ουκρανία, κάτι που θα προκαλούσε αναπόφευκτα άμεση πολεμική σύγκρουση με τη Ρωσία.

Η λογική(;) πίσω από αυτό είναι ότι το NATO διαθέτει ποσοτική και ποιοτική αεροπορική υπεροχή έναντι της Ρωσίας και θα μπορούσε να επιβάλλει δια της ισχύος αυτήν τη ζώνη απαγόρευσης πτήσεων, έστω και με βαριές απώλειες που θα προξενούσε η ρωσική αεροπορία και αεράμυνα. Υποτίθεται, λοιπόν, ότι –σύμφωνα με τους υποστηρικτές αυτής της πρότασης– με αυτόν τον τρόπο θα εξυπηρετούνταν δύο σκοποί:

- Πρώτον, θα προσφερόταν αποφασιστική βοήθεια στην Ουκρανία.
 - Δεύτερον και το σημαντικότερο θα σταματούσε εν τη γενέσει της η απειλή της “αναθεωρητικής Ρωσίας” για την υπόλοιπη Ευρώπη, δεν θα πηγαίναμε σε “νέο Μόναχο”, η Ρωσία θα υποχωρούσε ταπεινωμένη, ο Πούτιν θα εκδιωκόταν από την εξουσία, ή από τους ολιγάρχες, ή από τον στρατό, ή από λαϊκή εξέγερση, ή απ’ όλα αυτά μαζί. Έτσι και ο νέος Ψυχρός Πόλεμος θα τελείωνε με ένα μικρό θερμό επεισόδιο, πριν καν αρχίσει και με στρατηγική νίκη της Δύσης.
- Στην προφανή αντίρρηση ότι η Ρωσία σε αυτήν την περίπτωση θα κατέφευγε στο πυρηνικό της οπλοστάσιο, οι θιασώτες του “μικρού θερμού Ψυχρού Πολέμου”, αντέτασσαν το επιχείρημα(;) ότι η χρήση των πυρηνικών είναι, έτσι και αλλιώς, αδιανόητη. Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο θα απαντούσε και η Δύση με το δικό της πυρηνικό οπλοστάσιο και θα καταστρεφόταν και η Ρωσία. Άρα, αυτή είναι μια επιλογή που η Ρωσία δεν θα μπορούσε να κάνει και απλά θα αποδεχόταν την ήττα της.

Η αλήθεια για την χρήση πυρηνικών

Αυτή άποψη της “ανέμελης ισορροπίας του τρόμου” είναι τόσο ακραία απλουστευτική που φθάνει τα όρια μίας επικίνδυνης ανοησίας. Αποκαλύπτει αβυσσαλέα άγνοια της πυρηνικής στρατηγικής (και κάθε στρατηγικής εδώ που τα λέμε), καθώς και της ιστορίας του Ψυχρού Πολέμου. Επίσης, υποδηλώνει έλλειψη λογικής στα όρια της παραφροσύνης. Στην πραγματικότητα, ολόκληρη η ψυχροπολεμική σταθερότητα βασίστηκε ακριβώς στο γεγονός ότι η χρησιμοποίηση πυρηνικών όπλων δεν ήταν καθόλου αδιανόητη. Το πυρηνικό δόγμα του NATO περιλάμβανε χρήση πυρηνικών, ενώ διεξαγόταν πόλεμος με συμβατικά μέσα, έτσι ώστε ακριβώς να αντιμετωπιστεί η ποσοτική υπεροχή των δυνάμεων του Συμφώνου της Βαρσοβίας.

Γιατί η ζώνη απαγόρευσης πτήσεων οδηγεί σε πυρηνικό πόλεμο

Του καθηγητού Κωνσταντίνου Γρίβα

Άρα λοιπόν, θα πρέπει να θεωρούμε όχι απλώς πιθανή, αλλά απολύτως βέβαιη την καταφυγή της Ρωσίας στο πυρηνικό της οπλοστάσιο σε παρόμοια περίπτωση. Θα ήταν αδιανόητο για τη Ρωσία να δεχθεί την ήττα και την ταπείνωσή της, γιατί αυτό θα ήταν το γεωπολιτικό τέλος της. Θα έσβηνε από τον παγκόσμιο χάρτη, όχι απλώς ως μεγάλη ή έστω περιφερειακή δύναμη, αλλά και γενικότερα. Θα μετατρεπόταν σε “αιώνια ηττημένη” και θα οδηγείτο σε ιστορική έκλειψη.

Όμως, η καταφυγή στα πυρηνικά για τη Ρωσία δεν είναι αντίστοιχη της “επιλογής του Σαμψών” για το Ισραήλ. Δηλαδή, δεν είναι μια αναγκαστική πολιτική αμοιβαίας καταστροφής. Στην πραγματικότητα, η άμεση καταφυγή σε μια μαζική ανταλλαγή πυρηνικών πυρών που θα οδηγούσε στην εξάλειψη και των δύο μερών, δεν ήταν το πιο πιθανό σενάριο, ούτε στις πιο ζοφερές μέρες του Ψυχρού Πολέμου. Πολλώ δε μάλλον σήμερα.

Το πυρηνικό κατώφλι

Αντιθέτως, η Ρωσία θα μπορούσε να περάσει το πυρηνικό κατώφλι από πολύ χαμηλά και να προκαλέσει σύγχυση, πανικό και διάλυση της –έτσι και αλλιώς επισφαλούς– συνοχής του NATO. Το λιγότερο οδυνηρό που μπορούμε να σκεφτούμε θα ήταν μια πυρηνική έκρηξη σε μεγάλο ύψος στην ατμόσφαιρα, έτσι ώστε με την εκπομπή ηλεκτρομαγνητικού παλμού (EMP) να καταστραφούν οι επικοινωνίες και τα δίκτυα διοίκησης-ελέγχου του αντιπάλου και να καταρριφθούν όσα αεροσκάφη βρίσκονται εκείνη τη στιγμή στον αέρα. Οι νεκροί, ωστόσο, θα ήταν πολύ λίγοι έως ελάχιστοι.

Σε αυτήν την περίπτωση τι θα έκανε άραγε το NATO; Θα ανταπέδιδε κι αυτό με πυρηνικό πλήγμα, με κίνδυνο να οδηγηθούμε σε μαζικό ολοκαύτωμα; Κι αυτό τη στιγμή που η Ρωσία θα έχει αποδείξει εν τη πράξει ότι η χρήση πυρηνικών δεν είναι στη σφαίρα του αδιανόητου, αλλά υλοποιείται; Πρέπει να επισημάνουμε ότι η Ρωσία έχει μερικά σοβαρά πλεονεκτήματα έναντι της Δύσης σε αυτό το παιχνίδι της κλιμάκωσης του πυρηνικού τρόμου.

Το πρώτο εξ αυτών είναι ότι η Ρωσία προετοιμάζει μια σύγχρονη πυρηνική στρατηγική εδώ και χρόνια. Αντιθέτως, ή Δύση είχε αρνηθεί την ίδια την ύπαρξη της πυρηνικής ισχύος, θεωρώντας ότι ανήκει στο παρελθόν. Με άλλα λόγια, η Ρωσία είναι πολύ καλύτερα νοητικά και ψυχολογικά προετοιμασμένη από τη Δύση γενικώς και τη Δυτική Ευρώπη ιδιαίτερα, να προχωρήσει σε κλιμάκωση, υπό την σκιά πυρηνικού πολέμου.

Τα πλεονεκτήματα της Ρωσίας

Η Ρωσία απολαμβάνει το προνόμιο της ενότητας, ενώ το σημερινό NATO είναι μια “πληθωριστική” δομή με πολλά κράτη, με διαφορετικές ατζέντες και στοχοθετήσεις, τα οποία πολύ δύσκολα θα θέσουν τον εαυτό τους υπό τη δαμόκλεια σπάθη της πυρηνικής καταστροφής, χάρη της

NATOϊκής αλληλεγγύης. Αν φθάσουμε δε σε σενάρια μαζικής ανταλλαγής πυρηνικών πληγμάτων, πρέπει να θυμηθούμε ότι οι περισσότερες χώρες του NATO είναι από μεσαίες έως μικροσκοπικές σε μέγεθος και εξαιρετικά πυκνοκατοικημένες.

Για παράδειγμα, το Βέλγιο έχει έκταση λίγο μεγαλύτερη των 30.000 τετραγωνικών χλμ (δηλαδή κάτι λιγότερο από το ένα τέταρτο της Ελλάδας των 131.957 τετραγωνικών χλμ) και πληθυσμό περίπου 12 εκατομμυρίων κατοίκων. Η δε Ολλανδία, με έκταση 41.865 τετραγωνικών χλμ και πληθυσμό που προσεγγίζει τα 18 εκατομμύρια, είναι σε ακόμη πιο άσχημη θέση. Άρα, ελάχιστες δυνατότητες έχουν να επιβιώσουν οι πληθυσμοί τους, ακόμη και σε περιορισμένης κλίμακας πυρηνικές επιθέσεις.

Αντιθέτως, η αραιοκατοικημένη Ρωσία (με πληθυσμό περίπου 145 εκατομμυρίων κατοίκων) και με μια έκταση που ξεπερνά τα 17 εκατομμύρια τετραγωνικά χλμ, έχει τη δυνατότητα να εκκενώσει τον πληθυσμό των αστικών κέντρων σε σχετικά ασφαλείς περιοχές, ενώ θα έχει και πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες αναδημιουργίας της χώρας μετά από πυρηνικό πόλεμο.

Το ρωσικό πυρηνικό χαρτί

Επισημαίνεται δε ότι εδώ και χρόνια η Ρωσία διεξάγει ασκήσεις πολιτικής άμυνας μεγάλης κλίμακας, που περιλαμβάνουν την εκκένωση πόλεων. Άρα, είναι πάρα πολύ καλύτερα προετοιμασμένη, τόσο πρακτικά όσο και ψυχολογικά, για παρόμοια ακραία σενάρια. Στον αντίποδα, οι δυτικοευρωπαϊκές χώρες δεν έχουν κάνει καμία προετοιμασία, όχι μόνο για πυρηνικό πόλεμο, αλλά ούτε καν για συμβατικό. Για την ακρίβεια, οι περισσότερες ευρωπαϊκές κοινωνίες θεωρούν την πιθανότητα ακόμη και απλού πολέμου σχεδόν αδιανόητη. Το δε ενδεχόμενο πυρηνικού πολέμου είναι πέραν του αδιανόητου γι’ αυτές.

Εν κατακλείδι, η Ρωσία διαθέτει ένα δόγμα χρήσης πυρηνικών όπλων σε πολλαπλά στάδια κλιμάκωσης, με μεγάλες ικανότητες ενδοσυγκρουσιακής (intrawar) πυρηνικής αποτροπής. Επίσης, έχει κουλτούρα ολοκληρωτικού πολέμου και πολύ καλύτερες δυνατότητες απορρόφησης πυρηνικών πληγμάτων από τις ευρωπαϊκές χώρες, χάρη στις πολύ μεγαλύτερες διαστάσεις της χώρας, τις δυνατότητες εκκένωσης πληθυσμών από τα αστικά κέντρα κλπ.

Θα πρέπει λοιπόν να κατανοήσουμε και να αποδεχθούμε στη Δύση ότι ο νέος Ψυχρός Πόλεμος, στον οποίο εισήλθαμε πλέον επισήμως, θα είναι (και πρέπει να είναι) μαραθώνιος, αν θέλουμε να τον νικήσουμε. Όχι σπριντ εκατό μέτρων και πολύ περισσότερο όχι αγώνας πυγμαχίας, στον οποίο το καλύτερο που θα έχουμε να περιμένουμε θα είναι ένα αμοιβαίο νок άουτ, από το οποίο δεν θα συνέλθουμε ποτέ...

SLpress.gr

Ευρώπη και Ρωσία θα απουσιάζουν από τη «νέα Γιάλτα»

Του κ. Μιχάλη Ψύλου

Πριν 77 χρόνια, στη Γιάλτα της Κριμαίας, υπογραφόταν η ομώνυμη συμφωνία από τους τρεις νικητές του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Για την ιστορία, η περίφημη συμφωνία της Γιάλτας υπεγράφη από τον Ρούζβελτ, τον Στάλιν και τον Τσόρτσιλ στο περίφημο Παλάτι «Λιβαδιά» που είχαν χτίσει τον 19ο αιώνα οι Τσάροι στο τεράστιο κτήμα του Έλληνα οπλαρχηγού και χιλιάρχου του Ρωσικού στρατού, Λάμπρου Κατσώνη. Ο Κατσώνης που καταγόταν από την Λειβαδιά, έδωσε το όνομα της πρωτεύουσας της Βοιωτίας στο κτήμα, έκτασης 100.000 στρεμμάτων, που του είχε δωρίσει η αυτοκράτειρα Αικατερίνη Β', για την προσφορά του στους πολέμους του Ρωσικού ναυτικού κατά της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Στην αυτοκρατορική βίλα «Λιβαδιά», μοιράστηκε ο κόσμος του 1945. Ένας κόσμος που θύμιζε «ένα πληγωμένο θηρίο», όπως έγραφε ο Βλαντιμίρ Βόλκοφ στο έργο του «Γιάλτα» (1983). Ο μοιρασμένος χάρτης του πλανήτη φάνηκε να ισχύει ως το 1989 -με πολλές περιφερειακές συγκρούσεις φυσικά. Με την κατάρρευση όμως του λεγόμενου «υπαρκτού σοσιαλισμού», η Γιάλτα μπήκε στον σκουπιδοντενεκέ της ιστορίας. Αντικαταστάθηκε από την οικονομική και ψηφιακή παγκοσμιοποίηση, στην οποία η Αμερικανική υπερδύναμη παρέμεινε κομβική. Σε έναν κόσμο, από πολλές απόψεις μονοπολικό.

Σήμερα όμως, η προσαρτημένη από τη Μόσχα, Κριμαία και η γύρω περιοχή της Ουκρανίας που προσπαθούν να καταλάβουν τα ρωσικά στρατεύματα εδώ και τέσσερις εβδομάδες, έχουν γίνει και ο συμβολικός κόμβος μιας μεγάλης γεωπολιτικής σύγκρουσης.

Ποιοι είναι, λοιπόν, οι πραγματικοί στόχοι του Ρώσου προέδρου Βλαντίμιρ Πούτιν; Τριάντα χρόνια μετά τη διάλυση της σοβιετικής αυτοκρατορίας, θέλει να ξαναγράψει τους κανόνες των ισορροπιών στην Ευρώπη; Στην αποκατάσταση της σφαίρας επιρροής της Μόσχας; Μια νέα Γιάλτα, δηλαδή, που θα δίνει στη Μόσχα τον έλεγχο μιας ζώνης τη Βαλτική ως τον Καύκασο, με βασικά σημεία τον έλεγχο της Ουκρανίας και της Γεωργίας;

Τέτοιες υποθέσεις, φαίνεται σχεδόν να υποστηρίζουν την ιδέα ενός Πούτιν αποφασισμένου να επιβάλει ένα είδος «μετασοβιετικής Ένωσης». Καθόλου παράξενο, θα πείτε, με δεδομένο ότι ο Πούτιν είναι «ο γιος της σοβιετικής κουλτούρας», αλλά και

μιας «πολύ παλαιότερης ρωσικής αυτοκρατορικής αντίληψης».

Η γη του Πούτιν δεν είναι η ΕΣΣΔ

Μόνο, που σήμερα, η γη του Πούτιν δεν είναι πλέον η ΕΣΣΔ του Στάλιν, που είχε βγει νικητής στον πόλεμο κατά του Χίτλερ. Η σημερινή Ρωσία είναι μια Σαουδική Αραβία εξοπλισμένη με πυρηνικά όπλα, με ένα ΑΕΠ όσο του Βελγίου, που κυβερνάται με τη στήριξη ενός κύκλου олигархов.

Για αυτό, δεν ήταν έκπληξη το γεγονός ότι στη «νέα Γιάλτα», που διαπραγματεύονται ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν με τον κινέζο ομόλόγο του, Σι Τζιπινγκ, η Μόσχα εμφανίζεται περισσότερο ως αντικείμενο παρά ως υποκείμενο στη διαπραγμάτευση. Ο πλανητικός συνομιλητής της Ουάσιγκτον έχει αντικατασταθεί - εδώ και αρκετό καιρό - από τον Κινέζικό «Δράκο». Το Πεκίνο μπορεί την εποχή της Γιάλτας, το 1945, να ήταν ένας περιφερειακός παίκτης, σήμερα όμως προβάρει τα ρούχα της δεύτερης υπερδύναμης.

Οι πρόεδροι των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κίνας φαίνεται να ενδιαφέρονται πρωτίστως για τη διευθέτηση λογαριασμών μεταξύ των αντίστοιχων υπερδυνάμεών τους, παίρνοντας ως πρόσχημα την ουκρανική κρίση.

Στο τραπέζι της «νέας Γιάλτας» δεν φαίνεται όμως να έχει ισχυρή θέση και η Ευρώπη. Περισσότερο ως «παρατηρητής» φαίνεται να μετέχει η ΕΕ στην διαπάλη των δύο νέων υπερδυνάμεων, παρά ως πρωταγωνιστής.

Στην ξεθωριασμένη φωτογραφία της πρώτης Γιάλτας, ο μοναδικός Ευρωπαίος ήταν ο Ουίνστον Τσόρτσιλ. Σήμερα, η Βρετανία ζει στον καιρό του Brexit και η ΕΕ κινδυνεύει να συνθλιβεί σε έναν ενεργειακό πόλεμο χωρίς ορατό τέλος. Σε έναν κόσμο και πάλι πληγωμένο από πολλά δεινά, και όχι μόνο από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Το Πεκίνο θα ευχόταν αυτή η σύγκρουση να μην είχε ξεκινήσει ποτέ, δεδομένων των εσωτερικών προτεραιοτήτων και της ήδη δύσκολης οικονομικής κατάστασης στην Κίνα. Μιας κατάστασης που θα γινόταν πιο δύσκολη στο ενδεχόμενο επιβολής δυτικών κυρώσεων, αν στηρίξει τη Ρωσία. Ισως όμως η αποδυνάμωση της Μόσχας από τη Δύση, να αποδεχτεί τελικά «βούτυρο στο ψωμί» του Σι Τζιπινγκ.

Ναυτεμπορική

Το 2014, ο πρώην ΥΠΕΞ των ΗΠΑ, Χένρι Κίσιντζερ, γράφει προφητικά στην εφημερίδα *Washington Post*: «Η Ουκρανία έχει υπάρξει ανεξάρτητη για μόλις 23 χρόνια. Πριν από αυτό ήταν υπό μίας μορφής ξένης κυριαρχίας, από το 14ο αιώνα. Δεν είναι έκπληξη ότι οι ηγέτες της δεν έχουν μάθει την τέχνη του συμβιβασμού... Η Ρωσία δεν θα μπορούσε να επιβάλει τη στρατιωτική λύση χωρίς να απομονώσει τον εαυτό της, τη στιγμή που το μεγαλύτερο μέρος των συνόρων της είναι ήδη επισφαλή. Για τη Δύση, η δαιμονοποίηση του Βλαντιμίρ Πούτιν δεν είναι πολιτική, είναι άλλοθι για την απουσία της». Και αφού αναλύει τα γεγονότα καταλήγει: «Η Ουκρανία πρέπει να έχει το δικαίωμα να διαλέξει ελεύθερα τους οικονομικούς και πολιτικούς συνεργάτες της. **Η Ουκρανία δεν πρέπει να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ, μία θέση που είχα και πριν από επτά χρόνια όταν προέκυψε τελευταία φορά το ζήτημα. Η Ουκρανία πρέπει να είναι ελεύθερη να δημιουργήσει οποιαδήποτε κυβέρνηση συμβαδίζει με τις επιθυμίες του λαού της. Στη συνέχεια, σοφοί Ουκρανοί ηγέτες θα πρέπει να προτιμήσουν την πολιτική της συμφιλίωσης ανάμεσα στα διαφορετικά τμήματα της χώρας τους. Διεθνώς, πρέπει να επιδιώξουν την υιοθέτηση μίας θέσης ανάλογης με εκείνης της Φινλανδίας».**

Ο Πάτρικ Μπουκάναν, συγγραφέας και σύμβουλος του προέδρου Νίξον, τρις υποψήφιος πρόεδρος των ΗΠΑ σε άρθρο του (Μάρτιος 2022) καταλήγει για τον πόλεμο: «**Αν είχαμε διαβεβαιώσει τον Πούτιν, ότι το ΝΑΤΟ θα ήταν κλειστό για το Κίεβο, θα μπορούσαμε να αποτρέψουμε αυτό που συνέβη».**

Τέλος σε πρόσφατο άρθρο στο ΒΗΜΑ (25-1-22) διαβάζουμε αυτά που έγραψε ο κορυφαίος αρθρογράφος των «Τάιμς της Νέας Υόρκης» Τόμας Φρίντμαν στις 21-1-22, αναφερόμενος σε συνομιλία του τον Μάιο του 1998, με τον ηλικίας τότε 94 ετών Τζορτζ Κέναν, την εμβληματική προσωπικότητα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, που είχε θέσει τα θεμέλια της πολιτικής αυτής μεταπολεμικά με το «Δόγμα Τρούμαν» και το «Σχέδιο Μάρσαλ», με στόχο την «ανάσχεση» (containment) της επιρροής της Σοβιετικής Ένωσης και της εξάπλωσης του κομμουνισμού. **Ο Τζορτζ Κέναν, ο εμπνευστής του μεταπολεμικού Ψυχρού Πολέμου εξέφρασε την ανησυχία του ότι η απόφαση για την επέκταση του ΝΑΤΟ προς Ανατολάς, την χαρακτήρισε ως «τραγικό λάθος», θα ήταν «η αρχή για έναν νέο Ψυχρό Πόλεμο» και θα οδηγούσε τους Ρώσους σε μια βαθμιαία έντονη αντίδραση,** ενώ η Ρωσία τότε δεν είχε καμία επιθετική διάθεση έναντι της Δύσης. Και είναι ακριβώς αυτό που συμβαίνει σήμερα, με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία.

Φαίνεται, ότι τα προαναφερθέντα δεν ελήφθησαν υπόψη από κανέναν, καθόσον η ηγεσία της Ουκρανίας το 2019 αναγκάστηκε, λόγω πιέσεων να συμπεριλάβει στο Σύνταγμά της δύο τροποποιήσεις σχετικά **«με την ευρωπαϊκή ταυτότητα του Ουκρανικού λαού και το μη αναστρέψιμο της ευρωπαϊκής και ευρωατλαντικής πορείας της Ουκρανίας»**, καθώς και το άρθρο 102, όπου ο πρόεδρος της Ουκρανίας χαρακτηρίζεται ως **«Ο εγγυητής της εφαρμογής της στρατηγικής πορείας της χώρας προς την**

πλήρη ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ», όπως ακριβώς αναγράφονται στο Ουκρανικό Σύνταγμα.

Ένα άλλο ζήτημα ήταν και ο πόλεμος που συνεχιζόταν στην «αυτόνομη» περιοχή του Ντονμπάς από το 2014 έως σήμερα, παρά την υπογραφείσα Συνθήκη του Μινσκ (2015), που υπέγραψαν Ρωσία, Γερμανία, Γαλλία και η Ουκρανία για παραχώρηση αυτονομίας στην εν λόγω περιοχή. Σύμφωνα με την **Τελική Αποτίμηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ και του ΟΑΣΕ, από την 14/4/2014 έως 31/12/2021**, αναφέρονται τα εξής:

- Θύματα και από τις δύο πλευρές (Ουκρανικός Στρατός και Δυνάμεις του Ντονμπάς, δηλαδή του Λουγκάνσκ και Ντονιέσκ) από 51.000 έως 54.000.

- **Νεκροί: 14.200 έως 14.400.** Εκ των οποίων τουλάχιστον, 3.404 πολίτες από το Ντονμπάς, 4.400 από τον Ουκρανικό στρατό και 6.500 από τις στρατιωτικές δυνάμεις του Ντονμπάς.

- **Τραυματίες 37.000 έως 39.000.** Εκ των οποίων 7.000 έως 9.000 πολίτες, 13.800 έως 14.200 από τον Ουκρανικό στρατό και 15.800 έως 16.200 από τις στρατιωτικές δυνάμεις του Ντονμπάς.

Δηλαδή επί 8 χρόνια στην εν λόγω περιοχή μαινόταν ένα συνεχής πόλεμος με πάνω από 14.000 νεκρούς και κανείς δεν έλεγε τίποτα και κανείς από την διεθνή κοινότητα δεν έκανε τίποτα.

Τέλος, περιληπτικά να αναφερθούμε στις στρατιωτικές επιχειρήσεις, που διεξάγονται στην ανατολική Ουκρανία. Την 24η Φεβρουαρίου 2022, η Ρωσία, αφού είχε αναγνωρίσει την ανεξαρτησία των περιοχών του Λουγκάνσκ και του Ντονιέσκ (και οι δύο στην περιοχή του Ντονμπάς) εισέβαλε στην Ουκρανία σε τέσσερις άξονες και διεξάγονται επιχειρήσεις στο Κίεβο, το Χάρκοβο, το Ντονμπάς, το Μικολάεβ κλπ, όπου ο ουκρανικός στρατός κατέχει τις πόλεις και ο ρωσικός στρατός τις αποκλείει και τις περισφίγγει. Μέχρι τώρα οι Ρώσοι έχουν καταλάβει την Χερσώνα, την Μελιτούπολη και -θέμα χρόνου- την Μαριούπολη, με σκοπό όπως εκτιμάται να συνενώσουν το Ντονμπάς με την Ταυρίδα (Κριμαία), μετατρέποντας την Αζοφική θάλασσα σε ρωσική λίμνη. Δυστυχώς οι προσπάθειες για εκεχειρία δεν καρποφόρησαν και ο πόλεμος οδηγείται σε αιματηρό αδιέξοδο, που μπορεί να διαρκέσει εβδομάδες ή μήνες. Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει για την μαρτυρική Μαριούπολη, όπου στην πόλη και στις γύρω περιοχές ζουν 120.000 Έλληνες ομογενείς, η οποία έχει καταστραφεί ολοσχερώς από τους βομβαρδισμούς και δεν γνωρίζουμε την τύχη τους. Τελειώνοντας να αναφέρω την εκτίμηση του αμερικανού καθηγητή Μερσχάιμερ για την Ουκρανία που μάλλον επιβεβαιώνεται δυστυχώς: **«αυτό που συμβαίνει εδώ είναι ότι η Δύση οδηγεί την Ουκρανία στο ανθηρό κατήφορο που στο τέρμα του είναι η καταστροφή της Ουκρανίας»**, χωρίς βέβαια να μειώνονται οι ευθύνες της Ρωσίας, που πρώτη εισέβαλλε στην χώρα.

Αθήναι 21 Μαρτίου 2022.

Αντγος (ε.α.) Ιωάννης Αθ. Μπαλτζώης, M.Sc.
Πρόεδρος ΕΛΙΣΜΕ

Ουκρανία. Ο αόρατος πόλεμος

Του κ. Αποστόλου Αποστολοπούλου

Τι γίνεται τελικά στην Ουκρανία;

Τον ακούμε, τον σχολιάζουμε, αλλά δεν τον βλέπουμε αυτόν τον τελικά περίεργο πόλεμο στην Ουκρανία.

Στη Σερβία, στο Ιρακ, όπου πάτησαν οι Δυτικοί, το θέαμα ήταν “χορταστικό”, για να δοξαστεί η νικηφόρα Δημοκρατία έναντι του ηττημένου τύραννου, πχ Μιλόσεβιτς ή Σαντάμ.

Οι Ρώσοι βομβαρδίζουν, λέει, ανελέητα εδώ κι εκεί, τη Μαριούπολη, το Κίεβο, χωριά και πολιτείες αλλά μας δείχνουν ελάχιστα δείγματα της ρωσικής αγριότητας, μερικά βομβαρδισμένα σπίτια ή αυτοκίνητα και τέλος, Λένε ψέμματα ή προστατεύουν τους Ρώσους;

Ένα ολόκληρο κομμάτι ρωσικών αρμάτων, αυτοκινήτων και άλλων οχημάτων, ας πούμε από την Αθήνα ως το Σούνιο (περίπου 60 χιλιόμετρα) περιμένει ανέπαφο μέρες και νύχτες ξεχασμένο και από τις δυο πλευρές. Καλά, η ουκρανική αεροπορία δεν μπορεί αλλά οι σαμποτέρ; οι νυχτερινοί επιδρομείς; η σθεναρή αντίσταση των αγοριών και κοριτσιών που μας έδειξαν να εκπαιδεύονται από τους έμπειρους, ούτε μια τουφεκιά;

Γίνονται ασφαλώς μάχες, αλλιώς, συμπεραίνουμε, δεν θα έκαναν τόσες μέρες οι Ρώσοι να κυκλώσουν τη Μαριούπολη ή το Κίεβο. Αλλά οι ηρωικοί Ουκρανοί παραμένουν αόρατοι. Μόνο οι πάντα δηλητηριώδεις Εγγλέζοι (Γκάρντιαν) υπαινίσσονται ότι οι Ρώσοι δεν τα πάνε και τόσο άσχημα.

Έχουμε γίνει ξεφτέρια, μπορούμε να αναλύσουμε με το νι και με το σίγμα πότε και γιατί θα χάσουν οι Ρώσοι, πόσο σκουριασμένη, σχεδόν άχρηστη, είναι η ρωσική πολεμική μηχανή, πόσο μέτριοι είναι οι νεαροί, άπειροι και φοβισμένοι φαντάροι και πόσο ανίκανοι είναι οι στρατηγούς τους. Καλώς. Αλλά βρε παιδί μου, τι θα γίνει αν κάτι στραβώσει και δεν χάσουν, δεν λιποτακτήσουν οι εισβολείς, αν νικήσουν;

Εντάξει η εξαπάτηση είναι η πρώτη αρχή του πολέμου, έλεγε ο Κινέζος στρατηγός Σουν Τζου το 600 π.Χ., (όταν ο Ηράκλειτος είπε το περίφημο Πόλεμος πάντων πατήρ). Αλλά και ο Χίτλερ έλεγε ότι ο Γερμανικός στρατός “έθεσε εαυτόν μακράν του εχθρού” μέχρι που οι Ρώσοι μπήκαν στο (μισό) Βερολίνο.

Καλή η εξαπάτηση, αν δεν ξεγελάς τον εαυτό σου και τους φίλους σου. Και δεν προσβάλλεις τη νοημοσύνη, με τον Ζελένσκι να βγάζει λόγους, με το κοντομάνικο φανελάκι μέσα στο χειμώνα (μόλις προχθές εδέησε να φορέσει μακρύ μανίκι) για να δούμε ότι ο Πρόεδρος ζει άνετα στα ζεστά, σκληρός και αμετακίνητος στη γραμμή του, πιστό αν και απογοητευμένο θύμα της άκαρδης Δύσης που του στέλνει όπλα αλλά όχι στρατιώτες. Να πολεμήσουν και να σκοτωθούν για την (Δυτική) Δημοκρατία έως τον τελευταίο Ουκρανό. Με την τύχη του ίδιου του Ζελένσκι αμφίβολη.

Ειρήσθω εν παρόδω ο άρχων του Κρεμλίνου είναι

ετοιμόρροπος, ίσως άρρωστος, μπορεί ετοιμοθάνατος, διακηρύσσουν τα Δυτικά (αγγλόφωνα) ΜΜΕ, με την υποσημείωση ότι ολιγάριθμες και κοσμάκης θέλουν να αδειάσει τη γωνιά ενώ δημοσκοπήσεις του δίνουν αυξημένη δημοτικότητα από 60% σε 70%, τι να πιστέψουμε; Επιβεβαιώνοντας ότι σκοπός του πολέμου είναι η πτώση (έστω η απόλυτη δυσφήμιση) του Πούτιν προσωπικά, παντελώς άσχετα με τα Δημοκρατικά ιδεώδη και άλλα ηχηρά παρόμοια.

Δυο πράγματα μόνο φαίνονται σίγουρα:

1) Ο Πούτιν επαναλαμβάνει μονότονα ότι θα σταματήσει μόνο αν ικανοποιηθούν οι αρχικοί όροι του: να αναγνωριστεί η αυτονομία του Ντονμπάς, να υπογράψει η Ουκρανία την ουδετερότητά της (όχι ένταξη στο ΝΑΤΟ)

2) Οι Ευρωπαίοι θα πληρώσουμε τα μαλλιά της κεφαλής μας για να ξεσταθούμε και για να δουλέψουν τα εργοστάσια.

Τέλος, μπήκε στο παιχνίδι η Κίνα, επαμφοτερίζουσα ως τώρα. Το Πεκίνο στηρίζει σαφώς τη Ρωσία. Λογικό, διότι αν ο Πούτιν πέσει, θα αντιμετωπίσει μόνη της τη Δύση. Το περίεργο είναι ότι δεν το είχαν καταλάβει εξαρχής στις ΗΠΑ αλλά χρειάστηκαν 7 ώρες συζητήσεων, οπότε οι Κινέζοι έχασαν την υπομονή τους και τα είπαν χύμα στον προεδρικό σύμβουλο κ. Σάλιβαν (οι κυρώσεις σας είναι παράνομες κλπ) και τα μάθαμε κι εμείς.

Κανείς λογικός άνθρωπος στη Δύση δεν αναρωτιέται αν ο Πούτιν και οι Ρώσοι είναι οι εκπρόσωποι του κακού. Αυτό το έχει εμπεδώσει από την εποχή του Ψυχρού Πολέμου. Όποιος αμφιβάλλει καλύτερα να σιωπήσει. Ο κάθε λογικός άνθρωπος αναρωτιέται πότε θα τελειώσει το δικό του μαρτύριο, να ρίξει και κανένα παλτό στην πλάτη του και ο πρόεδρος και όλα να μπουν σε μια τάξη.

Οι Ουκρανοί αντιδρούν ασφαλώς στους Ρώσους, κανείς, είπαμε, δεν αγαπάει τον εισβολέα. Πόσο μάλλον όταν ο Ρώσος εισβολέας δεν έχει και τα καλύτερα διαπιστευτήρια, μετά την Ουγγαρία, την Πράγα κλπ. Αλλά ούτε ένας αιχμάλωτος, ένας λιπόψυχος που αποσκήρτησε και προέβη σε αποκαλύψεις για τις βαρβαρότητες των συντρόφων του; Μυστήριο.

Δεν συζητάμε για ιδεολογία, απελευθέρωση των λαών και λοιπές ουτοπίες. Οι ιδεολογίες είναι τέκνα του ρεαλισμού, των διεθνών συσχετισμών, βασίζονται στις εσωτερικές δυνάμεις και στη διαπάλη τους. Η ιδεολογία, από απλή, κενή, λέξη, γίνεται ανθός στο δέντρο της γεωπολιτικής, όταν ο χύδην κόσμος γίνεται λαός που αγωνίζεται και διεκδικεί.

Η Ελληνική Επανάσταση π.χ. μέτρησε το διεθνές σκηνικό αλλά βασίστηκε στις εσωτερικές της δυνάμεις, άσχετα αν έπεσε έξω, αλλού προδόθηκε, άλλα υπολόγισε και άλλα προέκυψαν. Στην Ουκρανία οι μεν περιμένουν - μάταια - να τους σώσει η Δύση, οι δε προσδοκούν σωτηρία από τη Ρωσία. Το αφήγημα είναι “ξενόγλωσσο”. Ο επίλογος προμηνύεται θλιβερός.

Ουδέτερη ζώνη Αιγαίο – Μεσόγειος, άνοικτος διάδρομος μεταφοράς αερίου!

Του κ. Μανώλη Κοττάκη

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ χθές τό μεσημέρι...

... τουρκικές και ελληνικές διαρροές στον «Σκάι» και στην έφημερίδα «Καθημερινή» για τό περιεχόμενο των προτάσεων ενεργειακής συνεργασίας μεταξύ Αθηνών – Άγκυρας για την μεταφορά δυτικού φυσικού αερίου προς την Εύρωπη –οί όποιες δέν απείχαν από τίς επίσημάνσεις της έφημερίδας μας, ότι οί ΗΠΑ μᾶς θέλουν συνεταίρους στην Μεσόγειο– θυμήθηκα ένα σημείωμα πού είχα γράψει μέσα στην κορύφωση της έλληνοτουρκικής κρίσης, τόν Αύγουστο του 2020. Θεωρώ σκόπιμο υπό τό φῶς των νέων δεδομένων νά τό ανακαλέσω στη μνήμη μας. Ποῦ ξέρετε, μπορεί καί νά βγεῖ ἀληθινό! Έγγραφα λοιπόν τότε:

«Πρίν από ένα περίπου μήνα (Ιούλιος 2020) ἔγκυρη πηγή μου... από την ἄλλη πλευρά του Ἀτλαντικού μέ ἐνημέρωσε σέ χρόνο ἀνύποπτο –δέν είχε καν ὑπογραφῆ ἡ Συμφωνία τμηματικής ὁριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Ἑλλάδος-Αἰγύπτου– για την ἐμπιστευτική συνομιλία της μέ ὑψηλόβαθμο μέλος του Κογκρέσσου των ΗΠΑ. Ἡ δοκιμασμένη για την ἀξιοπιστία της πηγή μου ἀνέφερε ότι ὁ Congressman συνομιλητής της μετέφερε την ἐκτίμηση, πῶς κυοφορεῖται μιά Συμφωνία “Εἰρήνης” μεταξύ Ἑλλάδος – Τουρκίας μέ την ὁποία ἡ Ἑλλάς θά κληθεῖ:

1. Νά ἐγκαταλείψει ρητῶς μέ διεθνή συνθήκη τό δικαίωμά της για ἐπέκταση των χωρικών της ὑδάτων στά 12 μίλια στό Αἰγαίο. Ἡ διακήρυξη της Μαδρίτης πού ὁδήγησε στην ἀδρανοποίηση της ἄσκησης του ἑλληνικοῦ κυριαρχικοῦ δικαιώματος ἐπὶ 23 χρόνια, δέν ἀρκεῖ πλέον. Ζητεῖται ἡ θεσμοποίησή της. Οἱ Ἀμερικανοί ὑποστηρίζουν μάλιστα πῶς καί νά ἦταν δυνατή ἡ ἐπέκτασή μας στά 12 μίλια ἡ Ἑλλάς δέν διαθέτει ἰκανό ἀριθμό δυνάμεων για νά πραγματοποιεῖ νηοψίες εἴτε σέ πολεμικά εἴτε σέ ἐμπορικά πλοῖα (ὑποβρύχια, πολεμικά πλοῖα). Ἄρα ἄς συμβιβαστεῖ μέ την «ἐπιλεκτική ἐπέκταση» κατά Σημίτη. Ἄλλου 10, ἄλλου 8, ἄλλου 6.

2. Θά κληθεῖ μέ διμερῆ συμφωνία ἢ διαιτησία νά ἀποσύρει τά στρατεύματά της ἀπό τά νησιά του Αἰγαίου μέ ταυτόχρονη ὑποχώρηση καί της Τέταρτης Στρατιάς ἀπό την Σμύρνη στά ἐγγύτερα της τουρκικής ἐνδοχώρας. Στόχος μᾶς τέτοιας συμφωνίας θά εἶναι σύμφωνα μέ τό μέλος του Κογκρέσσου ἡ δημιουργία μιᾶς «ουδέτερης ζώνης» δυτικά των 28 ἀφοπλισμένων, ὑποτίθεται, νησιῶν μας. Ουδέτερης για την ἐξυπηρέτηση της διεθνούς ναυσιπλοΐας μεταξύ Σουεζ καί Δαρδανελλίων. Στην πραγματικότητα, ἂν εἶναι ἀκριβῆ ὅσα μᾶς μεταφέρονται, τό Αἰγαίο δέν συνιστᾷ ἀπλῶς ἑλληνο-τουρκική διαφορά. Ἀποτελεῖ πρωτίστως διεθνές γεωπολιτικό ζήτημα ἐντασσόμενο στην μάχη για την διαμόρφωση νέων παγκόσμιων συσχετισμῶν. Μία νέα θαλάσσια ὁδός στην ὁποία θά πάψουν διά βίου νά συμπλέκονται πολεμικά πλοῖα στην θάλασσα καί μαχητικά ἀεροσκάφη στον ἀέρα, θά εἶναι ἀσφαλής ὁδός για την μεταφορά δυτικῶν φορτίων πρὸς βορρᾶ. Εἴτε νόμιμων

(ὑδροποιημένο φυσικό αέριο για νά σπάσει τό ρωσικό μονοπώλιο) εἴτε παράνομων (ἐξοπλισμῶν, ναρκωτικῶν κ.λπ.). Ἦμουν ἐξαιρετικά σκεπτικός ἂν πρέπει νά δημοσιεύσω αὐτή την ἐκτίμηση καί ἀποφάσισα νά περιμένω για νά την συνεκτιμῶ μέ βάση τά δεδομένα. Τό σενάριο για νά γίνουν 28 ἑλληνικά νησιά ουδέτερη ζώνη (green area) δυστυχῶς ἄρχισε νά “κουμπώνει” μέ στοιχεῖα τόσο ἀπό τό παρελθόν ὅσο καί ἀπό τό παρόν.

Ἀπό τό παρελθόν, γιατί ὑπάρχουν καί ἄλλα ντοκουμέντα πού δείχνουν πῶς ἡ κυβέρνηση Σημίτη συζητοῦσε εὐθέως τόν ἀφοπλισμό των νησιῶν του Αἰγαίου μέ τό ἐπιχείρημα, πῶς δέν χρειαζόμαστε στρατό στά νησιά ἂν συμφωνήσουμε μέ τούς Τούρκους εὖρος χωρικών ὑδάτων καί ἔκταση ἐναερίου χώρου! (προσεχῶς τά λοιπά)

Ἀπό τό παρόν, γιατί ὁ Ἀκάρ μᾶς ἔδειξε προχθές σέ χάρτη ἐπισήμως τά 28 νησιά των ὁποίων αἰτεῖται ἀφοπλισμό, ἀκόμη καί την Θάσο!

Γιατί ἀπό τά στοιχεῖα στην μεγάλη εἰκόνα διαφαίνεται πῶς ἡ ἀρχική προσέγγιση Τράμπ για συμμαχία ΗΠΑ – Ρωσίας – Ἀγγλίας – Τουρκίας κατά του ἄξονα Εὐρώπης – Κίνας ἐγκαταλείπεται ἐν τῇ γενέσει της. Ἀκόμη καί Ὁρθόδοξοι ἐκκλησιαστικοί ἡγέτες πού ἔδειξαν συμπάθεια στον Ἀμερικανό Πρόεδρο ποντάροντας στό σενάριο αὐτό, τώρα ἐκτίθενται ἀνοικτά ὑπέρ του Μπάιντεν παριστάμενοι στό Συνέδριο των Δημοκρατικῶν. Ἡ ἔκτακτη σύνοδος κορυφῆς της ΕΕ για την Λευκορωσία ἡ ὁποία προηγεῖται της ἑλληνοτουρκικής, δείχνει πῶς ἡ Δύση διά της ἀτλαντίστριας Μέρκελ ἐπιθυμεῖ την ἀνατροπή του φιλορώσσου Λουκασένκο καί την ἐγκατάσταση δυνάμεων του ΝΑΤΟ στην αὐλή του Πούτιν. Ὅπως στην Οὐκρανία. Τό ἴδιο σχέδιο ἐφαρμόζεται καί στον Νότο. Ἄν δημιουργηθεῖ ουδέτερη ζώνη στό Αἰγαίο καί κατασκευαστεῖ τό νέο κανάλι της Κωνσταντινούπολης μέ τό ὁποῖο παρακάμπτεται ἡ Συνθήκη του Μοντρέ, τά ἀμερικανικά πλοῖα ἐμπορικά καί πολεμικά θά φθάνουν στην Μαύρη Θάλασσα. Ἐξ οὗ καί οἱ ΗΠΑ διεκδικοῦν τόν στρατηγικό λιμένα της Ἀλεξανδρούπολης. Θέλουν νά κλείσουν πάλι τόν Πούτιν ὁ ὁποῖος ἔφθασε στην Μέση Ἀνατολή στην αὐλή του. Τό αἰώνιο ζήτημα ἀπό την ἐποχή του Καποδίστρια. Ἡ Ἑλλάδα ἔκανε ἤδη μιά τεράστια ἀβάρια πρὸς την Δύση μέ την Συμφωνία των Πρεσπῶν ἐντάσσοντας την βάση Bonsteel στό ΝΑΤΟ. Τώρα τί; Για νά ἀνακοπεῖ ἡ περαιτέρω ρωσική κάθοδος στην Μεσόγειο καί την Μέση Ἀνατολή θά πρέπει νά δεχθοῦμε νά γίνει γκρίζο τό Καστελόρριζο, οὐδέτερο τό Αἰγαίο –ὅπως προέβλεψε ὁ καθηγητής Μάζης τό 1997 σέ ἄλλες συνθήκες– ἀχνό τό γαλάζιο χρῶμα της κυριαρχίας μας καί νά τεθεῖ σέ κίνδυνο μέ τόν ἀφοπλισμό ἡ ἐδαφική ἀκεραιότητα των νησιῶν-ἀεροπλανοφόρων; Πολύ βαρύ τίμημα για μιά πρόσκαιρη Εἰρήνη! Ἄς τό ἔχουν ὑπ’ ὄψιν ὅσοι θέλουν νά μᾶς ἐπιβάλουν Ἑλσίνκι 2.»

Τί διδάσκει η Ουκρανία για την ελληνική αποτροπή

Του Αντιστρατήγου ε.α. Παναγιώτη Γκαρτζονίκα

Ένας σύγχρονος μελετητής έχει υποστηρίξει πως οι σημερινοί πόλεμοι μοιάζουν με τα παγκόσμια αθλητικά γεγονότα: δύο ομάδες παίζουν στο γήπεδο, μερικές χιλιάδες παρακολουθούν από τις κερκίδες και εκατομμύρια θεατές από τις οθόνες τους. Υπό αυτή την έννοια τα σημερινά πεδία μάχης έχουν γίνει διαφανή. Η Ουκρανία προσφέρεται για εξαγωγή κάποιων συμπερασμάτων, μεταξύ αυτών για την ελληνική αποτροπή.

Πριν αναφερθούμε σ' αυτό, όμως, υπενθυμίζουμε τις δύο βασικές διαφορές μεταξύ πολέμου και αθλητικού γεγονότος. Πρώτον, σε αντίθεση με το αθλητικό γεγονός, ο πόλεμος είναι καταστροφικός, σκοτώνονται άνθρωποι. Δεύτερον, στον πόλεμο ό,τι παρακολουθούμε στην οθόνη δεν σημαίνει ότι είναι το πιο σημαντικό και το χειρότερο, ενδέχεται να είναι παραπλανητικό. Επιπλέον, σε όλους τους πολέμους, κάθε πλευρά επιζητεί να προωθήσει το δικό της αφήγημα και να συκοφαντήσει εκείνο του αντιπάλου. Σήμερα δε οι εικόνες έχουν πολλαπλασιαστική ισχύ και μεταφέρουν τα γεγονότα σε όλον τον πλανήτη.

Μολονότι έχουν περάσει πάνω από δύο εβδομάδες από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, θεωρούμε ότι είναι πρόωρη η εξαγωγή διδαγμάτων, διότι οι πληροφορίες μας είναι ελλιπείς και δεν έχουμε οριστικά αποτελέσματα. Παρά ταύτα, μπορούμε να κάνουμε ορισμένες παρατηρήσεις στρατηγικού και επιχειρησιακού χαρακτήρα που θεωρούμε σημαντικές για την Ελλάδα και οφείλουν να μας προβληματίσουν.

Τον Δεκέμβριο 1994 στη Βουδαπέστη, οι ΗΠΑ, η Βρετανία και η Ρωσία εγγυήθηκαν την ασφάλεια της Ουκρανίας, της Λευκορωσίας και του Καζακστάν, υπό τον όρο ότι οι τρεις αυτές χώρες θα ξεφορτώνονταν τα σοβιετικά πυρηνικά όπλα που είχαν στο έδαφός τους, όπως και έπραξαν. Το 2014, με την προσάρτηση της Κριμαίας, οι ΗΠΑ και η Βρετανία κατηγόρησαν τη Ρωσία ότι παραβίασε τη συνθήκη, αλλά μέχρι εκεί. Πολύ περισσότερο τώρα με την γενικευμένη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία όταν κανείς πλέον δεν επικαλέστηκε τη συνθήκη.

Δηλαδή, όπως συνέβαινε πάντα, οι μεγάλες χώρες αποφεύγουν να δεσμεύονται με συνθήκες εγγυήσεως, αλλά και όταν υπογράφουν, δεν σημαίνει ότι θα τις τηρήσουν. Για την δε Κύπρο που επικαλούμαστε συχνά ως παράδειγμα συμμαχικής απραξίας, το κύριο είναι ότι η Ελλάδα δεν αντέδρασε ούτε με τη δικτατορική, ούτε με τη δημοκρατική κυβέρνηση εθνικής ενότητας, εκλογικεύοντας την αδράνειά της με διάφορες δικαιολογίες.

Ελληνική αποτροπή και προϋποθέσεις

Αποτρέπω τον αντίπαλο όταν τον πείθω ότι θα καταβάλλει πολύ μεγαλύτερο τίμημα αν προσφύγει στην ένοπλη βία, από το οποιοδήποτε προσδοκώμενο όφελος. Η αποτροπή είναι μια έννοια, η οποία άνθισε στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου και λειτούργησε επειδή οι δύο συνασπισμοί διέθεταν πυρηνικά όπλα. Σε διάφορες άλλες

συγκρούσεις, στις οποίες δεν διακυβευόταν η προσφυγή σε πυρηνικά, η αποτροπή δεν έχει λειτουργήσει, όπως και στην προκειμένη περίπτωση με την Ουκρανία.

Η Δύση απέτυχε να αποτρέψει τη Ρωσία δύο φορές, αρχικά από το να εισβάλει στην Ουκρανία και στη συνέχεια με την εφαρμογή των οικονομικών κυρώσεων να σταματήσει τον πόλεμο. Σπάνια στην ιστορία οι οικονομικές κυρώσεις οδήγησαν σε κάποιο αποτέλεσμα. Το παράδοξο είναι ότι οι δυτικές χώρες αλληλοσυγχάιρονται για την κινητοποίησή τους και υποστηρίζουν σθεναρά την Ουκρανία, εφόσον δεν διακινδυνεύουν το αίμα των δικών τους στρατιωτών. Η Ουκρανία δε είχε στηρίξει την αποτροπή της περισσότερο στη Δύση παρά στις δικές της δυνατότητες.

Η αποτροπή είναι μια λέξη που ταλαιπωρείται στη χώρα μας και όχι μόνο από την πολυχρησία, αλλά και από τη διαστροφή της έννοιάς της. Ανακύπτουν τρία ζητήματα με την έννοια της αποτροπής, όπως χρησιμοποιείται από επίσημους και μη παράγοντες. Πρώτον, παρατηρώντας κάποιος τη δημόσια συζήτηση αποκομίζει την εντύπωση ότι η αποτροπή έχει μαγικές ιδιότητες, είναι πανάκεια, επειδή όσες περισσότερες φορές τη χρησιμοποιούμε τόσο περισσότερο αποτρέπουμε τον εχθρό. Δηλαδή είναι κάτι σαν θυμιατό με το οποίο ξορκίζουμε το κακό.

Αμυντικό δόγμα

Δεύτερον, και μάλλον ως αποτέλεσμα του πρώτου, ενώ δηλώναμε ότι το στρατηγικό μας δόγμα είναι αμυντικό, πριν μερικά χρόνια διακηρύξαμε ότι δεν είναι απλώς αμυντικό, αλλά “αμυντικό-αποτρεπτικό”. Όταν το στρατηγικό δόγμα είναι αμυντικό για τη διεξαγωγή του πολέμου, εξυπακούεται ότι θα είναι και αποτρεπτικό για την περίοδο της ειρήνης, οπότε είναι περιττή η πρόσθεση “αποτρεπτικό”. Εν τούτοις θεωρήθηκε ότι η πρόσθεση αυτή προσδίδει μεγαλύτερη βαρύτητα στο δόγμα μας.

Τρίτον, τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει η ελληνική αποτροπή είναι οι δυνατότητες, η αξιοπιστία και η επικοινωνία. Οι δυνατότητες αναφέρονται στο εάν η χώρα είναι ικανή στρατιωτικά να υλοποιήσει τις αποτρεπτικές απειλές. Η αποτροπή βασίζεται στην αξιοπιστία, στην ξεκάθαρη δηλαδή θέληση της χώρας να χρησιμοποιήσει τις δυνατότητές της για να αποτρέψει τον αντίπαλο. Η επικοινωνία σημαίνει ότι έχουμε στείλει τα κατάλληλα μηνύματα στην άλλη πλευρά και τα έχει αντιληφθεί, διότι η αποτροπή αφορά στο τί αντιλαμβάνεται ο αντίπαλος και όχι τί καταλαβαίνουμε εμείς για τον εαυτό μας.

Για να λειτουργήσει η αποτροπή απαιτείται να πληρούνται και τα τρία αυτά χαρακτηριστικά. Παρά ταύτα στη δική μας περίπτωση υπερτονίζουμε τις δυνατότητες όταν αγοράζουμε οπικά συστήματα, ότι αυξάνεται δηλαδή η αποτρεπτική μας ισχύς, ενώ η αποφασιστικότητά μας υστερεί. Κι αυτό, επειδή δεν έχουμε ξεκαθαρίσει στην άλλη πλευρά τις κόκκινες γραμμές μας.

East Med, Ενεργειακή Ασφάλεια και Εθνικά Συμφέροντα

Χαλκίδα, 24 Ιανουαρίου 2022

Του Γεωργίου Κουκάκη

Αποφοίτου ΣΣΕ

ΜΔΕ «Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο» του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Αφορμή για τη δημοσίευση της παρούσας ανάλυσης στάθηκε η φερόμενη διαρροή του αμερικανικού non-paper (άτυπο έγγραφο) σχετικά με την κατασκευή του αγωγού **East Med(1)**, ο οποίος πρόκειται να μεταφέρει φυσικό αέριο από τα ενεργειακά κοιτάσματα του Ισραήλ - μέσω της Κύπρου- στην Ελλάδα. Το εν λόγω έγγραφο φαίνεται να παρουσιάζει την κατασκευή του υπόψιν αγωγού ως «προβληματική», καθώς αφενός τη χαρακτηρίζει οικονομικά ασύμφορη και αφετέρου υπονοεί ότι προκαλεί «αστάθεια» στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Αναφέρει επίσης ότι οι Η.Π.Α. βλέπουν θετικά τα έργα κατασκευής των αγωγών **Euro-Asia Interconnector(2)** και **Euro-Africa Interconnector(3)**, οι οποίοι θα μεταφέρουν ηλεκτρικό ρεύμα από το Ισραήλ και την Αίγυπτο αντίστοιχα στη χώρα μας και κατ' επέκταση στην Ευρώπη.

Η πρώτη έννοια που πρέπει να αποσαφηνίσουμε, μιας και όλα τα προαναφερθέντα έργα σχετίζονται με την ενέργεια, είναι αυτή της **Ενεργειακής Ασφάλειας**. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας (ΔΟΕ)(4) είναι «η συνεχής διαθεσιμότητα των ενεργειακών πηγών σε προσιτή τιμή», ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή(5) την ορίζει ως «τη συνεχή φυσική διαθεσιμότητα στην αγορά των ενεργειακών προϊόντων σε τιμή η οποία είναι προσιτή για όλους τους καταναλωτές»(6). Το Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης(7) (IENE) αναφέρει επίσης ότι «θα μπορούσε να οριστεί ως η δυνατότητα διασφάλισης της συνεχούς κάλυψης των βασικών αναγκών σε ενέργεια, αφενός μέσω επαρκών εσωτερικών πόρων, εκμεταλλεύσιμων σε συνθήκες οικονομικά παραδεκτές και, αφετέρου, μέσω της προσφυγής σε εξωτερικές πηγές, διαφοροποιημένες και σταθερές»(8).

Το δεύτερο που πρέπει να αποσαφηνίσουμε είναι πως προέκυψαν τα τρία αυτά βαρυσήμαντα έργα, τα οποία μάλιστα προϋποθέτουν πολυεπίπεδη διακρατική συνεργασία. Αφορμή για τον σχεδιασμό αυτών των έργων στάθηκε η ανακάλυψη νέων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων(9) στη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου και η ανάγκη εκμετάλλευσής τους. Η αιτία όμως που κρύβεται πίσω από αυτό είναι η ανάγκη, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, της ενεργειακής ανεξάρτητης από τους παγκόσμιους ενεργειακούς «κολοσσούς». Με κεντρικό άξονα την ικανοποίηση αυτής της ανάγκης, η χώρα μας ξεκίνησε δύο τριμερείς συνεργασίες, με δεύτερο (κοινό) συμβαλλόμενο μέρος την Κυπριακή Δημοκρατία και τρίτο μέρος το Ισραήλ(10) στη μία και την Αίγυπτο(11) στην άλλη. Στο πλαίσιο των συνεργασιών αυτών συζητήθηκε και η πραγματοποίηση των ενεργειακών αγωγών.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι οι συνεργασίες αυτές προσέδκυσαν το ενδιαφέρον και άλλων

δρώντων. Δύο από τους σημαντικότερους που έδειξαν έμπρακτα το ενδιαφέρον τους, ήταν η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και οι Η.Π.Α. Η ΕΕ από τη μία χαρακτήρισε τα έργα αυτά ως Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος(12) στηρίζοντάς τα οικονομικά, ενώ οι Η.Π.Α. από την άλλη χρησιμοποίησαν τη διπλωματική οδό προκειμένου να «δώσουν την συγκατάθεσή τους». Αρχικά, ο Αμερικανός Πρέσβης των Η.Π.Α. στο Ισραήλ πραγματοποίησε κατά τη διάρκεια της 5ης τριμερούς συνόδου κορυφής στο Ισραήλ στις 20 Δεκεμβρίου 2018 επίσημη δήλωση(13), με την οποία εξέφρασε την πλήρη στήριξη των ΗΠΑ στις τρεις συμβαλλόμενες χώρες. Ακολούθως, στις 20 Μαρτίου 2019 κατά την 6η τριμερή σύνοδο κορυφής στην Ιερουσαλήμ, ο Αμερικανός Υπουργός Εξωτερικών Μάικ Πομπέο προέβη σε κοινή δήλωση(14) μαζί με τους αρχηγούς κρατών της Ελλάδας, της Κύπρου και του Ισραήλ, «επικυρώνοντας» με τον τρόπο αυτό τη στήριξη των Η.Π.Α.

Όπως καταλαβαίνει κανείς, η αλλαγή της στάσης των Η.Π.Α. ως προς τον East Med, προφανώς εξυπηρετεί τα Αμερικανικά εθνικά συμφέροντα. Πως καθορίζεται όμως η έννοια του εθνικού συμφέροντος; Κατ' αρχάς, συμφέρον (ατομικό) καλείται «ό,τι αποκομίζει κανείς ως όφελος, οτιδήποτε ευνοεί, υπηρετεί κάποιον»(15). Εθνικό συμφέρον επομένως, είναι οτιδήποτε αποκομίζει ένα έθνος (το σύνολο δηλαδή των πολιτών ενός κράτους) ως όφελος και το οποίο το ευνοεί, οδηγεί δηλαδή στην ευημερία των πολιτών. Επιπρόσθετα, τα εθνικά συμφέροντα μπορούν να διαχωριστούν σε διάφορες κατηγορίες, ανάλογα με το «πρίσμα» υπό το οποίο τα εξετάζει κανείς. Μπορούμε δηλαδή να τα διαχωρίσουμε σύμφωνα με το πεδίο δράσης(16) τους σε Εθνικά Συμφέροντα Άμυνας, Οικονομικά Εθνικά Συμφέροντα και Εθνικά Συμφέροντα Τάξης ενώ σύμφωνα με το μέγεθος του επικείμενου κινδύνου και τον διατιθέμενο χρόνο αντίδρασης(17) του κράτους σε Εθνικά Συμφέροντα Επιβίωσης (Survival), Ζωτικά Εθνικά Συμφέροντα (Vital), Μείζονα Συμφέροντα Επιβίωσης (Major) και Δευτερεύοντα Συμφέροντα Επιβίωσης (Peripheral).

Το σημαντικότερο στοιχείο ωστόσο των εθνικών συμφερόντων είναι το γεγονός ότι, με εξαίρεση την εδαφική ακεραιότητα ενός κράτους και λίγα ακόμα, τα περισσότερα από αυτά είναι μεταβλητά στο χρόνο και εξαρτώμενα από την κατάσταση που επικρατεί τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό αυτού. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως θα μπορούσε εύστοχα να ισχυριστεί κάποιος, προασπίζει εξ' ορισμού τα συμφέροντα των κρατών-μελών της όπως η Ελλάδα, επομένως δεν χρειάζεται να ανησυχούμε ως κράτος για τη μελλοντική στήριξή της όσον αφορά τον East Med. Τι μέλλει γενέσθαι όμως με τις Η.Π.Α. ή ακόμα περισσότερο με τα υπόλοιπα δύο μέρη, την Κύπρο και το Ισραήλ; Αυτή η αλλαγή στάσης των

Η.Π.Α. σε συνδυασμό με την πιθανότητα «αποχώρησης» από τη Συμφωνία -έστω και αν αφορά μόνο το κομμάτι του αγωγού- οποιουδήποτε από τα συμβαλλόμενα μέρη λόγω της Αμερικανικής «πίεσης», οδηγεί αναπόφευκτα σε έντονο προβληματισμό και τη διατύπωση ορισμένων ερωτημάτων:

- Είναι τελικά προς όφελος της χώρας μας η κατασκευή του αγωγού East Med;
- Γιατί δημιουργεί εντάσεις ο αγωγός μεταφοράς φυσικού αερίου και όχι ο αντίστοιχος ηλεκτρικού ρεύματος;
- Ποια στάση πρέπει να τηρήσει η χώρα μας ώστε να «βγει κερδισμένη» από το συγκεκριμένο «γεωπολιτικό παιχνίδι» της Ανατολικής Μεσογείου;

Η απάντηση προφανώς και δεν είναι εύκολη, όπως εύκολη δεν μπορεί να είναι και η πρόβλεψη των μελλοντικών εξελίξεων στην ευρύτερη περιοχή. Όπως έχει αποδειχθεί σε αρκετές περιπτώσεις στον τομέα των Διεθνών Σχέσεων, οι μεταβολές στην Εξωτερική Πολιτική των κρατών μπορεί να είναι απότομες. Ας μην ξεχνάμε εξάλλου ότι σε αντίθεση με τις σχέσεις της Ελλάδας με την Κύπρο, οι οποίες ήταν ανέκαθεν καλές και ως ένα σημείο δεδομένες, οι αντίστοιχες σχέσεις με το Ισραήλ δεν ξεκίνησαν με τις καλύτερες προϋποθέσεις(18). Η Τουρκία από την άλλη -αν και ήταν η πρώτη μουσουλμανική χώρα που αναγνώρισε το νεοσύστατο Κράτος του Ισραήλ το 1949- κατέληξε να διατηρεί τεταμένες σχέσεις μετά την άνοδο του Ταγίπ Ερντογάν στην εξουσία το 2002, με αποκορύφωμα τον θάνατο εννέα Τούρκων ακτιβιστών από Ισραηλινούς στρατιώτες, κατά τη διάρκεια της προσπάθειας των πρώτων να μεταφέρουν εφόδια με το πλοίο Mavi Marmara σε Παλαιστίνιους στη Γάζα, το 2010. Καμία συνεργασία επομένως δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη στο πέρασμα του χρόνου.

Η υλοποίηση ωστόσο του αγωγού East Med, σύμφωνα(19) με τον Γενικό Διευθυντή του IENE, παρουσιάζει μία σειρά πλεονεκτημάτων (άρα και ευοίωνες προοπτικές), όπως η στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (έχει χαρακτηριστεί όπως προαναφέραμε ως Έργο Κοινού Ενδιαφέροντος), η διαφοροποίηση των πηγών/διαδρομών εφοδιασμού (άρα και ενεργειακή απεξάρτηση) και η σύναψη μακροπρόθεσμων συμβολαίων αγοραπωλησιών (άρα και σταθερότητα στις τιμές). Σημειώνει όμως και το γεγονός ότι ο αγωγός East Med είναι ένα τεχνικά απαιτητικό έργο, για το οποίο δεσμευόμαστε ως χώρα με διακρατική συμφωνία, η κατασκευή του οποίου μπορεί να ξεκινήσει το 2023 ή 2024 και να έχει περατωθεί κατ' εκτίμηση το 2026. Η αντίδραση των Η.Π.Α. ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός ότι, αφενός δεν εμπλέκονται Αμερικανικές εταιρείες στο εν λόγω έργο και αφετέρου ότι οι εξαγωγές των Η.Π.Α. σε υδροποιημένο φυσικό αέριο (LNG) ενδεχομένως να πληγούν μετά την υλοποίησή του. Εξάλλου υπάρχουν ακόμα αρκετά αναπάντητα ερωτήματα ως προς τη βιωσιμότητα των δύο ηλεκτρικών αγωγών και ειδικά του Euro-Africa Interconnector.

Συνοψίζοντας, αν προσεγγίσει κανείς το ζήτημα της κατασκευής του αγωγού East Med με μοναδικό γνώμονα τα οικονομικά μεγέθη και την επιδιωκόμενη ενεργειακή ασφάλεια όπως την ορίσαμε στην αρχή της ανάλυσής μας, οδηγείται στο προφανές συμπέρασμα της υιοθέτησης

και συνέχισης της συγκεκριμένης ενεργειακής (και συνάμα πολιτικής) στρατηγικής που ακολουθεί η χώρα μας. Αν όμως στην «εξίσωση» προσθέσει και την επίδραση που ενδέχεται να έχει το όλο εγχείρημα στις γενικότερες σχέσεις της Ελλάδας αφενός με τις Η.Π.Α. (πιθανή «ψύχρανση» των σχέσεων ή ακόμα και ρήξη) και αφετέρου με την Τουρκία (επικείμενη ένταση ή ακόμα και κρίση), τότε θα πρέπει να ομολογήσει ότι προκειμένου να ληφθεί μία απόφαση που θα εξυπηρετεί (συνολικά) όσο το δυνατόν καλύτερα τα εθνικά μας συμφέροντα, πρέπει να ληφθούν υπόψιν αρκετοί αντικρουόμενοι παράγοντες.

Για την επιλογή επομένως της βέλτιστης λύσης θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμη η σύσκεψη όλων των εμπλεκόμενων φορέων, με κυρίαρχους το Υπουργείο Εξωτερικών και το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Μόνο μέσα από την ενιαία αντιμετώπιση του ζητήματος και τον καθορισμό συγκεκριμένου σχεδίου δράσης μπορούν να καθοριστούν και να συντονιστούν οι μελλοντικές ενέργειες που πρέπει να υλοποιηθούν σε κρατικό επίπεδο. Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να συμβάλει θεαματικά η ύπαρξη μίας μακροπρόθεσμης στρατηγικής με επιμέρους «οδικούς χάρτες» για κάθε Υπουργείο. Η εκπόνηση, καθιέρωση και τήρηση μίας Εθνικής Στρατηγικής θα πρέπει να είναι ο κύριος διαχρονικός στόχος της χώρας μας. Κλείνοντας, θα παραφράσουμε μία γνωστή φράση λέγοντας πως:

Αν δεν διαμορφώσουμε εμείς την Εξωτερική μας Πολιτική, κάποιος άλλος θα το κάνει για εμάς
Υποσημειώσεις

1 Βλ. <https://depa-int.gr/eastern-mediterranean-pipeline/>.

2 Βλ. <https://euroasia-interconnector.com/at-glance/the-big-picture/euroasia-eu-status/>.

3 Βλ. <https://www.euroafrica-interconnector.com/>.

4 International Energy Association (IEA).

5 European Commission ή Κομισιόν.

6 Βλ. Σταμπολής Κωστής & Μεζαρτάσoglou Δημήτρης, Η Ενεργειακή Ασφάλεια της Ελλάδας και Προτάσεις για την Βελτίωσή της. Μελέτη IENE (M51), Αθήνα, 2018, σ. 9.

7 Οπ.π.

8 Βλ. https://www.iene.gr/articlefiles/energgeiki-asfaleia_elladas.pdf.

9 Τα κυριότερα από αυτά ήταν το «Tamar» (2009) και «Leviathan» (2010) που ανακαλύφθηκαν στην ΑΟΖ του Ισραήλ, το «Aphrodite» (2011) και «Γλαύκος» (2019) που ανακαλύφθηκαν στην Κυπριακή ΑΟΖ και τέλος το κοίτασμα «Zohr» (2015) που ανακαλύφθηκε στην ΑΟΖ της Αιγύπτου.

10 Βλ. <https://www.mfa.gr/dimereis-sheseis-tis-ellados/egypt/politikes-skheseis.html>.

11 Βλ. <https://www.mfa.gr/blog/dimereis-sheseis-tis-ellados/?page=55>.

12 Βλ. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_6094.

13 Βλ. <https://www.youtube.com/watch?v=kwc8oJ1fuo8>

14 Βλ. <https://gr.usembassy.gov/joint-declaration-between-cyprus-greece-israel-and-the-u-s-after-the-6th-trilateral-summit/>.

15 Βλ. Μπαμπινιώτης Γεώργιος, Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 2002, σ. 1691.

16 Βλ. Χατζήθεοφάνους Γιώργος, Εθνική Στρατηγική. Πρόταση για ένα νέο θεσμικό πλαίσιο. Σιδέρης, Αθήνα, 2017, σ. 43.

17 Οπ.π. σσ. 44-46.

18 Η Ελλάδα τον Μάρτιο του 1949 είχε αναγνωρίσει την de facto (λατινικός όρος που σημαίνει εκ των πραγμάτων) και όχι την de jure (καθόλα νόμιμη) ύπαρξη του Ισραήλ και είχε καταψηφίσει την υποψηφιότητά του ως Κράτος-Μέλος του ΟΗΕ στις 11 Μαΐου 1949.

19 Βλ. <https://www.energia.gr/article/184912/ethnika-epizhmia-hegkatalaipsh-toy-east-med-tha-odhghsei-se-akoma-megalyterh-energeiakh-exarthsh>

Επαναξιολόγηση της Πυρηνικής Αποτροπής

19 Μαρτίου 2022

Του Ανστρατήγου ε.α. Ιποκράτους Δασκαλάκη

Δρος Διεθνών Σχέσεων στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

Διευθυντού Μελετών του (ΕΙΣΜΕ)

Συχνά αναφέρεται ότι η εν εξελίξει ρωσική εισβολή στην Ουκρανία θα αποτελέσει κομβικό σημείο στη σύγχρονη ιστορία, με θετικό ή αρνητικό πρόσημο, καθώς και σημείο επανεξέτασης των διεθνών ισορροπιών ίσως και αναμόρφωσης ή επαναϊεράρχησης των κλασικών μοντέλων του «διεθνούς συστήματος».

Η πλειονότητα των κρατικών φορέων επαναξιολογεί συμμαχίες, εγγυήσεις ασφαλείας και αποτρεπτικές ικανότητες σε σχέση πάντα με πραγματικούς ή δυνητικούς αντιπάλους. Οι εκτιμήσεις για την οριστική απομάκρυνση του ενδεχομένου διακρατικής πολεμικής σύρραξης και η επικράτηση των υβριδικών συγκρούσεων αποδείχθηκε λανθασμένη. Ο πόλεμος αποδείχθηκε «αναντικατάστατος» και η έσχατη λύση όταν οι υβριδικές επιχειρήσεις και ο πειθαναγκασμός δεν αποφέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Τελικά οι ομιλούντες για πολέμους πλήρους φάσματος αποδείχθηκαν εγγύτερα στην πραγματικότητα από τους οπαδούς των ασύμμετρων συγκρούσεων, των υβριδικών επιχειρήσεων και των συγκρούσεων χαμηλής έντασης.

Εκτός όμως από τον εφιάλτη του συμβατικού πολέμου δεν μπορούμε να αγνοήσουμε και την επανεμφάνιση του κινδύνου ενός πυρηνικού ολέθρου. Ενδεχόμενο μακρινό καθώς Δύση και Ρωσία έχουν αποδείξει ότι μπροστά στην αναπόφευκτη πυρηνική καταστροφή λειτουργούν ως ορθολογικοί δρώντες. Παρά ταύτα μια σειρά κρατών διαπιστώνουν ότι η ύπαρξη -έστω και περιορισμένου αριθμού- πυρηνικών όπλων πιθανόν να αποτελεί την καλύτερη εγγύηση της εδαφικής ακεραιότητας, εθνικής ανεξαρτησίας και γιατί όχι μακροήμερευσης του καθεστώτος. Η περίπτωση της Βόρειας Κορέας υπό την ηγεσία του Kim Jong-un καταδεικνύει την ορθότητα αυτού του επιχειρήματος. Ορθώς λοιπόν -με το δικό τους σκεπτικό- οι μουλάδες του Ιράν θέλουν να ενταχθούν στο κλειστό club των πυρηνικών δυνάμεων παρασέρνοντας όμως την ευρύτερη περιοχή σε έναν αναπόφευκτο και άκρως επικίνδυνο ανταγωνισμό απόκτησης πυρηνικών όπλων. Ακόμη και στην ταλαίπωρη Ουκρανία ακούστηκαν φωνές για την εσφαλμένη απόφαση παραχώρησης των πυρηνικών όπλων της Σοβιετικής Ένωσης.

Βέβαια έχει ιστορικά αποδειχτεί, ότι η κατοχή πυρηνικών όπλων δεν εξασφαλίζει πάντα την επίτευξη των αντικειμενικών στόχων των πυρηνικών δυνάμεων. Το κόστος της χρησιμοποίησής τους κρίνεται (τουλάχιστον μέχρι σήμερα) υπερβολικό έναντι των περισσότερων επιδιωκόμενων στόχων και παρατηρείται αυτοσυγκράτηση. Ούτε όμως τα πυρηνικά όπλα εμπόδισαν τις οικτρές αποτυχίες των πυρηνικών δυνάμεων σε διάφορες περιοχές του πλανήτη. Ούτε εμπόδισαν την κατάρρευση και διάσπαση της Σοβιετικής Ένωσης. Μάλιστα συμβατικές συγκρούσεις έχουν λάβει χώρα μεταξύ πυρηνικών δυνάμεων χωρίς να εξελιχθούν σε πυρηνική σύρραξη (ΕΣΣΔ-Κίνα, Ινδία-Πακιστάν).

Παρόλα αυτά η ύπαρξη πυρηνικών όπλων εμφανίζεται ως ένα επιπλέον εχέγγυο μιας ισχυρής αποτροπής αλλά και πειθαναγκαστικού όπλου κατά τυχόν «δύστροπων» γειτόνων που αρνούνται να υποκύψουν σε αναθεω-

ρητικές «ορέξεις». Επιπλέον δικτατορικά καθεστώτα, όπως στη Βόρεια Κορέα, δεν διστάζουν να απειλούν με εξαπόλυση πυρηνικών πληγμάτων ακόμη και στην περίπτωση δολοφονίας ή προσπάθειας ανατροπής του ηγέτη. Ακόμη όμως και η Μόσχα, έχοντας αποτύχει -μέχρι στιγμής- στην εκπλήρωση των στόχων της στην Ουκρανία δεν διστάζει «διακριτικά» να επισείσει τον κίνδυνο πυρηνικού ολέθρου στους δυτικούς υποστηρικτές του Κιέβου. Υπό αυτές τις συνθήκες, δεν θα αποτελέσει έκπληξη να αυξηθεί ο αριθμός των κρατών που θα προσπαθήσουν να ενταχθούν στην κλειστή και «ακατάδεκτη» οικογένεια των πυρηνικών δυνάμεων. Φυσικά μετά την ένταξή της θα ενστερνιστούν τις αρχές της μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων προσπαθώντας και αυτά να εξασφαλίσουν το ολιγάριθμο της «οικογένειας».

Μήπως τελικά έχοντας από δεκαετίες εγκαταλείψει αρχικά το μοντέλο της ισορροπίας ισχύος (1815-1914) και το χαλαρό διπολικό μοντέλο (1945-1991) κινούμαστε ολοταχώς προς το μοντέλο με βέτο της κάθε μονάδος της κλασικής ταξινόμησης των έξι μοντέλων διεθνών συστημάτων* που παρουσίασε το 1957 ο Morton Kaplan; Το μοντέλο αυτό περιγράφει ένα διεθνές σύστημα στο οποίο ένας μεγάλος αριθμός κρατών διαθέτει πυρηνικά όπλα και έκαστο στηρίζει την επιβίωση του στις δικές του πυρηνικές αποτρεπτικές δυνατότητες και όχι σε αυτές των υπερδυνάμεων όπως στο χαλαρό διπολικό σύστημα. Σε ένα τέτοιο σύστημα οι αναθεωρητικές και ηγεμονικές επιδιώξεις είναι δύσκολα να υλοποιηθούν καίτοι δεν μπορούμε να αποκλείσουμε περιορισμένους εύρους συμβατικές συγκρούσεις. Ο Kaplan ισχυριζόταν ότι από θεωρητικής απόψεως ένα τέτοιο σύστημα πιθανόν να ήταν πιο σταθερό από το διπολικό με ενδεχόμενο υπαρξιακό κίνδυνο την απόκτηση πυρηνικών όπλων από μη κρατικούς δρώντες, ένα ατύχημα αλλά και μια ανεύθυνη ηγεσία σε μια πυρηνική δύναμη. Η τελευταία εκτίμηση του Kaplan συνάντησε κριτική από πολλούς αναλυτές καίτοι η κατηγοριοποίηση των μοντέλων των διεθνών συστημάτων που παρουσίασε συναντά σημαντική αποδοχή.

Ίσως να φαίνεται σήμερα αναπόφευκτη η αύξηση των πυρηνικών δυνάμεων καίτοι το κόστος, όχι μόνο το οικονομικό αλλά κυρίως το πολιτικό είναι τεράστιο. Η πρόσφατη ενεργειακή κρίση δείχνει ότι ενδυναμώνει τις επιθυμίες χρήσης ή και επιστροφής στη χρήση της πυρηνικής ενέργειας που αποτελεί το πρώτο και αναγκαίο βήμα στην εν συνεχεία απόκτηση πυρηνικών όπλων. Το επόμενο βήμα της απόκτησης πυρηνικών όπλων, δύσκολο και πολλαπλά κοστοβόρο, εξαρτάται και από το τεχνολογικό επίπεδο της κάθε χώρας αλλά και την απαραίτητη εξωτερική τεχνογνωσία και βοήθεια που συνήθως κεκαλυμμένα θα λάβει. Σε μια τέτοια κατάσταση είναι απαραίτητη η έγκαιρη λήψη δύσκολων αποφάσεων με γνώμονα τις απειλές που αντιμετωπίζεις και την αξιοπιστία των συμμάχων σου και όχι ουτοπικές σκέψεις και επιθυμίες.

*Kaplan Morton, System and Process in International Politics, John Wiley & Sons Inc, New York, 1957.

Οι Τουρκικοί S-400 και ο Πόλεμος στην Ουκρανία

20 Μαρτίου 2022

Του Αντιστατήγου ε.α. Ιποκράτους Δασκαλάκη

Δρος Διεθνών Σχέσεων στο Πάντειο Πανεπιστήμιο
Διευθυντού Μελετών του (ΕΛΙΣΜΕ)

Είναι γνωστό ότι η προμήθεια του ρωσικής κατασκευής αντιαεροπορικού οπλικού συστήματος S-400 από την Τουρκία πυροδότησε την ένταση στις σχέσεις Ουάσιγκτον και Άγκυρας και οδήγησε στη σταδιακή εφαρμογή κυρώσεων σε βάρος της δεύτερης με επιπτώσεις στις αμυντικές της ικανότητες. Κατά διαστήματα επιδιώκεται εκατέρωθεν η εξεύρεση αμοιβαίας αποδεκτής λύσεως στο επίμαχο αυτό θέμα αλλά άνευ αποτελέσματος καθόσον κρίνεται επιζήμια οποιαδήποτε υπαναχώρηση από αμφοτέρωτα τα μέρη.

Μεσούσης όμως της ουκρανικής κρίσεως εμφανίστηκαν δημοσιεύματα που αναφέρουν ότι προτάθηκε στην Τουρκία η παραχώρηση των επίμαχων συστημάτων στην Ουκρανία για ενίσχυση των αντιαεροπορικών ικανοτήτων της τελευταίας. Ανεπιφύλακτα η χρησιμοποίηση του συγκεκριμένου οπλικού συστήματος από τους Ουκρανούς θα αύξανε σημαντικά τις δυσκολίες, που ήδη αντιμετωπίζει η πολυδιαφημιζόμενη ρωσική αεροπορία. Παραταύτα δεν θα πρέπει να παραγνωρίζουμε τις επιχειρησιακές δυσκολίες μιας ανάλογης κίνησης. Καταρχήν η ένταξη ενός σύνθετου οπλικού συστήματος όπως οι S-400 στο οπλοστάσιο ενός στρατού απαιτεί μακροχρόνια εκπαίδευση για να μην αναφέρουμε και ορισμένες άλλες ανάγκες σχεδίασης-υποστήριξης και υποδομών που μάλλον ευκολότερα αντιμετωπίζονται. Παρά την τριβή των Ουκρανών με ρωσικά αντιαεροπορικά οπλικά συστήματα θα απαιτηθεί τουλάχιστον ένα εξάμηνο ώστε τα συστήματα να αποκτήσουν την αρχική επιχειρησιακή τους ικανότητα (Initial Operational Capability). Χρόνος που μάλλον δεν διαθέτει η ουκρανική πλευρά.

Επιπρόσθετα υπάρχουν σοβαρές δυσκολίες στην προσπάθεια μετακίνησης των συστημάτων και ανάπτυξης τους στο έδαφος της Ουκρανίας. Προφανώς και θα κινηθούν οδικώς από μια γειτονική νατοϊκή χώρα για να αναπτυχθούν το ταχύτερο δυνατόν στο ουκρανικό έδαφος. Δεδομένης της σχετικής αεροπορικής υπεροχής της ρωσικής πλευράς, των δυνατοτήτων πυραυλικών πληγμάτων εκ του μακρόθεν αλλά και των περιορισμένων δυνατοτήτων της ουκρανικής αεράμυνας, υπάρχουν βάσιμοι κίνδυνοι της καταστροφής τους πριν προλάβουν να οδηγηθούν στους χώρους ανάπτυξης. Να μη ξεχνάμε ότι οι S-400 είναι ένα ικανότατο μεν αλλά ογκώδες οπλικό σύστημα και άρα

ευάλωτο στο χρόνο μετακίνησης τους όταν δεν προστατεύεται από άλλα μέσα. Δηλαδή υπάρχει σημαντικός κίνδυνος καταστροφής του κατά τη διάρκεια της μετακίνησης πριν να μπορέσει να αναπτυχθεί προς δράση. Ο κίνδυνος αυτός είναι πολύ μικρότερος για τα μέχρι τώρα χρησιμοποιούμενα μικρής εμβέλειας - φορητά κυρίως - αντιαεροπορικά και αντιαρματικά συστήματα που λόγω όγκου είναι δύσκολα ανιχνεύσιμα και συνάμα πολυάριθμα.

Η μεγαλύτερη όμως δυσκολία έγκειται στη λήψη μιας ανάλογης απόφασης από την Τουρκία που θα έχει ως αποτέλεσμα να διαρρήξει τις πολλαπλές σχέσεις που έχει οικοδομήσει τα τελευταία χρόνια με τη Ρωσία. Ταυτόχρονα υπάρχουν και οι νομικές δεσμεύσεις της προμήθειας που σίγουρα επιβάλλουν την έγκριση του προμηθευτή (Ρωσίας) για οποιαδήποτε αλλαγή του καθεστώτος ιδιοκτησίας του συστήματος. Φαίνεται λοιπόν εξαιρετικά δύσκολα η Άγκυρα να προκαλέσει μια τέτοια, καλοδεχούμενη για τη Δύση, διάρρηξη των σχέσεων της με τη Μόσχα. Φυσικά ο γνωστός επιτήδειος ουδέτερος δεν αποκλείεται να προχωρήσει σε μια τέτοια ενέργεια στη μάλλον απίθανη περίπτωση που εκτιμήσει ως αναπόφευκτη μια οδυνηρή ήττα της Μόσχας και προδικάσει ακόμη και αλλαγή καθεστώτος!

Αρα ποια η σκοπιμότητα των δημοσιευμάτων; Μια απλή δημοσιογραφική υπόθεση εργασίας; Μάλλον όχι καθώς φαίνεται ότι πράγματι υπήρξαν συζητήσεις μεταξύ Άγκυρας και Ουάσιγκτον. Μια κατευθυνόμενη προσπάθεια δημιουργίας καχυποψίας μεταξύ Μόσχας και Άγκυρας; Ή η συνέχιση της πίεσης προς την τελευταία για εξεύρεση οποιασδήποτε λύσης απαλλαγής από το οπλικό σύστημα S-400 με το δόλο ευκαταφρόνητο δέλεαρ της επιστροφής στο πρόγραμμα απόκτησης των αεροσκαφών F-35; Σε κάθε περίπτωση η Τουρκία συνεχίζει να σχοινοβατεί, εκμεταλλευόμενη τη θέση και δυνατότητές της και ενδεχομένως ευελπιστώντας σιωπηλά σε μια αποδυνάμωση της Ρωσίας και επιδιώκοντας να επεκτείνει την επιρροή της και το ρόλο της, ως περιφερειακής υπερδύναμης στο χώρο του Ευξείνου Πόντου και της Κεντρικής Ασίας.

<https://www.kathimerini.gr/world/561771826/oi-toyrkikoi-s-400-kai-o-polemos-stin-oukrania/>

MIT. Modus operandi και δράση στην Ελλάδα

Του κ. Ευθυμίου Τσιλιοπούλου

Οι τουρκικές μυστικές υπηρεσίες έχουν θυελλώδη ιστορία ανάλογη του κάθε φορά καθεστώτος. Παραδοσιακά, πάντως, η MIT ήταν κυρίως στραμμένη να καταπολεμά τους εσωτερικούς εχθρούς. Αυτό ίσχυε επί κεμαλικού και μετακεμαλικού καθεστώτος, όπως και επί των κυβερνήσεων Ερντογάν, οπότε και έλαβαν χώρα εκτεταμένες πολιτικές εκκαθαρίσεις. Μόνο τα αρκετά τελευταία χρόνια παγιώθηκε ένας νέος προσανατολισμός.

Η MIT έχει πλέον περιέλθει υπό την εποπτεία του Τούρκου προέδρου. Δεν εξαιρείται, φυσικά, η επίβλεψη της νομοθετικής καθώς και δικαστικής εξουσίας (αν υπάρχει πλέον). Ο διορισμός του Χακάν Φιντάν στην διοίκηση της MIT της έδωσε νέα πνοή και αυξημένες δικαιοδοσίες. Ο Ερντογάν παραχώρησε στον εκλεκτό του ολόενα και αυξανόμενες αρμοδιότητες. Η MIT αποτελείται από έξι διευθύνσεις-κλάδους: Ερευνών Ασφαλείας, Αντικατασκοπείας, Επιχειρήσεων Εξωτερικού, Πληροφοριών Ασφαλείας, Πληροφοριών Ηλεκτρονικής και Τεχνικής Ασφάλειας και Πληροφοριών Σημάτων.

Σύμφωνα με στοιχεία του 2014, η MIT απασχολούσε 8.000 προσωπικό. Το 2020 ο προϋπολογισμός της ανήρχετο σε 2,18 δισ. τουρκικές λίρες, με 1,2 δισ. για αμοιβές προσωπικού. Το 2021 διατέθηκαν στη μυστική υπηρεσία 2,3 δισ. λίρες, και το 2022, 2,4 δισ. Παράλληλα, υπάρχουν και μυστικά κονδύλια που διοχετεύονται κατευθείαν από το “σαράι” του Ερντογάν στη MIT, το ύψος των οποίων δεν μπορεί να υπολογιστεί.

Ο τρόπος απασχόλησης πρακτόρων είναι πρώτα μέσω πρόσληψής τους ως εκτάκτων εργαζομένων σε φιλανθρωπικούς και πολιτιστικούς οργανισμούς και ΜΚΟ. Στη συνέχεια, αν θεωρηθούν κατάλληλοι και αφού διεκπεραιώσουν επιτυχώς διάφορες δοκιμαστικές αποστολές, η MIT τους στρατολογεί. Αυτό σημαίνει μισθολόγιο που επιβαρύνει την MIT, αλλά έχει μανδύα. Μόλις προσληφθούν, οι πράκτορες αποκτούν επίσημα μόνιμες θέσεις σε κρατικούς οργανισμούς, όπως η ΤΙΚΑ, οι οποίοι χρησιμεύουν σαν κάλυψη για την δράση τους.

MIT και ισλαμική τρομοκρατία

Ο ρόλος της MIT στον προσεταιρισμό εξτρεμιστικών και τρομοκρατικών οργανώσεων και η στρατολόγηση τζιχαντιστών είναι γνωστός, όπως και ο ρόλος της στην υπονόμηση εχθρικών προς την Τουρκία κυβερνήσεων. Το 2017 οι αιγυπτιακές αρχές απήγγειλαν κατηγορίες σε 27 άτομα για κατασκοπεία υπέρ της Τουρκίας και δράση για την επαναφορά των “Αδελφών Μουσουλμάνων” στην εξουσία.

Το 2014, αποκαλύφθηκε ο ρόλος της MIT στην προμήθεια όπλων σε τζιχαντιστές στη Συρία. Οι Τούρκοι δημοσιογράφοι που το αποκάλυψαν με αδιάσειστα στοιχεία κατηγορήθηκαν για κατασκοπεία και “αποκάλυψη κρατικών μυστικών” από τουρκικά δικαστήρια. Ένας

από τους δημοσιογράφους δήλωσε: «Εκείνοι που έστειλαν τη συνοδεία από την Τουρκία ήξεραν ότι τα όπλα κατευθύνονταν για να καταλήξουν στα χέρια του ISIS».

Τον Ιούνιο 2019, τουρκικό δικαστήριο καταδίκασε σε τουλάχιστον 20 χρόνια φυλακής για απόκτηση και αποκάλυψη εμπιστευτικών κρατικών εγγράφων, την ομάδα αστυνομικών και εισαγγελέων που είχαν σταματήσει τα φορτηγά της MIT. Κατηγορήθηκαν, επίσης, ότι ήταν γκιουλενιστές. Η κεμαλική εφημερίδα Cumhuriyet δημοσίευσε βίντεο που ανέφερε ότι η αστυνομία ανακάλυψε ότι τα όπλα που στέλνονταν στη Συρία με φορτηγά ανήκαν στη MIT.

Τον Οκτώβριο 2014, Αιγύπτιος αξιωματούχος είχε αποκαλύψει ότι η MIT βοηθούσε το ISIS με δορυφορικές εικόνες και άλλα κρίσιμα δεδομένα. Η βοήθεια της MIT σε ακραίες ομάδες είναι θέμα, στο οποίο εκτενώς έχουν αναφερθεί οι δυτικές υπηρεσίες ακόμα και με δημόσια έγγραφα. Παράδειγμα είναι η συμμετοχή της MIT στις επιχειρήσεις του ISIS για λαθρεμπορία αρχαιοτήτων, πετρελαίου καθώς και για ανταλλαγή χρυσού από το Ιράκ και τη Συρία, καταλύοντας κάθε έννοια θεσμών.

MIT και αντιφρονούντες

Είναι κοινός τόπος ότι οι κάθε λογής τουρκικές υπηρεσίες στο εξωτερικό “φιλοξενούν” πράκτορες της MIT και είναι υποχρεωμένες να δρουν για λογαριασμό της. Αυτό αφορά τους διπλωματικούς, τους υπαλλήλους της DIYANET (αρμόδια για θρησκευτικές υποθέσεις), της ΤΙΚΑ (αρμόδια για ανθρωπιστική βοήθεια στο εξωτερικό) και τουρκικών ΜΚΟ. Όλοι είναι υποχρεωμένοι να συλλέγουν πληροφορίες για Κούρδους, Τούρκους αντιφρονούντες, και ακτιβιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων που επικρίνουν το καθεστώς Ερντογάν.

Κάποιοι από αυτούς δολοφονούνται, άλλοι εξαφανίζονται και άλλοι πέφτουν θύματα απαγωγής, στη συνέχεια μεταφέρονται στην Τουρκία όπου καταδικάζονται σε δίκες-παρωδίες και μετά χάνονται στις τουρκικές φυλακές. Ούσα στο απυρόβλητο, η MIT χαλκεύει κατηγορητήρια, τοποθετεί ψευδομάρτυρες, υπαγορεύει αποφάσεις σε δίκες εναντίον όσων ο Ερντογάν θεωρεί εχθρούς του ή εχθρούς του κράτους.

Ακόμη και σε Γκαμπόν, Κένυα, Σουδάν, Μογγολία, Ινδονησία και αλλού σημειώθηκαν τέτοιες πρακτικές από τη MIT. Απαγωγές και παραδόσεις αντιφρονούντων έχουν γίνει κατά κόρον σε χώρες που είναι φίλα προσκείμενες στον Ερντογάν. Ιδιαίτερα στα δυτικά Βαλκάνια, η MIT αλωνίζει. Τον Απρίλιο 2018, ο αντιπρόεδρος της τουρκικής κυβέρνησης Μπεκίρ Μπόζνταντ δήλωσε ότι η MIT είχε συλλάβει 80 Τούρκους, ύποπτους για σχέσεις με το FETÖ (κίνημα Γκιουλέν) από 18 χώρες. Έχουμε

αναφερθεί στην υπόθεση απόπειρας δολοφονίας της Μπεριβάν Ασλάν, μιας Αυστριακής πολιτικού κουρδικής καταγωγής. Οι δολοφονίες τριών Κουρδισών του PKK στο Παρίσι το 2013 διαπράχθηκε από όργανα της MIT.

Προβοκάτσες με υπογραφή MIT

Υπάρχουν και τα ρήγματα. Τουρκικό δικαστήριο επιβεβαίωσε την αυθεντικότητα ηχογράφησης που διέρρευσε, στην οποία Τούρκοι αξιωματούχοι ομιλούν για στήσιμο προβοκάτσας στη Συρία. Στην ηχογράφηση, ο τότε υπουργός Εξωτερικών Αχμέτ Νταβούτογλου, ο τότε υφυπουργός Εξωτερικών Φερντίντ Σινιρλίογλου, ο διευθυντής της MIT Φιντάν και ο τότε αναπληρωτής αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Στρατηγός Γιασάρ Γκιούλερ συζητούν για στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Συρία, στο γραφείο του Υπουργού Εξωτερικών, 13 Μαρτίου 2013.

Ο Φιντάν λέει στην ηχογράφηση: «Εάν χρειαζόταν, θα στέλναμε τέσσερις άντρες στη Συρία. [τότε] θα ήθελα να ρίξουν οκτώ όλμους στην τουρκική πλευρά και να δημιουργήσουν μια δικαιολογία για πόλεμο. Ας θυμηθούμε το πώς άρχισε τις εχθροπραξίες το ναζιστικό καθεστώς εναντίον της Πολωνίας, χρησιμοποιώντας Γερμανούς καταδρομείς ενδεδυμένους με πολωνικές στολές, να σφαγιάζουν εθνοτικούς Γερμανούς».

Επιχειρήσεις της MIT στην Ελλάδα

Τον Δεκέμβριο 2011, ο πρώην πρωθυπουργός Μεσούτ Γιλμάζ είχε αναφέρει στην εφημερίδα *Birgun* ότι η Τουρκία ήταν πίσω από μια σειρά πυρκαγιών στα ελληνικά νησιά, στη δεκαετία 1990. Ο πρώην επικεφαλής της ΕΥΠ, ναύαρχος Λεωνίδας Βασιλακόπουλος έχει δηλώσει ότι είχε αξιόπιστες πληροφορίες ότι η MIT εμπλέκετο στους εμπρησμούς τη δεκαετία του 1990, αλλά δεν είχε αποδείξεις.

Τον Αύγουστο 2013, η ελληνική αστυνομία συνέλαβε Γερμανό πολίτη στη Χίο για κατασκοπευία υπέρ της Τουρκίας. Η ΕΛΑΣ βρήκε στην κατοχή του κάμερες, φορητούς υπολογιστές, χάρτες και γυαλιά με ενσωματωμένη κάμερα και ένα email που είχε στείλει σε έναν άγνωστο παραλήπτη με λεπτομέρειες σχετικά με ελληνικά πολεμικά πλοία και στρατιωτικά οχήματα στο νησί. Ο Γερμανός ομολόγησε ότι είχε φωτογραφήσει στρατιωτικές εγκαταστάσεις στο νησί για λογαριασμό πέντε απόμων που πίστευε ότι ήταν Τούρκοι και τον πλήρωναν 1.500 ευρώ για κάθε αποστολή.

Τον Οκτώβριο 2014, η ελληνική αστυνομία συνέλαβε άλλο Γερμανό στη Κω που φωτογράφιζε απαγορευμένες τοποθεσίες στο νησί. Παραδέχθηκε ότι κατασκόπευε για λογαριασμό της MIT από το 2011. Πληρωνόταν 2.000 ευρώ κάθε μήνα και τα κατέθεταν σε λογαριασμό του στη Γερμανία. Επιπλέον, είπε ότι ήταν ένας από τους πολλούς Ευρωπαίους συνταξιούχους που ζούσαν στην Ελλάδα και έχουν προσληφθεί από την MIT για να κατασκοπεύουν.

Η υβριδική επίθεση στον Έβρο

Υπάρχουν αναφορές ελληνικών υπηρεσιών ότι η MIT στρατολογεί Ευρωπαίους συνταξιούχους για να κα-

τασκοπεύουν ελληνικές στρατιωτικές βάσεις και σταθμούς παραγωγής ενέργειας. Τον Μάρτιο 2017, ο πρώην αρχισυντάκτης της αγγλικής έκδοσης της τουρκικής εφημερίδας *Zaman*, Αμπντουλά Μποζκούρτ προειδοποίησε με tweet για αυξημένες επιχειρήσεις της MIT στην Ελλάδα. Ανέφερε συγκεκριμένα ότι η MIT έχει “επενδύσει” σε κύκλους δουλεμπορίου και σε πρόσφυγες-μετανάστες για τη διεξαγωγή κατασκοπευίας: «Ήταν μια από τις πρώτες υπηρεσίες που εμπλέκονται στην εμπορία ανθρώπων. Μερικοί από τους εμπόρους είχαν συνεργαστεί με την MIT για να στείλουν πράκτορες στην Ευρώπη».

Πριν ένα χρόνο, η MIT χρησιμοποίησε λεωφορεία της εταιρείας “Μετρό” για τη μεταφορά μεταναστών στον Έβρο. Ο ιδιοκτήτης της εταιρείας, Γκαλίπ Οζτούρκ, είχε καταδικαστεί για σχέσεις με το οργανωμένο έγκλημα. Το 2014 είχε μάλιστα, ομολογήσει ότι τα λεωφορεία του είχαν μισθωθεί από την MIT για τη μεταφορά μεταναστών από τα τουρκοσυριακά σύνορα. Ο υπουργός Εσωτερικών Σοϊλού, ο οποίος είναι υπεύθυνος για τα κέντρα μεταναστών, συμμετείχε άμεσα στην επιχείρηση, συγκεντρώνοντας μετανάστες από στρατόπεδα, τους οποίους έβαλε σε λεωφορεία και τους ώθησε στον Έβρο.

Τον Απρίλιο 2020, ένα έγγραφο που αποκάλυψε η ιστοσελίδα *Nordic Monitor* ανέφερε ότι η MIT κατασκοπεύει όσους Τούρκους έχουν καταφύγει στην Ελλάδα. Το κάνει αυτό γιατί αναζητά λεπτομέρειες για εκείνους που έχουν διωχθεί από τον Ερντογάν. Έχει επίσης αποκαλύψει ότι πράκτορες της MIT δρουν στα κέντρα φιλοξενίας ειδικά στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου.

Τον Αύγουστο 2020, άλλα έγγραφα αποκάλυψαν τις παράνομες δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών από τη MIT, την τουρκική πρεσβεία και τα προξενεία κατά Τούρκων αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα. Τον Δεκέμβριο 2020, οι ελληνικές αρχές συνέλαβαν δύο μουσουλμάνους στη Ρόδο για κατασκοπευία. Ο ένας δούλευε στο τουρκικό προξενείο στη Ρόδο και ο άλλος σε επιβατηγό πλοίο που συνδέει τη Ρόδο με το Καστελλόριζο. Αμφότεροι καταδικάστηκαν.

Είναι προφανές ότι η MIT οργιάζει εντός της ελληνικής επικράτειας. Στην Ευρώπη τώρα λαμβάνουν κάποια μέτρα εναντίον της. Στην Αφρική δεν έχει μέτρο. Κάποια στιγμή ο Ερντογάν θα φύγει, όπως και ο Φιντάν, αλλά η MIT θα μείνει μαζί με τα κατασκοπευτικά δίκτυα και τις δεξιότητες που έχει ήδη αναπτύξει στην Ελλάδα. Δεν ξέρουμε την αποτελεσματικότητα της ελληνικής αντικατασκοπευίας, αλλά δεν είμαστε αισιόδοξοι. Τα άφθονα κονδύλια της MIT χρηματοδοτούν επιχειρήσεις έντασης ανθρωπίνου δυναμικού και σ’ αυτό δίνει έμφαση η MIT. Όπως και η ΕΥΠ, δεν είναι σε θέση να αναλύει άμεσες πληροφορίες. Οι Τούρκοι, όμως, κομπορρημονούν. Ας υπογραμμιστεί πως ο χρόνος στο πεδίο των πληροφοριών είναι ειδικά στο στρατιωτικό σκέλος, καθοριστικός παράγοντας.

Τα Ιμια και το Σήμερα

του Αντιναυάρχου ε.α. Βασιλείου Μαρτζούκου ΠΝ
Επιτίμου Δκτού ΣΝΔ, Αντιπροέδρου ΕΛΙΣΜΕ

Ακόμη μία επέτειος της κρίσεως των Ιμίων του 1996 πέρασε εν μέσω ευχολογίων, προσωπικών υποκειμενικών αναμνήσεων, διαφωνιών και αντεγκλήσεων αναλόγως κομματικού χρωματισμού ή θεσμικής προελεύσεως. Ουδεμία επίσημη κρατική διερευνητική μελέτη έχει εκπονηθεί, όχι τόσο για την απόδοση ευθυνών πλέον αλλά για τον εντοπισμό των τρωτών σημείων και την ανάληψη διορθωτικών κινήσεων στο Εθνικό Σύστημα Χειρισμού Κρίσεων (ΕΘΣΥΧΚ). Προς την προτροπή αυτή συνηγορεί και το γεγονός ότι το σύνολο των ελληνο-τουρκικών κρίσεων από το 1974, έχει αποβεί σε βάρος της Ελλάδος.

Η περίπτωση της κρίσεως των Ιμίων θα διδάσκεται διαχρονικά ως κλασσικό παράδειγμα διακρατικού χειρισμού κρίσεων προς αποφυγήν. Κατά την κρίση αυτή έγιναν σφάλματα σε όλα τα επίπεδα αλλά κυρίως αποκαλύφθηκε το γνωστικό και εμπειρικό έλλειμμα των αρμοδίων πολιτικών. Έκτοτε έχουν γίνει βήματα βελτιώσεως του ΕΘΣΥΧΚ (τουλάχιστον σε επίπεδο Ενόπλων Δυνάμεων) αλλά δεν έχουν υπάρξει μέχρι στιγμής συνολικές δομικές, θεσμικές βελτιωτικές μεταβολές.

Στις σύνθετες διακρατικές κρίσεις άμυνας και ασφάλειας διακυβεύονται ζωτικά εθνικά συμφέροντα, υπάρχει η αίσθηση αμέσου ή επικείμενης απειλής, είναι πιθανή η χρήση στρατιωτικής ισχύος και χρειάζεται να ληφθούν κρίσιμες αποφάσεις υπό χρονική πίεση, σε καθεστώς αβεβαιότητας. Κατά τις περιόδους αυτές δοκιμάζεται άμεσα η απόδοση του Εθνικού Συστήματος Χειρισμού Κρίσεων (ΕΘΣΥΧΚ) και των αρμοδίων θεσμικών οργάνων που το αποτελούν, κυρίως όμως δοκιμάζεται η εμπειρία, η γνώση και η αντοχή (φυσική και ψυχική) των εμπλεκόμενων πολιτικών ηγετών οι οποίοι έχουν την ευ-

θύνη του όλου χειρισμού της κρίσεως. Κατά την διάρκεια των περιστάσεων αυτών δεν υπάρχει η πολυτέλεια φροντιστηριακής ενημερώσεως επί στοιχειωδών γνώσεων, δίχως βαρύ τίμημα.

Στο πλαίσιο του Δημοκρατικού μας συστήματος είναι θεμιτό και κατανοητό την θέση του Πρωθυπουργού ή ενός Υπουργού μέλους του ΚΥΣΕΑ (ή ακόμη μέλους της επιτροπής εξωτερικών και άμυνας της Βουλής) να έχει καταλάβει ένα πολιτικό πρόσωπο δίχως εμπειρία στα θέματα αυτά. Στοιχειώδεις εν τούτοις αίσθημα ευθύνης επιβάλλει όπως άμα τη αναλήψει των κρίσιμων αυτών καθηκόντων, αποκτάται το ταχύτερο το απαιτούμενο γνωστικό και εμπειρικό επίπεδο, μέσω θεσμοθετημένων σχετικών ενημερώσεων, σεμιναρίων και ουσιαστικής συμμετοχής της πολιτικής ηγεσίας σε σχετικές ασκήσεις. Όσο η προσέγγιση αυτή απαξιώνεται και υποτιμάται, οι πολίτες θα πρέπει να ανησυχούν.

Η ένταση με την Τουρκία αποτελεί την διαχρονική μας κανονικότητα. Με δεδομένες τις τουρκικές διεκδικήσεις επί της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων Ελλάδος και Κύπρου, είναι θέμα χρόνου η αντιμετώπιση της επομένης ελληνο-τουρκικής κρίσεως. Το σε εξέλιξη εξοπλιστικό πρόγραμμα αυξάνει την αποτροπή αλλά η μεγιστοποίησή της επιτυγχάνεται όταν η πολιτική ηγεσία ορίζει συγκεκριμένες «κόκκινες γραμμές», όταν πείθει ότι προτίθεται να χρησιμοποιήσει τις ΕΔ όποτε απαιτηθεί και όταν δείχνει έμπρακτα, βάσει συμπερασμάτων του παρελθόντος, ότι ενδιαφέρεται για την αναδιοργάνωση του ΕΘΣΥΧΚ και είναι απόλυτα εξοικειωμένη με τις σχετικές διαδικασίες.

01 – Φεβρουαρίου - 2022

Chet Jakubowski <cejakubowski@rcn.com> wrote:
Forwarded by Stratos Skliris <stratos.skliris@gmail.com>

When a soldier comes home, he finds it hard..... to listen to his son whine about being bored.

.... to keep a straight face when people complain about potholes.

To be tolerant of people who complain about the hassle of getting ready for work

.... to be understanding when a co-worker complains about a bad night's sleep

.... to be silent when people pray to God for a new car.

.... to control his panic when his wife tells him he needs to drive slower.

.... to be compassionate when a businessman expresses a fear of flying..... to keep from laughing when anxious parents say they're afraid to send their kids off to summer camp.

.... to keep from ridiculing someone who complains about hot weather.

.... to control his frustration when a colleague gripes about his coffee being cold..... to remain calm when his daughter complains about having to walk the dog..... to be civil to people who complain about their jobs..... to just walk away when someone says they only get two weeks of vacation a year.

.... to be forgiving when someone says how hard it is to have a new baby in the house.

The only thing harder than being a Soldier....Is loving one.

Προσεγγίζοντας την Τεχνητή Νοημοσύνη με μια ... στρατιωτική ματιά

Δοκίμιον

Του Υποστρατήγου ε.α. Κωνσταντίνου Αργυροπούλου

Εμείς οι σημερινοί του 21ου αιώνας προσπαθούμε να προσαρμοστούμε με την ιδέα μιας πανοπτικού τύπου ικανότητας της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN), την οποία αναγνωρίζουμε ως ένα κλάδο της πληροφορικής, που σχεδιάζει και υλοποιεί υπολογιστικά συστήματα με ανθρώπινο συμπεριφορισμό.

Παράγοντες εστιασμού λειτουργίας της TN και δη στο πλαίσιο κάποιας διανοητικής χωρητικότητας είναι η μάθηση, η προσαρμοστικότητα, η συμπερίληψη συμφραζομένων, η παρέχουσα επιβοηθητική εξεικόνιση ζητημάτων προς ερμηνείαν, η πολυπαραγοντική προσέγγιση ερευνών, η δυνατότητα εξαγωγής αποφαντικών κ.α.

Εν άλλους, η TN (αγγλιστί, Artificial Intelligence {A.I.}) είναι μία νοήμων μηχανή. Ήδη ευρίσκεται εν εξελίξει η Artificial General Intelligence {A.G.I.}, ελληνιστί, Τεχνητή Γενική Νοημοσύνη {TGN}, η οποία είναι η προχωρημένη εκδοχή της TN. Είναι η αισιόδοξη ιδέα της μηχανής που σκέπτεται, δρα και μαθαίνει, όπως οι άνθρωποι, με το ευκταίον, να επιτελεί επιτυχώς οιοδήποτε πνευματικό έργο, όπως τούτο επιτελείται από τον άνθρωπο.

Αυτή η TGN επιφορτίζεται να επιλύσει τρόπους αποκτήσεως της δυνατότητας αυτοδιδασχίας επί διαφόρων θεμάτων πολλαπλών περιοχών ενδιαφέροντος. Με αυτό το αιτιολογικό η TGN αποκτώσα έναν όγκο βασικών δεξιότητων θα της αποδώσουν μία ανθρώπινη ευχέρεια, ως προς το διανοεΐσθαι. Κατά ένα άλλο αποφαντικό ενίων επιστημόνων αυτές οι δύο νοημοσύνες (TN και TGN) έχουν διαφορά όση διαφορά έχει η εξίσωση $\alpha + \beta = \beta + \alpha$.

Το να αναζητήσουμε το ποῦ βρίσκεται η ορθή προσχώρησις των επιστημόνων σε μία επιλογή -ως φαίνεται- κατά τούτο το στάδιο της εξελίξεως του τεχνικού αυτού είδους, θα λέγαμε, ότι ματαίως πονούμε. Με την προϋπόθεση λοιπόν, ότι το ζήτημα της προχωρημένης TN ή της TGN είναι αποκλειστική ενασχόληση επιστημόνων, τεχνολόγων και προγραμματιστών πληροφορικής, ας θεμελιώσουμε, με ένα βαθμό προσιτότητας στο αντικείμενο, την αντιληπτική μας ικανότητα και να προσαρμοστούμε σε μία νέα ρεαλιστική συνθήκη. Σε ένα νεοεισερχόμενο στη ζωή μας δεδομένο. Αυτό το της τεχνητά υποστηριζομένης εξωανθρώπινης γνωσιακής επαναστάσεως.

Το μόνο, που θα μπορούσαμε να κάνουμε προς ώρας είναι να διατελούμε εν ψυχραιμία μέσα σ' αυτή την επιστημολογική/τεχνολογική πραγματικότητα, χωρίς επίδειξη ενθουσιασμών επί επιτυχιών ή τρόμο, ακόμη και πανικό, που δυνατόν να προκαλεί η ιδέα του να εταιρισθεί η ζωή μας με την TN.

Αρχικά η έρευνα για την προχώρηση, την βελτίωση και την επαγομένη εκμετάλλευση του τεχνολογικού αυτού προϊόντος χρηματοδοτείτο από κρατικούς και στρα-

τιωτικούς φορείς των ΗΠΑ. Σήμερα το δαπάνημα αυτού του προγράμματος θεωρηθέν ασύμφορο, συμφώνως των προβλέψεων αποδόσεως και αποσβέσεως του κόστους αυτού, την συνέχεια ερευνών και βελτιστοποιήσεως ανέλαβαν διάφορες εταιρείες, οι οποίες έχουν τρόπους καρπώσεως των ευκαιριών μέσω παραλλήλων τεχνολογικών δημιουργιών.

Αυτή η ιδέα ενός μηχανήματος με έναν εγκέφαλον απροσμέτρητον, έναν αβυσσαλέον, μυστηριώδη και με ένα απύθμενο βάθος τεχνητό νοῦ, ως προς επεξεργαστική του «εμβάθυνση» και επάρκεια στην εκτέλεση εντολών, δεν θα μπορούσε να παραβλεφθεί από όσους εμπλέκονται στα συστήματα αμύνης όλων ανεξαιρέτως των κρατών. Κάτι τέτοιο, ως φυσικόν, δεν αφήνει αδιαφόρους και τους ημετέρους. Είναι οι όσοι ασχολούμενοι με την εξεύρεση τρόπων δημιουργίας ευνοϊκότερων συνθηκών ή και με την κρείσσονα δυνατή αξιοποίηση των μέσων, μηχανικών τε και της κυβερνητικής, και από εικασμού και βεβαίως εν συμπεράσματι με την συνδρομή του σχετιζομένου με την υπόθεσίν μας εμψύχου δυναμικού.

Εντύπωση θα μπορούσε να μας προκαλέσει η διάπιστωση τού, ότι η ταχύτητα και το μέγεθος των εξελίξεων έχουν κεντρίσει προσωπικότητες, όπως ο Elon Mask και παλαιότερον ο Steven Hoking στο να μας προειδοποιήσουν, ότι η τεχνητή νοημοσύνη εγκυμονεί κινδύνους απροσδιορίστων διαστάσεων. Παρά ταῦτα, ο άνθρωπος πιστεύοντας στην ανάπτυξη, ανεξαρτήτως προσανατολισμού της (ανθρωπιστικού, πολιτισμικού, οικονομικού, γεωπολιτικού), επικεντρώνονται σε ένα ουσιώδες -κατ' αυτόν- ζήτημα με την ονομασία «υπεροχή». Η ανάγνωση αυτής της λέξεως είναι: πλεονεκτικότης και δυναμική υπερτέρησις έναντι οιοδήποτε ανταγωνιστού. Ανταγωνιστού, είτε αυτός είναι οικονομικός, στρατιωτικός, ιδεολογικός, πολιτισμικός, ιστορικός αναθεωρητιστής καθώς και κάποιος άλλος ασύμμετρος και αδιαφανής αντίπαλος και κατ' επαγομένην ερμηνείαν... εχθρός!

Λένε, ότι η TN έχει την εφικτότητα να απειλήσει την ανθρωπότητα. Και επιμένουν, ότι μία τέτοια εκδοχή είναι αναπόφευκτη. Το να πιστέψουμε σε τούτη την έκφανση και πεισματική άποψη, πρέπει προηγουμένως να παραδεχθούμε, ότι οι όσοι εκχωρούν (προγραμματίζουν) αυτό το προνόμιο στην TN είναι ερώτημα, που ανάγεται και έγκειται σε οριζόμενον, ως προκείμενον ζητούμενον ενός τιθεμένου σκοπού. Η κοινή λογική δέχεται σαν φυσικόν επακόλουθον το, ότι η μερίδα των ασχολουμένων με την άμυνα, με την στρατιωτική στρατηγική ακόμη και με την εθνική στρατηγική, μελετά με εμβρίθεια τα χαρακτηριστικά, τις δυνατότητες αλλά και τις ενδεχόμενες αυτοδημιουργίες της TN, που θα μπορούσαν με τον ενδεχόμενο

προγραμματισμό να «εισηγηθούν» προσφυείς τρόπους εξουδετερώσεως των επισεσημασμένων στρατηγικών και τακτικών πλεονεκτημάτων, που ο αντίπαλος κατά εικασίαν ή αποδεδειμένως διαθέτει.

Εάν ένας πολιτικός, ένας στρατιωτικός, ένας επιχειρηματίας αλλά και ο οιοσδήποτε ενδιαφερόμενος αποκτούσε πρόσβαση στην ΤΝ θα κατεκλύζετο από ένα χείμαρρο ελκυστικών και σαφώς δολιευτικών ειρμών και ιδεών, για το πώς θα μπορούσε να εκμεταλλευθεί τα εξαγόμενα αποφαντικά της ΤΝ σχετικά με το ποιόν και τις δυνατότητες των πολιτικών, στρατιωτικών και οικονομικών αντιπάλων. Επί παραδείγματι, ένας στρατιωτικός τροφοδοτεί την ΤΝ με το εις διάθεσίν του πληροφοριακό περί εχθρού υλικό, που αφορά σε δομή, σύνθεση, διάταξη, εφεδρεία, διοικητική μέριμνα, επικοινωνίες, πρωτοεμφανιζόμενα οπλικά συστήματα -με την εκτιμωμένη αποδοτικότητα τους στο πεδίο. Προσθέτει επίσης και τα νέα τεχνικά μέσα προς υποστήριξη πολέμου, υβριδικού τύπου, και τις γνωστοποιημένες λοιπές λεπτομέρειες επί εχθρικού συντονισμού. Τελικά αναμένει για όλα τούτα μία συνεκτίμηση με την γλώσσα της μηχανής. Η μηχανή λειτουργούσα αλγοριθμικά αποδίδει απάντηση ποσοτικής μορφής με παράθεση ψυχρών στοιχείων αριθμητικής. Δηλαδή το προσδοκώμενο αποτέλεσμα μάλλον συγγενεύει με μία εικόνα πλημμελούς αντιπαραβολής της σχετικής μαχητικής ισχύος των αντιπάλων.

Το ερώτημα έγκειται στο τί θα μπορούσε να δώσει μία πληρέστερη περί εχθρού εικόνα. Εδώ αναφύεται ένας περιορισμός, μία ανάγκη. Αναγκαιοί κατά το μάλλον ένας άλλου είδους προγραμματισμός της ΤΝ. Ίσως απαιτούνται πρόσθετα στοιχεία περί εκπαίδευσης, πειθαρχίας, ηθικού και ό,τι έχει σχέσιν με την πίστη του αντιπάλου σε ένα τεθειμένον υπ' αυτού σκοπόν. Αλλά και πάλιν το αποτέλεσμα θα εξεικονίζετο ως ασαφές ως προς περιγραφικό της μέρος, ως ομοιοτρόπως αποδιδόμενον με στυγνούς αριθμούς.

Τώρα εάν ένας πολιτικός ή στρατιωτικός ηγέτης θα ήθελε να γνωρίζει σχέδια, αποφασιστικότητα, προθέσεις και γενικότερα τις επόμενες κρίσιμες κινήσεις του αντιπάλου, με ή χωρίς χρήση της σκληράς εθνικής του ισχύος, τότε και πάλιν θα καλέσει την ΤΝ να δώσει τα όποια εξαγόμενα της επεξεργασίας της. Ας πούμε ενός αριθμού διακριτών θεματικών αντικειμένων.

Αντικείμενα που αφορούν κυρίως στην αντίπαλη πλευρά καθώς και συνδυαστικά με επεξεργασία διαδράσεων και αλληλεπενεργειών. Ενδεικτικά, μπορούμε να παραθέσουμε μερικά, όπως βαθμός καλλιέργειας συλλογικής συνειδήσεως, συγκριτική ψυχολογία στρατιωτικού εμψύχου δυναμικού, θυμικός και συγκινησιακός παράγων πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας, συνήθης νοητική έκφραση πολιτικών/στρατιωτικών προσωπικοτήτων, συμβολική αλληλεπίδραση ηγετών και καταμετρημένες αρνητικές επιδόσεις ρητορικής και πράξεων και επαγομένη απήχηση, συμβατισμός στις αμυντικού ενδιαφέροντος προσεγγίσεις, επισήμανση πλεγμάτων απωθημένων ιδεών, συναρτήσεις αληθείας επισήμων και μη δηλώσεων, ερμηνεία μελετηθεισών αναλύσεων DNA ηγετών και τέλος -χωρίς ολοκλήρωση του ζητήματος βεβαίως- αριθμό εξαγομένων μελέτης της συμβαντολογικής ιστορίας των αντιπάλων και το κατά

πόσον η συμμόρφωση ή όχι με το Διεθνές Δίκαιον θα παίξει κρίσιμον ρόλον για το αύριον των αμοιβαίων σχέσεων.

Εδώ υπάρχει μία δυσχέρεια λόγω αλγοριθμικής συγχύσεως, δεδομένου, ότι η ΤΝ στερείται παντός είδους συνειδήσεως, επιγνώσεως του ιδίου αυτής εαυτού, όπως στερείται και διαισθήσεως, καταγραφής εντυπώσεων και ψυχικών εμπειριών. Δηλαδή η απάντηση της ΤΝ, θα παραβάλλεται με αποκύημα της φαντασίας του ερωτώντος. Ιδού ένα δείγμα απαντήσεως της μηχανής: «...αδυνατώ να σε βοηθήσω. Αυτό ανάγεται στην ανθρωπική έγνοια. Είναι δικό σου ενδελεχές μέλημα. Σύ διαθέτεις συνείδηση. Σύ έχεις αισθήματα. Σύ έχεις αναμνήσεις και υποκειμενικά βιώματα, που σε βοηθούν να προμαντεύσεις συναισθηματικές αντιδράσεις αντιδόξων. Έχεις αισθήσεις, νιώθεις τον πόνο. Σχεδιάζεις το μέλλον σου. Είσαι νοήμων και κάτι ανάλογο πρέπει να αναμένεις από τον εχθρό σου».

Και εμείς απορούμε, διότι η συνείδηση, πέραν της φιλοσοφικής, θρησκευτικής και ηθικής προσεγγίσεως δεν έχει ορισθεί εισέτι επιστημονικά. Ασφαλώς και περιπλανάται ο όρος «συνείδηση» απανταχού εντός του κόσμου της επιγνώσεως, ωστόσο δεν έχει ορισθεί με ακρίβεια. Η συνείδηση κατά μίαν εκτίμηση θα καταστεί μία υιοθετημένη ετυμηγορία, όταν στο μέλλον δημιουργηθεί ένας καθ'όλα επαρκής και κράτιστος ηλεκτρονικός, είτε ταιριαστός κβαντικός εγκέφαλος. Αλλά αυτή η εικασία μάλλον επαναφέρει το ζήτημα στον ανθρώπειον εγκέφαλον, ο οποίος καλείται να διαλευκάνει τις σχέσεις μοριακών συστατικών του νευρώνα που κυβερνώνται από την κβαντική μηχανική.

Εάν κατά μίαν συμπλοκή αντιλήψεων μπορούσε αυτή η ΤΝ σε κάποιο εξελικτικό στάδιο να προγραμματισθεί στους κβαντικούς αλγορίθμους της, ώστε να μεταφράζει στοχαστικά μεθόδους και γλώσσα της κβαντομηχανικής, θα μπορούσε να ελκύσει το ενδιαφέρον ενός στρατιωτικού ηγέτου. Δηλαδή να χρησιμοποιηθεί η ΤΝ ωσάν μοντέλο παριστάνουσα τον αντίπαλον, αφού έχει προικοδοτηθεί με το απαραίτητο πληροφοριακό υλικό, που αφορά στα ανεγνωρισθέντα και βεβαιωθέντα πλεονεκτήματα/μειονεκτήματα του απέναντι καθώς και σε όλες τις γενεές μορφών πολέμου, όπως και του άρτι -εν ενεργεία- υβριδικού.

Οι ενδείξεις απαντήσεων της ΤΝ καταλλήλως αξιολογούμενες θα συνιστούσαν μία σημαντική εισηγητική μονάδα για αμέσους ή βραχυπροθέσμους χειρισμούς της φιλίας διοικήσεως σε θέατρο πολέμου ή ακόμη και σε επίπεδο τακτικών επιχειρήσεων. Τα πρόσφατα γεγονότα στην Ουκρανία έδειξαν το πόσον οι ψυχολογικές επιχειρήσεις προβάλλονται από τα media, multimedia και social media. Κατά συνέπεια, μία καλώς προγραμματισμένη ΤΝ θα μπορούσε να δώσει ενδείξεις κατακαλυπτικής επιδράσεως στο μαζικό συναίσθημα του εμψύχου δυναμικού του κάθε αντιπάλου.

Ωσπου να καταστεί -εάν ποτέ καταστεί- η ΤΝ το απόλυτο εργαλείο επιβολής στον χώρο της στρατιωτικής στρατηγικής, ας αρκεσθούμε στην δύναμη του ανθρωπίνου παράγοντος καθώς και στην αρχή της επικρατήσεως της συνέσεως προς αποφυγήν των δυσαρέστων επακολούθων.

Με την διερώτηση του «ποιός επωφελείται»

Του κ. Δημητρίου Ζακοντίνου

Οικονομολόγου, Μέλους & π. Αντιπροέδρου ΕΛΙΣΜΕ

Τα πιθανά αίτια του πολέμου στην Ουκρανία

Πριν και μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία υπήρξαν & υπάρχουν ακόμη, άπειρα δημοσιεύματα που εστιάζουν στο, ότι η επέμβαση της Ρωσίας έγινε για να αποτραπεί η ένταξη της στην Βορειοατλαντική Συμμαχία.

Μια τέτοια εξέλιξη πράγματι θα έφερνε τις Νατοϊκές δυνάμεις στα σύνορα της Ρωσίας με συνέπεια να βρίσκεται σε μόνιμη επιφυλακή λόγω και της έντασης με τη Δύση, που υφίσταται τα τελευταία 8 χρόνια λόγω της προσάρτησης της Κριμαίας.

Θεωρούμε ότι είναι μια σεβαστή άποψη, ωστόσο το NATO ως στρατιωτικός σχηματισμός δεν θα ενεργούσε ποτέ χωρίς να στοχεύει στην υλοποίηση πολιτικών επιδιώξεων και το ερώτημα θα ήταν ποιες είναι αυτές.

Θεωρούμε αξιοσημείωτο να αναφερθεί ότι:

α: στο πρόσφατο παρελθόν εντάχθηκαν στη Νατοϊκή συμμαχία όχι μόνο όλες οι χώρες του πρώην συμφώνου της Βαρσοβίας αλλά και οι τρεις βαλτικές πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες..

β: ακολούθησε η σχεδόν άμεση ένταξη αυτών των χωρών στην ευρωπαϊκή Ένωση η οποία ωστόσο αποτελεί ένα Γεωπολιτικό αίνιγμα αν πρόκειται:

(1) για μια φιλελεύθερη καπιταλιστική ζώνη, μια κοινωνία ελεύθερης αγοράς που έχει ενσωματώσει την ιδεολογία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που όμως στην ουσία αποτελεί επέκταση των «Αγγλοσαξωνικών» οικονομικών ομίλων, που ελέγχουν το ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα και που παράλληλα επηρεάζεται από τη στρατηγική πολιτική του NATO.

(2) για την έκφραση μιας καθαρά ευρωπαϊκής οντότητας που επιθυμεί να υλοποιήσει το Γκωλικό όραμα για μια ανεξάρτητη & κυρίαρχη Ευρώπη από τον Ατλαντικό μέχρι τα Ουράλια.

Ανεξάρτητα ωστόσο από την ταυτότητα της ΕΕ η ένταξη αυτών των χωρών στην ένωση επέβαλε μεταξύ άλλων και την προσαρμογή των οικονομιών τους στον ευρωπαϊκό τρόπο λειτουργίας, πράγμα που σήμαινε την ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων, όπερ και εγένετο & εξυπακούεται ότι αυτές περιήλθαν κατα τεκμήριο σε κεντροευρωπαϊκά συμφέροντα. Η εξέλιξη αυτή μοιραίως δημιούργησε σε όλες αυτές τις χώρες μια φιλοευρωπαϊκή οικονομικοπολιτική elite η οποία de facto υλοποιεί τις οδηγίες των Βρυξελλών.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι μετά από μια πιθανή ένταξη της Ουκρανίας στο NATO και με δεδομένη την τάση της ΕΕ να επεκτείνεται Ανατολικά μέσω του σχεδιασμού της «ανατολικής εταιρικής σχέσης» ήταν κάτι παραπάνω από βέβαιο ότι αντίστοιχη θα ήταν και η τύχη της Ουκρανικών κρατικών επιχειρήσεων.

Ακριβώς εδώ βρίσκεται και ο μέγας κίνδυνος για την σημερινή ρωσική elite & κοινωνία γιατί μετά τη ευρωποίηση της ουκρανικής οικονομίας θα ακολουθούσε κατά πάσα πιθανότητα και η ωρίμανση σε μέρος της Ρωσικής κοινωνίας μιας ιδέας για περισσότερη συνεργασία με τους οι-

κονομικούς παράγοντες της ΕΕ στην οποία δεσπόζουν τα ευρωπαϊκά οικονομικά συμφέροντα.

Στην προοπτική αυτή το αποτέλεσμα θα ήταν η σε μεγάλο μέρος απορωσποίηση της ρωσικής οικονομίας που θα γινόταν εκ των πραγμάτων λόγω της οικονομικής δυναμικής των δυτικών κεφαλαίων που θα διεκδικούσαν τις υπό αποκρατικοποίηση επιχειρήσεις. Ένα φαινόμενο που παρατηρήθηκε σε όλες τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης & όχι μόνο. (...ιδέ και μία οπτική πίνακα σελ.47)

Κατά συνέπεια μπορούμε να υποθέσουμε ότι ο κίνδυνος για τη σημερινή Ρωσία δεν προέρχεται τόσο από την επέκταση της Νατοϊκής συμμαχίας όσο από μια δυναμική οικονομική επέκταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι φήμες ως πολιτικό εργαλείο

Αξιοσημείωτο μπορεί να θεωρηθεί η σπουδή της Αμερικανικής κυβερνήσεως να πιέζει & να απειλεί την Κίνα με κυρώσεις σε περίπτωση που θα υπάρξει συνεργασία με τη Ρωσία, αν όπως είχε αποκαλύψει η κυβέρνηση Biden η Κίνα υλοποιούσε ρωσικό αίτημα να χορηγήσει στη Ρωσία στρατιωτικό εξοπλισμό.

Αυτό συνέβη λίγο πριν τη συνάντηση του Αμερικανού προεδρικού συμβούλου Jake Sullivan με τον Κινέζο Yang Jiechi.

Ωστόσο είναι γνωστό τοις πάσι ότι για πολλά χρόνια και μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, η Κίνα ήταν ο μεγαλύτερος αγοραστής ρωσικών όπλων, με κάποιο διάλειμμα τη δεκαετία του 2000 που ωστόσο οι εξαγωγές οπλικών συστημάτων προς την Κίνα ξανάρχισαν το 2014.

Στην περίπτωση λοιπόν που η «αποκάλυψη» της Αμερικανικής κυβέρνησης έχει ψήγματα αλήθειας θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι δεν έχει διαλάβει της προσοχής του Κρεμλίνου η πρόοδος της Κινεζικής Βιομηχανίας στο στρατιωτικό πεδίο & ότι το Ρωσικό ενδιαφέρον να βρίσκεται στην απόκτηση εξοπλισμού σε τομείς που η Κίνα πιθανόν να είναι μπροστά από τη Ρωσία όπως: πχ στα επιθετικά drones, ιδιαίτερα το Pterodactyl που παράγεται από θυγατρική της AVIC (aviation industry corporation of China) τα οποία να έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Τώρα ως προς την αξιοπιστία της Αμερικανικής «αποκάλυψης» θα πρέπει να γίνει η παρατήρηση ότι ακόμη και αν η συμφωνία υπογραφεί σήμερα, αυτό το υλικό θα χρειαστεί κάποιους μήνες για να παραδοθεί.

Επιπρόσθετα θα απαιτούσε και τον απαραίτητο χρόνο εκπαίδευσης του Ρωσικού προσωπικού προκειμένου να τον ενσωματώσει για να χρησιμοποιηθεί σε συνθήκες πολέμου.

Κατά συνέπεια θα μπορούμε να υποθέσουμε ότι αν η αμερικανική κυβέρνηση που αποκάλυψε αυτή τη φήμη που διαψεύσθηκε και από την Κίνα και από τη Ρωσία δεν στοχεύει σε κάτι άλλο, όπως πχ: την υποβάθμιση των στρατιωτικών δυνατοτήτων της Ρωσίας, τότε οι αμερικάνικες υπηρεσίες θα την έχουν προειδοποιήσει ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία θα είναι μακροχρόνιος κάτι που προς το παρόν δεν φαίνεται ότι μπορεί να επαληθευτεί..

Τα Rafale και η χαμένη ευκαιρία για την ελληνική αμυντική βιομηχανία

Του Αντιπτεράρχου ε.α. Θεοδώρου Γιαννιτσοπούλου

Η Τετάρτη 19 Ιανουαρίου 2022 αποτυπώθηκε ως μια ιστορική ημέρα για την Πολεμική Αεροπορία. Ήταν 12:44, που τα πρώτα έξι από τα 24 υπερσύγχρονα μαχητικά Rafale της ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας, πετώντας συμβολικά πάνω από την Ακρόπολη, προσγειώθηκαν στην 114 ΠΜ στην Τανάγρα και εντάχθηκαν στην 332 Μοίρα της Πτέρυγας, για πλήρη επιχειρησιακή αξιοποίηση.

Θα μείνει στην ιστορία η επικοινωνία του Πύργου Ελέγχου της Τανάγρας με τους χειριστές των Rafale κατά την προσέγγιση τους στον διάδρομο προσγείωσης. Παραθέτω την επικοινωνία, που μας συγκινεί ιδιαίτερα και μας γεμίζει περηφάνεια με τη δύναμη και αποφασιστικότητα των Ελλήνων πιλότων, που επελέγησαν για να οδηγήσουν την Πολεμική Αεροπορία προς την εποχή των μαχητικών αεροσκαφών πέμπτης γενιάς:

- Πύργος Ελέγχου: «Γεράκι red, καλωσορίσατε στο σπίτι σας, καλές προσγειώσεις, πάντα με ασφάλεια. Αναφέρατε άνωθεν, διάδρομος σε χρήση 28 κεντρικός, 1032».

- Πιλότος: «Τανάγρα, τα νέα γεράκια προσεγγίζουν την 332 και ανοίγουν τα φτερά τους. Ελλάδα θα φανούμε αντάξιοι των προσδοκιών σου. Η 332 Μοίρα πετά στο μέλλον».

Θα μείνουν στην ιστορία και αυτές οι δύο φωτογραφίες που αποδίδουν στο μέγιστο αυτό που λέμε: Μία εικόνα 1.000 λέξεις, που γέμισαν όλους τους Έλληνες και Ελληνίδες με άπειρα συναισθήματα. Είναι οι φωτογραφίες που απεικονίζουν τις πρώτες στιγμές συνάντησης των πιλότων μας με τα παιδιά τους (μετά από έναν ολόκληρο χρόνο σκληρής εκπαίδευσης μακριά τους στο εξωτερικό), που σπεύδουν να τους υποδεχθούν με πλήρη αθωότητα, προσφέροντάς τους λουλούδια και ζητώντας να τους γνωρίσουν από κοντά το αεροσκάφος, με το οποίο ο μπαμπάς τους, τους έκανε περήφανους.

Είναι αυτές οι εικόνες, που ομολογώ πως με “κατέβασαν από το συννεφάκι” που πετούσα μέχρι εκείνη τη στιγμή, για τους λόγους που αναφέρω στην συνέχεια. Ο πρωθυπουργός χαρακτήρισε τα Rafale «πολλαπλασιαστή ισχύος που αναβαθμίζει τη χώρα μας σε επίπεδο επιχειρησιακό, τεχνολογικό, αλλά και γεωπολιτικό». Πρόσθεσε ότι «Τα νέα αεροσκάφη είναι εδώ, 16 μόλις μήνες μετά την παραγγελία τους. Ετοιμόπολεμα, καθώς τα πληρώματα και το προσωπικό

υποστήριξης έχουν ήδη ολοκληρώσει έναν απαιτητικό κύκλο εκπαίδευσης, έχοντας μάθει πολλά από τα μυστικά τους.

«Πρόκειται για μία γεωστρατηγική εξέλιξη πρώτης γραμμής, γιατί τα νέα μαχητικά καθιστούν την Αεροπορία μας μία από τις ισχυρότερες στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο, κάτι που προσδίδει στην ευελιξία της εθνικής μας διπλωματίας και τις πολύπλευρες συμμαχίες της χώρας. Και βέβαια σφραγίζει την αμυντική συμπαράταξη Ελλάδος και Γαλλίας, δίνοντας νέα πνοή στην προοπτική της ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας».

Επιχειρησιακή διαθεσιμότητα των Rafale

Για να μπορέσουν όμως να ανταποκριθούν τα Rafale στο ρόλο τους ως “πολλαπλασιαστές ισχύος” πρέπει να είναι επιχειρησιακά διαθέσιμα, να μπορούν να πετάνε με το μέγιστο των δυνατοτήτων τους και να υποστηρίζονται απρόσκοπτα και χωρίς περιορισμούς κόστους και χρόνου, θέμα για το οποίο δυστυχώς δεν φροντίσαμε να εξασφαλίσουμε ως χώρα, στο μέγιστο βαθμό με τη συμμετοχή της ικανότατης Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας.

Δυστυχώς φαίνεται ότι για το πρόγραμμα των Rafale, κάναμε τα ίδια τραγικά λάθη του παρελθόντος και μάλιστα στο μέγιστο βαθμό, όπως εύκολα μπορεί να διακρίνει κάποιος από τα ακόλουθα:

- Είναι αδύνατο να διασφαλίσουμε την επιχειρησιακή διαθεσιμότητα των αεροσκαφών στο μέγιστο προβλεπόμενο βαθμό, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσεων, όταν για κάθε βλάβη, πρέπει να στέλνουμε κάθε ηλεκτρονική κάρτα και Module κινητήρα, προκειμένου να επισκευαστούν, στη Γαλλία. Διαπράξαμε το τραγικό λάθος, έχοντας αγνοήσει παντελώς την ικανότητα της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας να συμμετάσχει τόσο στην παραγωγή των Rafale όσο και στην επισκευή τους, σε ένα ποσοστό τουλάχιστον 30% του συνολικού ποσού της σύμβασης. Τώρα υπάρχει μηδενική συμμετοχή, “ούτε βίδα” όπως λέει ο λαός.

- Είναι παράλογο να υπάρχει πιστοποιημένη ελληνική εταιρεία, που με δικές της προσπάθειες παράγει ήδη για τα Rafale εδώ και χρόνια τουλάχιστον 50 υλικά, ενταγμένη στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα της Dassault και να έχει αγνοηθεί παντελώς από το υπουργείο Άμυνας.

- Είναι αδιανόητη η τοποθέτηση του υπουργού

Άμυνας στη Βουλή κατά την συζήτηση επί του νομοσχεδίου για τις συμβάσεις προμήθειας-υποστήριξης των Rafale, ότι η ελληνική αμυντική βιομηχανία “δεν χωρά” στο πρόγραμμα. Εξέφρασε δε την ελπίδα «σύντομα η αμυντική μας βιομηχανία να έρθει σε θέση που να μπορεί να υποστηρίξει, τουλάχιστον σε δεύτερο χρόνο, το έργο που θα προκύψει για την συντήρηση αυτών αλλά και άλλων οπλικών συστημάτων. Αυτός άλλωστε είναι και ένας σκοπός, για τον οποίο όλοι πρέπει να εργαστούμε – και ασφαλώς εμείς θα εργαστούμε».

- Αν απευθύνετε το ερώτημα προς την κατασκευάστρια εταιρεία: «Γιατί δεν έχετε αναθέσει ούτε “βίδα” στην εγχώρια βιομηχανία;», θα λάβετε την αποπλιστική απάντηση: «Γιατί δεν μας το ζήτησε κανείς!».
- Αλγεινή εντύπωση προκάλεσε η αποχώρηση του εκπροσώπου της Dassault και η ακύρωση τελευταία στιγμή 30 συναντήσεών του με ελληνικές εταιρείες, από την κατά τα άλλα επιτυχημένη συνάντηση μεταξύ 60 ελληνικών και 20 γαλλικών αμυντικών εταιρειών, που διοργανώθηκε στην Λέσχη Αξιωματικών.

Η χαμένη χρυσή ευκαιρία

Δυστυχώς και για το πολύ σημαντικό πρόγραμμα των Rafale δεν διασφαλίστηκε –τουλάχιστον μέχρι σήμερα– ούτε κατ’ ελάχιστο συμμετοχή της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας στην εξασφάλιση των απαιτήσεων υποστήριξης (Security of Supply). Φαίνεται ότι η κυβέρνηση δεν άκουσε ούτε τις κραυγές αγωνίας των εκπροσώπων της αμυντικής βιομηχανίας. Έτσι δυστυχώς χάθηκε μία χρυσή ευκαιρία για την ουσιαστική συμμετοχή της εγχώριας βιομηχανίας, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Εθνικής Αμυντικής Βιομηχανικής Στρατηγικής (ΕΑΒΣ), περί της Ασφάλειας Εφοδιασμού και Πληροφοριών των οπλικών συστημάτων.

Περιμέναμε, οι αρμόδιοι φορείς να αποφύγουν επιτέλους επανάληψη των κακών πρακτικών του παρελθόντος. Δυστυχώς δεν το έπραξαν. Αντιλαμβάνομαι ότι αν κάποιος ρωτούσε τον υπουργό Άμυνας γιατί δεν το έπραξαν, πέραν της απάντησης που έδωσε στη Βουλή, ενδεχομένως να επικαλείτο την πίεση χρόνου για ανάκτηση της αεροπορικής ισχύος, που κλονίστηκε σοβαρά την τελευταία δεκαετία. Αυτή επέβαλε την άμεση υλοποίηση της σύμβασης προμήθειας, χωρίς χάσιμο χρόνου που θα απαιτούσε η διαπραγμάτευση για συμμετοχή της εγχώριας βιομηχανίας και ότι θα το πράξουμε σε “δεύτερο χρόνο”. Ας το πράξουμε τουλάχιστον τώρα.

Ας κατέβουμε, λοιπόν, από το “συννεφάκι” που βρεθήκαμε στην τελετή παραλαβής των Rafale. Ας φροντίσουμε άμεσα για τη συμμετοχή της αμυντικής μας βιομηχανίας στη σύμβαση, με προτεραιότητα στην

εξασφάλιση των απαιτήσεων υποστήριξης των μαχητικών, αξιοποιώντας τις προβλέψεις του άρθρου 1, αλλά και άλλων, για στρατηγική συνεργασία. Σύμφωνα με αυτό, τα μέρη διαβουλευονται σε τακτική βάση επί όλων των θεμάτων άμυνας και ασφάλειας κοινού ενδιαφέροντος, ιδίως στον πολιτικό τομέα, στον στρατιωτικό τομέα και στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας. Αλλά και τα άρθρα 24, 25, 26 και 27, που αφορούν στην συνεργασία στους τομείς των εξοπλισμών και των βιομηχανιών άμυνας και ασφάλειας.

Τί προβλέπει η Συμφωνία

Επισημαίνω ιδιαίτερα τις προβλέψεις του άρθρου 24, σύμφωνα με το οποίο: «Τα Μέρη συνεργάζονται στον τομέα των εξοπλιστικών προγραμμάτων για τις Ένοπλες Δυνάμεις τους, καθώς και στον τομέα των βιομηχανιών άμυνας και ασφάλειας, κυρίως με σκοπό... την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των αμυντικών τους βιομηχανιών... Τα Μέρη εξετάζουν κατά προτεραιότητα κάθε ευρωπαϊκή συνεργατική προσέγγιση, που στοχεύει στην κάλυψη των ελλείψεων στις δυνατότητες που εντοπίζονται σε εθνικό επίπεδο».

Ας αξιοποιήσουμε έστω και τώρα αυτές τις δυνατότητες που μας παρέχει η συμφωνία. Ας απαιτήσουμε από τη γαλλική κυβέρνηση, που έχει ταυτόχρονα και μείζονα γεωπολιτικά και στρατηγικά συμφέροντα στην Ανατολική Μεσόγειο και την Dassault ως κατασκευάστρια των Rafale, να αποδεχθούν ως αναγκαία τη συμμετοχή της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας στη σύμβαση των Rafale. Να εξασφαλίσουμε μέσα από τις συμβάσεις όλες τις απαιτήσεις τεχνικο-εφοδιαστικής υποστήριξης, αλλά και την απαιτούμενη βιβλιογραφία, όπως και πληροφορίες (security of supply and information) για όλα τα κρίσιμα συστήματα των αεροσκαφών, τόσο από λειτουργικής όσο και από επιχειρησιακής σκοπιάς.

Γνωρίζω πολύ καλά τη σημασία αυτής της πρότασης για τη μεγιστοποίηση της επιχειρησιακής διαθεσιμότητας των Rafale για όλο το όριο ζωής τους, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσεων, γι’ αυτό και επιμένω στην υλοποίησή της. Εάν δεν το πράξουμε τώρα, θα είναι σαν να τα έχουμε στην Τανάγρα σε κατάσταση “ετοιμότητας-readiness” για να επιχειρούν, αλλά τη μητρική τους μονάδα “mother base” να την έχουμε στη Γαλλία, παρέχοντας όλες τις κύριες εργασίες συντήρησής τους εκεί!

Θέλω να πιστεύω ότι δεν το θέλουμε και δεν θα ισχύσει κάτι τέτοιο! Εκτός και εάν Ελλάδα και Γαλλία, εντάσουν τα ελληνικά Rafale ως πρώτο βήμα στην ευρωπαϊκή δύναμη, σφραγίζοντας έτσι, όπως δήλωσε και ο πρωθυπουργός στην ομιλία του, «...την αμυντική συμπαράταξη Ελλάδος και Γαλλίας, δίνοντας νέα πνοή στην προοπτική της ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας...». Για την Ελλάδα, όμως, τα Rafale είναι ζωτικά στο ελληνοτουρκικό μέτωπο.

“Πόλεμος Ψηφιδωτού”

Γιατί η Ελλάδα έχει ανάγκη άλλο μοντέλο εξοπλισμών

Του καθηγητού κ. Κωνσταντίνου Γρίβα

Είναι αναντίρρητο γεγονός ότι η αγορά των μαχητικών αεροσκαφών Rafale, των φρεγατών Belharra και η επικείμενη αγορά νέων κορβετών είναι αποφασιστικά βήματα για την ενίσχυση των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και την απόκτηση επιχειρησιακών πλεονεκτημάτων στο εγγύς μέλλον. Ωστόσο, πρέπει να σηματοδοτήσουν ένα τέλος εποχής, δεδομένου ότι αλλάζουν οι αντιλήψεις, με πιο προωθημένη να είναι ο “Πόλεμος Ψηφιδωτού”.

Συγκεκριμένα, σηματοδοτούν το τέλος της εποχής των πανάκριβων πλατφορμών μάχης, αγορασμένων από το εξωτερικό και τον εγκλωβισμό σε ένα μοντέλο μάχης που βασίζεται σε αυτές. Αυτή δεν είναι μια υποκειμενική άποψη του γράφοντος, αλλά εκφράζεται πλέον σε μια σειρά από επιχειρησιακές αντιλήψεις, δόγματα και μεθοδολογίες που αναπτύσσονται διεθνώς από τα πιο προηγμένα στρατεύματα του πλανήτη, μεταξύ αυτών και το αμερικανικό.

Μια από τις νεότερες και πιο προωθημένες αντιλήψεις είναι αυτή που ονομάζεται “Πόλεμος Ψηφιδωτού” (Mosaic Warfare) που αναπτύσσεται από την Υπηρεσία Προηγμένων Ερευνητικών Προγραμμάτων του Πενταγώνου (DARPA), η οποία είναι και η ατμομηχανή της έρευνας και ανάπτυξης προηγμένων τεχνολογιών στις ΗΠΑ. Μεταξύ των άλλων, είναι δημιουργός και του Διαδικτύου.

Η DARPA λοιπόν και οι αμερικανικές Ένοπλες Δυνάμεις θεωρούν ότι η φιλοσοφία πολεμικής δράσης που βασίζεται σε ακριβές πλατφόρμες μάχης (μαχητικά αεροσκάφη, πλοία επιφανείας, συστήματα αεράμυνας σαν το Patriot ή το S-400 κλπ) έχει αγγίξει πλέον τα όρια της για μια σειρά από λόγους. Ο σημαντικότερος είναι ότι οι πλατφόρμες αυτές γίνονται ολοένα και πιο ακριβές στην απόκτηση και συντήρησή τους και δύσκολα αναπληρώσιμες σε περίπτωση απώλειάς τους.

Επίθεση σμήνους

Ένας ακόμη λόγος είναι ότι τα “παραδοσιακά” οπλικά συστήματα αντιμετωπίζουν νέου τύπου απειλές, όπως μπορεί να είναι πολυάριθμες ομάδες αεροχημάτων ή σκαφών επιφανείας σε δομές σμήνωσης (swarming), περιφερόμενα πυρομαχικά (loitering munitions), μαζικά πλήγματα πυροβολικού από πολύ μεγάλες αποστάσεις, βαλλιστικοί πύραυλοι διαφόρων τύπων, πύραυλοι cruise υψηλής υπερηχητικής ταχύτητας ή και υπέρ-υπερηχητικής (hypersonic) κλπ.

Οι απειλές αυτές δύσκολα αντιμετωπίζονται από τα “παραδοσιακά” οπλικά συστήματα, λόγω ασυμμετρίας μεγεθών και ικανοτήτων. Για παράδειγμα, μαζικές επιθέσεις από σμήνη αυτοκτονικών ρομποτικών αεροχημάτων, ή φθηνών πυραύλων cruise, μπορούν να αδρανοποιήσουν πανάκριβα συστήματα αεράμυνας, όπως είναι οι Patriot ή οι S-400. Κι αυτό, ακριβώς γιατί δύσκολα μπορούν να εντοπιστούν και να προσβληθούν από αυτά, κυρίως λόγω μεγέθους, αλλά και του χαμηλού προφίλ πτήσης.

Χάρη, μάλιστα, στους μεγάλους τους αριθμούς, μπορούν να επιτύχουν κορεσμό ακόμη και σε άκρως αποτε-

λεσματικά συστήματα αεράμυνας μικρού βεληνεκούς, όπως είναι το Pantsir S1. Αυτό είδαμε να συμβαίνει στο Ναγκόρνο Καραμπάχ, στη Λιβύη, αλλά και στη Σ.Αραβία, της οποίας η πανάκριβη και υψηλής τεχνολογίας αεράμυνα επανειλημμένως παραβιάστηκε από τα πρωτόγονα όπλα των Χούτι.

Από “φονικές αλυσίδες” σε “φονικούς ιστούς”

Οι Αμερικανοί ανησυχούν για την τρωτότητα των “φονικών αλυσίδων” (Kill Chains) στα μελλοντικά πεδία μαχών. Συγκεκριμένα, τελικός στόχος κάθε πολεμικής δομής είναι η άσκηση κάποιων καταστρεπτικών ή αποδιοργανωτικών αποτελεσμάτων στον αντίπαλο (destructive και disruptive αντιστοίχως). Για να επιτευχθούν αυτά τα αποτελέσματα πρέπει να μεσολαβήσουν διάφορα στάδια δράσεων. Αυτή ακριβώς είναι η “φονική αλυσίδα”.

Οι Αμερικανοί λοιπόν ανησυχούν πως μπορεί να υπάρξει σπάσιμο σε κάποιους κρίκους αυτών των αλυσίδων από δράσεις του εχθρού. Για παράδειγμα, βαλλιστικοί πύραυλοι ή πύραυλοι cruise διασποράς ειδικών υποπυρομαχικών αδρανοποίησης διαδρόμων αποπροσγείωσης (όπως ήταν τα πυρομαχικά KRISS που μετέφερε ο ευρωπαϊκός πύραυλος cruise Apache, πρόγονος του SCALP EG), μπορεί να θέσουν εκτός λειτουργίας, έστω για μικρό χρονικό διάστημα, ένα αεροδρόμιο, εμποδίζοντας τα μαχητικά αεροσκάφη να απογειωθούν.

Άρα, η φονική αλυσίδα σπάει και ο αντίπαλος έχει ένα πλεονέκτημα, πιθανώς κρίσιμης σημασίας, ιδιαίτερα σε μια κατηγορία πολεμικών συγκρούσεων υπερυψηλής έντασης και πολύ μικρής διάρκειας (swift (E)HIC), οι οποίες ενδέχεται να παίξουν σημαντικό ρόλο στα γεωστρατηγικά δρώμενα του κοντινού μέλλοντος. Αυτές είναι πολεμικές μεθοδολογίες που στοχεύουν να επιφέρουν πολύ γρήγορα αποτελέσματα σε μια σύγκρουση μεταξύ ομόλογων αντιπάλων (peeropponents), «κάτω από το πυρηνικό κατώφλι», πριν δηλαδή ενεργοποιηθούν οι μηχανισμοί πυρηνικής αποτροπής.

Ο “Πόλεμος Ψηφιδωτού”

Έτσι, λοιπόν, οι Αμερικανοί επιδιώκουν την αντικατάσταση των “φονικών αλυσίδων” από “φονικούς ιστούς” (Kill Webs), δηλαδή αποκεντρωτικές δομές άσκησης αποτελεσμάτων, οι οποίες δεν θα έχουν κεντρικά σημεία. Ως εκ τούτου, η προσβολή τους δεν μπορεί να οδηγήσει σε αδρανοποίηση, ενώ για την προσβολή των στόχων θα υπάρχουν πολλές και επικαλυπτόμενες επιλογές.

Βασική φιλοσοφία σ’ αυτό που ονομάζεται “Πόλεμος Ψηφιδωτού” είναι η αποσάθρωση της μαχητικής δομής του αντιπάλου στις βασικές της “ψηφίδες”. Αισθητήρες και όπλα θα διασυνδέονται μεταξύ τους και θα αλληλοκαλύπτονται, έτσι ώστε να μπορούν να επιφέρουν πλήγματα στον εχθρό από πολλές κατευθύνσεις και με πολλούς τρόπους. Ταυτόχρονα, τα στοιχεία της στρατιωτικής δομής που θα προσβάλλονται από τον εχθρό δεν θα δημιουργούν κενά γιατί θα καλύπτονται από τα άλλα στοιχεία του δικτύου.

Στο σχήμα αυτό θα συμμετέχουν φυσικά και οι υπάρχουσες ή και μελλοντικές “παραδοσιακές” πλατφόρμες

μάχης, αλλά μεγάλη έμφαση δίδεται και σε νέα μικρά και χαμηλού κόστους συστήματα που θα διατίθενται σε μεγάλους αριθμούς. Τέτοια είναι αυτόνομα πυρομαχικά, ρομποτικές πλατφόρμες κλπ. έτσι ώστε να επιτυγχάνεται “δισπαρμένη φονικότητα” (distributed lethality).

Αποκεντρωτικές μεθοδολογίες πολέμου

Ο “Πόλεμος Ψηφιδωτού” συνδυάζεται με τις μεθοδολογίες της Πολυχωρικής Μάχης (Multi Domain Battle / MDB) και των “Διαχωρικών Πυρών” (Cross Domain Fires). Δηλαδή, για να υλοποιηθεί η αντίληψη της Πολυχωρικής Μάχης πρέπει να υπάρχουν συστήματα και μεθοδολογίες άσκησης πληγμάτων σε όλους τους χώρους μάχης (ξηρά, θάλασσα, αέρας, διάστημα και κυβερνοχώρος).

Αυτό σημαίνει κατάργηση των στεγανών μεταξύ των Κλάδων (Στρατός Ξηράς, Ναυτικό, Αεροπορία), ώστε να επιτυγχάνονται συνέργειες πολύ πιο πέρα από αυτό που ονομάζουμε Διακλαδικότητα. Στο πλαίσιο αυτής της λογικής αναπτύσσονται συστήματα όπως είναι ο διάδοχος του πυραύλου ATACMS, ο PrSM, που έχουμε εξετάσει στο παρελθόν, ο οποίος θα μπορεί να προσβάλει τόσο χερσαίους όσο και θαλάσσιους στόχους, κινητούς και στατικούς.

Ο “Πόλεμος Ψηφιδωτού” είναι από τη φύση του μια αντιεραρχική φιλοσοφία μάχης, που αποσκοπεί στην “υπεροχή απόφασης” (decision superiority) έναντι του αντιπάλου. Αυτό επιτυγχάνεται δια της εφαρμογής μιας αποκεντρωτικής μεθοδολογίας διοίκησης, η οποία δίνει μεγάλα περιθώρια ανάληψης πρωτοβουλιών στους τοπικούς διοικητές και αναφέρεται ως “Διοίκηση δια της Αποστολής” (Mission Command), σε συνδυασμό με υποβοήθηση από τεχνητή νοημοσύνη.

Αποκεντρωμένη διοίκηση μάχης

Οι Αμερικανοί, αν και λάτρεψαν τον συγκεντρωτικό τρόπο διοίκησης εν πολέμω, προχωρούν σε αυτήν την αποκεντρωτική λογική, θεωρώντας ότι στα πεδία των μαχών του μέλλοντος, δεν θα απολαμβάνουν των στιβαρών επικοινωνιών και των πολύπλοκων δομών διοίκησης και ελέγχου, που θεωρούν δεδομένες σήμερα. Κι αυτό, εξαιτίας της προόδου που έχουν κάνει οι αντίπαλοί τους στις ικανότητες ηλεκτρονικού πολέμου και κυβερνοπολέμου (CEMA).

Οι αντίπαλοί τους έχουν κάνει πρόοδο και στην ανάπτυξη όπλων ηλεκτρομαγνητικού παλμού (EMP) και μικροκυμάτων υψηλής ενέργειας (HPM), που μπορούν να προσβάλουν τις αμερικανικές ηλεκτρονικές υποδομές. Επίσης, την πιθανή προσβολή των διαστημικών τους συστημάτων από αντιδορυφορικά όπλα, ή ακόμη και εξαιτίας της περιορισμένης χρήσης πυρηνικών όπλων στα αρχικά στάδια μιας σύγκρουσης. Αυτί οι Αμερικανοί ειδικό το θεωρούν πιθανό στο πλαίσιο στρατηγικών «κλιμάκωσης με σκοπό την αποκλιμάκωση» (escalate to de-escalate), όπως έχουμε εξετάσει σε προηγούμενα άρθρα.

Εν παραλλήλω, με αυτήν την αποκεντρωτική μεθοδολογία οι ΗΠΑ ευελπιστούν να επιτύχουν υπερκέραση του αντιπάλου στην ταχύτητα λήψης αποφάσεων, στον λεγόμενο “κύκλο του Boyd” ή OODA loop (από τα αρχικά των λέξεων observe, orient, decide, act). Κι αυτό, σε συνδυασμό με την ευελιξία που θα προσφέρει ο “Πόλεμος Ψηφιδωτού” στη λήψη αποφάσεων, δεδομένου ότι παρέχει στους διοικητές πολλές εναλλακτικές λύσεις για την επίτευξη του στόχου τους, αντί για μια γραμμική αλληλουχία ενεργειών που συν-

θέτουν τους κρίκους μιας “φονικής αλυσίδας”.

Αντιγράφουν τους Ιρανοί;

Αξίζει να επισημανθεί ότι πριν από αρκετά χρόνια, πολύ πριν επινοηθεί ο “Πόλεμος Ψηφιδωτού” από την DARPA, το Σώμα των Ιρανών Φρουρών της Επανάστασης (IRGC) είχε αναπτύξει μια παρόμοια φιλοσοφία επιχειρήσεων, ακριβώς με το ίδιο όνομα. Όπως οι Αμερικανοί, έτσι και οι Ιρανοί έδιναν έμφαση στην αποκεντρωτική δομή και τη διάσπαση των δυνάμεών τους σε ολόενα και μικρότερες ψηφίδες μάχης, οι οποίες θα λειτουργούσαν αυτόνομα.

Αυτή ήταν μια επιλογή που έγινε για να αντιμετωπιστεί η αναπόφευκτη διάλυση της ιρανικής κεντρικής δομής διοίκησης και ελέγχου από τις αεροπορικές δυνάμεις των ΗΠΑ σε περίπτωση πολέμου. Η βασική διαφορά με την αμερικανική προσέγγιση ήταν ότι οι Ιρανοί δεν βασίζονταν στην τεχνητή νοημοσύνη, ή σε οποιαδήποτε άλλη κατηγορία υψηλής τεχνολογίας για να συντονίζουν τις “ψηφίδες” τους.

Είναι πολύ ενδιαφέρον πως δύο χώρες με διαφορετικά αντίθετες φιλοσοφίες μάχης και ικανότητες, που είναι δυνητικοί αντίπαλοι, κατέληξαν σε δύο συγγενή δόγματα μάχης, με το ίδιο όνομα μάλιστα. Το γεγονός αυτό μας δείχνει ότι ο παραδοσιακός τρόπος πολέμου και εξοπλισμών, που βασίζεται στις ακριβείς πλατφόρμες μάχης, οδηγείται όντως στη δύση του και θα πρέπει, κάποια στιγμή, να το αντιληφθούμε και στην Ελλάδα. Πολλώ δε μάλλον από τη στιγμή που ο εχθρός δείχνει να είναι εξαιρετικά ενημερωμένος για τις εξελίξεις στην στρατιωτική επιστήμη και αναπτύσσει πολεμικές τεχνολογίες που μπορούν να λειτουργήσουν ακριβώς σε αυτό το πλαίσιο.

Σαν να σχεδιάστηκαν για την Ελλάδα

Μετά τις (αναγκαίες και ορθές) αγορές των Rafale, των φρεγατών και των κορβेटών, λοιπόν, πρέπει να κάνουμε το επιτακτικό άλμα στο μέλλον, επενδύοντας σε εγχώριες νέες τεχνολογίες και μεθοδολογίες, δημιουργημένες από “εμάς για εμάς”. Όχι να επιμείνουμε, με φετιχιστική εμμονή, σε κάποια πανάκριβη αγορά “υπερόπλων” αμφίβολης επιχειρησιακής αξίας.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι τόσο οι αντιλήψεις της Πολυχωρικής Μάχης και των Διαχωρικών Πυρών, όπως και του “Πολέμου Ψηφιδωτού”, είναι σαν να έχουν σχεδιαστεί κατά παραγγελία της Ελλάδας για να εφαρμοστούν στο σύνθετο, ενιαίο και αδιαίρετο, χερσαίο, θαλάσσιο και αεροπορικό περιβάλλον του Αιγαίου, όπως έχουμε υποστηρίξει και σε προηγούμενα άρθρα στο SLpress. Η δε αρχιπελαγική δομή του Αιγαίου προσφέρει τον καμβά, πάνω στον οποίο μπορεί να σχηματιστεί ο φονικός ιστός που στοχεύει να αναπτύξει η μεθοδολογία του Πολέμου Ψηφιδωτού.

Τέλος, σε αντίθεση με ό,τι φαίνεται να πιστεύουν πολλοί για την οικοδόμηση αυτών των ικανοτήτων δεν χρειάζονται υπερεξελιγμένες τεχνολογίες, τις οποίες κατέχουν οι Αμερικανοί και εμείς δεν μπορούμε να αποκτήσουμε ή να αναπτύξουμε. Ούτε απαιτούνται πολλά χρήματα και χρόνια έρευνας και ανάπτυξης. Αντιθέτως, εύκολα και σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα μπορούν να αναπτυχθούν εν Ελλάδι, σε πολύ μεγάλο ποσοστό, αξιοποιώντας πρωτίστως εμπορικά διαθέσιμες τεχνολογίες (COTS), που σε βάθος χρόνου θα συνεισφέρουν και δεν θα επιβαρύνουν την εθνική οικονομία.

«Άγνωστοι Έλληνες του Επαναστατικού Αγώνα: Η προσφορά τους μέσα από τα αρχεία του ΕΛΙΑ- ΜΙΕΤ»

Της κ. Άννας Κωνσταντινίδου
Ιστορικού, Διεθνολόγου, Μέλους ΕΛΙΣΜΕ

Σημ. Περιοδικού Όλο το κείμενο με τις εικόνες έχει αναρτηθεί στην Ιστοσελίδα μας.

Β' ΜΕΡΟΣ

Γ. Συσχετισμοί ανάμεσα στις οικογένειες Κάββα και Παπατσώνη με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων για την οργάνωση της προεπαναστατικής και μετεπαναστατικής, ελληνικής κοινωνίας: Τόσο στα απομνημονεύματα του Χριστόφορου Περραιβού όσο και το βιβλίο Η Πελοπόννησος κατά τη δευτέραν Τουρκοκρατίαν (1715-1821)(1) κάνουν εκτενή αναφορά στο κοινωνικό περιβάλλον της προεπαναστατικής περιόδου, θέτοντας τη βασική παράμετρο της κτηματικής περιουσίας στην απόκτηση ισχύος για μία οικογένεια. Συγχρόνως δε, γίνεται μία αντιπαραβολή στην κοινωνική θέση ανάμεσα στις φατρίες που συνέχιζαν να διατηρούν τις εδαφικές εκτάσεις τους και μετά την κατάληψη των ελληνικών περιοχών από τους Οθωμανούς και σε αυτές που άρχισαν να αποκτούν δυναμική παρουσία στα δημόσια πράγματα, μετά την απόκτηση έγγειας ιδιοκτησίας. Το ζήτημα των πελατειακών σχέσεων που είχε δημιουργηθεί ανάμεσα στους ισχυρούς, Έλληνες γαιοκτήμονες που συνέχιζαν να διατηρούν την αγροτική περιουσία τους κατά την Οθωμανοκρατία και στους εργάτες-ακτήμονες και τους μικρούς καλλιεργητές είναι, θα μπορούσαμε να πούμε, η πρώτη μορφή κοινωνικής οργάνωσης στο ελληνικό κατεστημένο της προεπαναστατικής περιόδου. Όμως, το σκηνικό αυτό, της αλληλεξάρτησης, μεταβλήθηκε στα πρώτα επαναστατικά χρόνια, όταν οικογένειες που ασκούσαν επαγγέλματα, τα οποία δεν είχαν σχέση με την αγροτική παραγωγή ή τα μέλη κάποιων εξ αυτών των φατριών είχαν περιορισμένες εκτάσεις, έχοντας αποκτήσει το σεβασμό της τοπικής κοινωνίας μέσω των ευεργεσιών τους και της κοινωνικής στάσης που επέδειξαν, άρχισαν να συγκεντρώνουν ισχύ με την ενδυνάμωση των σχέσεων που είχαν πετύχει με τους πληθυσμούς της περιοχής τους. Βασική παράμετρος αποτελεί το γεγονός, ότι οι οικογένειες αυτές απόκτησαν σταδιακά αγροτικό πλούτο, τόσο μέσω της συμμετοχής τους στις ένοπλες συγκρούσεις όσο και ως παροχή εν είδει «δώρου» από τον εκάστοτε Οθωμανό Διοικητή με σκοπό να τις δελεάσει. Συνέπεια όλων αυτών ήταν, να διατηρούν ιδιωτικούς στρατούς και να αναζητούν περισσότερη ανάμειξη στα δημόσια, τοπικά πράγματα, η διαχείριση των οποίων μέχρι τότε αποκλειστικά εξαρτώνταν από τους παλαιούς, μεγάλους γαιοκτήμονες της περιοχής.

Για να κατανοηθεί η ισχύς που δημιουργούσε η έγγεια ιδιοκτησία και τη συμβολή που είχε στη διαμόρφωση της (νέας) κοινωνικής δομής, αρκεί να αναλογιστούμε τις έριδες που αναπτύχθηκαν ανάμεσα σε κραταιές οικογένειες της Πελοποννήσου, όπως ήταν οι Μαυρομιχαλίοι, με φατρίες που άρχισαν να αποκτούν ισχύ κατά τη διάρκεια ή λίγο πριν τον Επαναστατικό Αγώνα, όταν στην κατοχή των τελευταίων περιήλθαν κτηματικές εκτάσεις, με συνέπεια να αναμορφώ-

σουν το κοινωνικό περιβάλλον στην πτυχή που αφορούσε τις σχέσεις με τον απλό λαό που εξαρτιόταν από αυτές. Διαβάζουμε στο βιβλίο του Μιχαήλ Σακελλαρίου: «...Ούδαμοῦ ἀλλαγῶ κατωρθώθη τοῦτο, διότι οὔδαμοῦ ἀλλαγῶ συνέπεσεν ἡ ἰσχύς μετὰ τινος γεωγραφικῆς εὐρύτητος. Εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου ἡ αὐτοδιοίκησις ἦτο ἰσχυρά, ἀλλ' ἔλειπεν ἡ ἔκτασις, ὅπου ἐκ συνδυασμοῦ κατωτέρων βαθμῶν θὰ προέκυπτον ἀνώτεροι. Εἰς δὲ τὴν Στερεάν, ἐν εὐρυτέρᾳ ἐννοίᾳ λαμβανομένην, ὑπῆρχεν ἡ ἔκτασις, ἀλλὰ ἡ σημασία τῆς αὐτοδιοικήσεως ἦτο μικρά»(2)

Δεν είναι δε, παράταιρο να ειπωθεί ότι οι εμφύλιες διαμάχες του 1824 και 1825 είχαν ισχυρό έρεισμα τη μετατόπιση ισχύος από τις μέχρι τότε γνωστές οικογένειες γαιοκτημόνων που ασκούσαν και διοικητική εξουσία στα τοπικά περιβάλλοντα, στη νέα τάξη γαιοκτημόνων που έβγαινε στο προσκήνιο κατά την Επανάσταση, όταν άρχισε να οργανώνει ιδιωτικούς στρατούς από τους εργάτες και το λαό που είτε ευεργέτησε είτε εργάζονταν τα κτήματα που απόκτησε μετά τις ένοπλες συγκρούσεις με τα οθωμανικά στρατεύματα. Η επίδραση που είχαν τα πρόσωπα αυτά στα τοπικά συμβούλια, που μέχρι τότε την πρωτοκαθεδρία σε αυτά διατηρούσαν οι παλαιές, μεγάλες οικογένειες, είχε ως αποτέλεσμα οι «νέες φατρίες» να διεκδικήσουν ισότιμη θέση στις Εθνοσυνελεύσεις και να τα νέα θεσμικά, οργανωτικά σώματα, όπως ήταν η Πελοποννησιακή Γερουσία.

«*Ἡ δευτέρα ὁμως περίοδος εἶναι μεστὴ πολιτικῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα προικίζουν τὴν τρίτην γενεάν μὲ δ,τι ἐστερεῖτο ἡ πρώτη. Ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1821 μᾶς παρουσιάζει πολιτικὴν καὶ πολιτικούς θεσμούς. Τινές μάλιστα αὐτῶν ἔχουν ὡς πρότυπον θεσμούς τῆς αὐτοδιοικήσεως. Τὸ Ἀχαϊκόν Διευθυντήριον, ἡ Μεσσηνιακὴ Γερουσία ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τοὺς προεστῶτας τῶν ἐπαρχιῶν. Ἡ δὲ συμβολὴ τῶν πολιτικῶν θεσμῶν εἰς τὴν Ἐπανάστασιν εἶναι μεγάλη. Καί τοῦτο εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ἀπόδοσις τῆς αὐτοδιοικήσεως».*(3)

Ενδεικτικά παραδείγματα της νέας καθεστηκυίας τάξης που διαμορφώθηκε από την Επανάσταση και στην οποία είχε επενδύσει ο Καποδιστριάς για να δημιουργήσει τις κοινωνικές δομές του νεότευκτου κράτους ήταν οι οικογένειες Κάββα και Παπατζώνη. Μέσα από τα υπάρχοντα οικογενειακά αρχεία, έτσι όπως ήδη παρουσιάστηκαν, και με συγκριτική ανάλυση διαθέσιμων πηγών για οικογένειες, όπως αυτή του Μαυρομιχάλη, στο Γ' Μέρος θα γίνει μία σύνθεση, ώστε να προσεγγίσουμε τόσο τις κοινωνικές δομές μέχρι την Επανάσταση όσο και μετά από αυτή.

Γ. Ανερχόμενη αστική τάξη την επαναστατική περίοδο και η επίδρασή της στη διαμόρφωση των μετέπειτα κοινωνικών δομών: Το θέμα της ευεργεσίας και το ζήτημα

των πελατειακών σχέσεων.

Καθώς διαβάζουμε την επιστολή της αδερφής του Μιχαήλ Κάββα, Βασιλικής, προς αυτόν, παρακαλώντας τον να προστατεύσει το άτομο που ήταν υπό την «επιστασία» της οικογένειας Κάββα, είναι επιβεβλημένο να γίνει αναφορά κάτω από ποιο πρίσμα οι οικογένειες μίας περιοχής αποκτούσαν δύναμη, διαμορφώνοντας την ηγετική τους θέση στο κοινωνικό περιβάλλον τους και πώς οι πελατειακές σχέσεις στην επαναστατική εποχή καθόρισαν τη διοικητική μηχανή του νεότευκτου κράτους. Συγχρόνως δε, πρέπει να επισημανθεί, γιατί λόγου χάρη, η οικογένεια Μαυρομιχαλαίων έχει μείνει στην Ιστορία για την πολιτικό-κοινωνική θέση της σε αντίθεση με τις οικογένειες Κάββα και Παπατσώνη, οι οποίες αν και είχαν ενδεχομένως την ίδια ή και μεγαλύτερη κοινωνική προσφορά στο ελληνικό κράτος, δεν είναι γνωστές.

Η προσέγγιση και η απάντηση των παραπάνω προβληματικών και παραμέτρων άπτεται στην ανάπτυξη μίας ανερχόμενης αστικής τάξης μέσα από την ελλαδική κοινωνία, σε αντιδιαστολή της Ελληνικής Διασποράς, η οποία ανέκαθεν διαδραμάτιζε ρόλο -εκπαιδευτικό, κοινωνικό και οικονομικό- στον ελλαδικό χώρο. Στη βάση του αρχείου της επιστολής της αδερφής του Μιχαήλ Κάββα, θα γίνει αναφορά στη διαμόρφωση της αστικής τάξης το ελληνικό περιβάλλον με κύρια πτυχή της, την ανάπτυξη των πελατειακών σχέσεων στην κοινωνία και κυρίως κάτω από ποιες συνθήκες μία οικογένεια, παρόμοιας οικονομικής ευρωστίας με κάποια άλλη, αποκτούσε μεγαλύτερη αναγνωρισιμότητα και κοινωνική υπεροχή σε ένα τοπικό περιβάλλον. Επιπλέον στη βάση των παραπάνω, είναι χρήσιμο να σημειωθεί, η κληρονομική υπόσταση των φεουδαρχών στο πελοποννησιακό περιβάλλον, η οποία ανέδειξε τις γνωστές -ιστορικά- φατρίες, μία παράμετρος που είναι ιδιαίτερα σημαντική στο να αξιολογηθεί κάτω από ποιο γνώμονα μετασχηματίστηκε το κοινωνικό και διοικητικό περιβάλλον στην Πελοπόννησο. Στο οικογενειακό αρχείο Παπατσώνη υπάρχουν έγγραφα με την στάση των μέχρι τότε ισχυρών οικογενειών, όταν σταδιακά στα τοπικά συμβούλια και αργότερα στα θεσμικά περιφερειακά όργανα διεκδίκησαν ρόλο και άτομα που είχαν αποκτήσει αναγνωρισιμότητα και ισχύ με το ευεργετικό έργο τους. Σε ημερολόγιο του συγκεκριμένου οικογενειακού αρχείου υπάρχουν πληροφορίες για τη δράση και στάση προκρίτων (με την κληρονομική και την επίκτητη την ιδιότητα του φεουδάρχη) στην περιοχή τα Ναζηρίου τόσο απέναντι στον τοπικό πληθυσμό όσο και μεταξύ τους. Εκτός από την περιγραφή της ίδιας οικογένειας υπάρχουν πληροφορίες για την οικογένεια Μιχαήλ Οικονόμου, Τρικούπη, Μαυρομιχάλη και Κολοκοτρώνη. Είναι σημαντικό επίσης να σημειωθεί η δημιουργία οικογενειακών δεσμών ανάμεσα είτε σε παλαιές φεουδαρχικές οικογένειες είτε ανάμεσα σε παλαιές οικογένειες και νέους μεγαλογαιοκτήμονες/ ή στρατιωτικές φατρίες, προκειμένου τη διοικητική κατίσχυση σε μία περιοχή.

Αυτό που γίνεται αντιληπτό, μελετώντας το ημερολόγιο για την τοπική κοινωνία Ναζηρίου, καθώς και σε διαθέσιμες μελέτες,(4) είναι ο μετασχηματισμός της ελληνικής αστικής τάξης αρχικά σε δύο περιόδους: α. περίοδος από το 1453 μέχρι περίπου τα ορλωφικά (και λίγο μεταγενέστερα), με κύριους εκπροσώπους της ανώτερης διαστρωμάτωσης τους παλαιούς, Έλληνες τσιφλικάδες και τους Έλληνες «πε-

φωτισμένους» της Δύσης, β. τέλη 18ου- αρχές 19ου αι., όταν στο προσκήνιο των τοπικών κοινωνιών κυρίαρχο ρόλο διαδραμάτισαν οι επικεφαλής των «άτακτων», ελληνικών, στρατιωτικών σωμάτων που απέκτησαν φήμη και αγροτική παρουσία κατά τη διάρκεια της ένοπλης σύγκρουσης με τον οθωμανικό στρατό. Συγχρόνως, η ελληνική Διασπορά ήταν μία παράμετρος, που παρά το γεγονός ότι βρισκόταν έξω από το ελληνικό περιβάλλον, διαδραμάτιζε κυρίαρχο ρόλο. Παράλληλα δε, συγκριτικά και με το αρχείο της οικογένειας Κάββα, μπορούμε να πούμε, ότι οι οικογένειες στρατιωτικών που ενώθηκαν με παλαιές οικογένειες τσιφλικάδων (που αποτελούσε μία μορφή κοινωνικού κατεστημένου από μόνο του) ήταν αυτές που κατά κύριο ρόλο κυριάρχησαν στα δημόσια πράγματα για μεγάλο χρονικό διάστημα, μέχρι περίπου την καποδιστριακή περίοδο.

Ιδιαίτερα το αρχείο της οικογένειας Κάββα βοηθά λόγω του μεγάλου σε όγκο πληροφοριακού υλικού για τα προεπαναστατικά και επαναστατικά χρόνια να βγάλουμε αρκετά, ασφαλή συμπεράσματα για τον τρόπο λειτουργίας των τοπικών κοινωνιών.(5) Στη βάση των διαθέσιμων πηγών, η πλειονότητα των μελών της οικογένειας Κάββα ασκούσε το επάγγελμα του γιατρού στην ευρύτερη περιοχή του Άργους, μη έχοντας σχέση με την έγγεια ιδιοκτησία, όπως είχαν οι περισσότεροι επικεφαλής των τοπικών «στρατιωτικών» ταγμάτων. Από κείμενα που αφορούν την επαναστατική περίοδο γίνεται γνωστό τόσο το πλαίσιο κάτω από το οποίο οι καπεταναίοι αποκτούσαν δύναμη όσο και ποια ήταν η κύρια πηγή εσόδων, τα οποία επί της ουσίας χρησιμοποιούσαν για να συντηρούσαν τους άνδρες τους. Παράλληλα δε, τα έσοδα από συγκεκριμένες δραστηριότητες φανέρωναν δύο πολύ σημαντικά στοιχεία: α. η επικράτηση μίας οικογένειας σε μία περιοχή εξαρτιόταν από την επιρροή που είχε στις αγροτικές μάζες, β. η αναδυόμενη αστική τάξη διαμορφώθηκε στη βάση της έγγειας ιδιοκτησίας στις τοπικές κοινωνίες.

Η αδερφή του Κάββα με την επιστολή στον αδερφό της εφιστά την προσοχή του, μετά από παράκληση της μητέρας τους (νενέ), να μη φύγει ο «υποτακτικός» τους από την εργοδοσία της οικογένειας, πηγαίνοντας κατά πάσα πιθανότητα σε κάποια άλλη. Όπως αναδεικνύει το έγγραφο, ο συγκεκριμένος άνδρας που είχε σχέση με τους Κάββα ήταν μικροκτηματίας που παράλληλα βρισκόταν υπό την «οικογενειακή εποπτεία» τους. Στο πλαίσιο αυτό στο κείμενο του Χ. Λούκου διαβάζουμε το εξής:

«Ωστόσο, η πρωτοκαθεδρία των Μαυρομιχαλαίων, καθώς και άλλων ηγετικών οικογενειών, που θεωρήθηκε σχεδόν φυσική στους πρώτους μήνες των ένοπλων συγκρούσεων, άρχισε να αμφισβητείται μέσα στις νέες πραγματικότητες που διαμορφώθηκαν με την εξέγερση. Οι πολεμικές ανάγκες δημιούργησαν και άλλους άσημους ως τότε, ηγέτες που θα στηριχθούν στις εξοπλισμένες αγροτικές μάζες για να διεκδικήσουν από τις παραδοσιακές αυθεντίες μέρος της υπό σχηματισμό εξουσίας».(6)

Οι οικογένειες που ασκούσαν διοίκηση και εξουσία στην περιοχή τους έπρεπε να «περιτριγυρίζονται» από ανθρώπους των χαμηλών κοινωνικά τάξεων, οι οποίες στην πραγματικότητα «προσέδιδαν» κύρος και δυναμική σε αυτές. Όμως όπως γίνεται αντιληπτό στη βάση των παρατιθέμενων κειμένων (επιστολή αδερφής Κάββα και άρθρου Χ. Λούκου)

η πρωτοκαθεδρία για την «ηγεμονία» και «επικράτηση» μίας οικογένειας σε μία περιοχή ήταν συνυφασμένη με τις κύριες (επαγγελματικές) ασχολίες της, καθώς αυτές επί της ουσίας καθόριζαν τη δυνατότητα να συντηρεί αφενός έναν «ιδιωτικό» στρατό (ανεξάρτητα των δραστηριοτήτων με τις οποίες ήταν επιφορτισμένος) αφετέρου συνέδραμαν στην καθημερινή διαβίωση των ομάδων που ήταν υπό την κάθε είδους «προστασία» της. Εκ των πραγμάτων, η οικογένεια Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, καθώς κατείχε μεγάλο μέρος έγγειας ιδιοκτησίας, ενώ παράλληλα προσποριζόταν από τα λάφυρα των στρατιωτικών επιχειρήσεων, συγκέντρωνε ένα ισχυρό αριθμικά ποσοστό ανθρώπων που εξαρτιόταν από αυτήν.⁽⁷⁾

Ωστόσο, η σταδιακή ανάρρηση στο προσκήνιο των οικογενειών, εξίσου ισχυρών, οι οποίες ασκούσαν κοινωνικά επαγγέλματα, όπως αυτές των Κάββα και Παπατσώνη, έφεραν στο προσκήνιο μία σειρά από διαμάχες για την επικράτηση ανάμεσα στη «νέα ελίτ» και την «παλαιά, αγροτική ελίτ» της ελληνικής υπαίθρου, μία αντίθεση που καθόρισε τον ελλαδικό αστισμό τόσο κατά την καποδιστριακή περίοδο όσο και την περίοδο της βασιλείας του Όθωνα.

Τα τοπικά συμφέροντα είχαν διαμορφωθεί κατά τα επαναστατικά χρόνια ως αποτέλεσμα του τρόπου που η έγγεια ιδιοκτησία δημιουργούσε τις πελατειακές σχέσεις ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις. Όταν τα ηνία της διακυβέρνησης ανέλαβε ο Καποδίστριας, όντας αστός, ήταν φυσικό, να επιδιώξει την απαγκίστρωση των χαμηλών κοινωνικά στρώματων από την εξάρτηση των γαιοκτημόνων, οι οποίες ουσιαστικά «αδρανοποίησαν» ολόκληρες περιοχές συγκεντρώνοντας πάνω τους εξουσίες, ακόμα και διοικητικής φύσης.

Ο ίδιος ο Καποδίστριας, όταν ανέλαβε την εξουσία προσπάθησε μέσω των χειρισμών του, που είχαν να κάνουν με την παροχή προνομίων σε οικογένειες που ναι μεν είχαν προσφέρει στον Αγώνα, αλλά δεν ήταν «παλαιοί» μεγαλογαιοκτήμονες, να πείσει τις χαμηλές κοινωνικά ομάδες να εμπιστευτούν τις πρώτες για την επίλυση των προβλημάτων τους. Με απλά λόγια, ο νέος Κυβερνήτης προσπάθησε να οργανώσει μία αστική τάξη από πρόσωπα, τα οποία έφεραν ιδιαίτερη θέση στις τοπικές κοινωνίες, είχαν οι περισσότεροι από αυτούς παιδεία και μόρφωση, είχαν αναπτύξει δράση στον Αγώνα τόσο με τη συμμετοχή τους όσο και με την οικονομική αρωγή τους και ήταν απαλλαγμένα από τις εξαρτήσεις που είχε δημιουργήσει η ελίτ των τοπικών κοινωνιών, δηλαδή οι τσιφλικάδες προεστοί, κατά τη διάρκεια των επαναστατικών αγώνων. Ενδεχομένως και το πιο πιθανό, πρόθεση του Καποδίστρια ήταν να οργανώσει το κοινωνικό περιβάλλον του νέου κράτους σε δομές ευρωπαϊκών προτύπων.⁽⁸⁾

Όπως επίσης γίνεται κατανοητό μέσα από τα παραπάνω κείμενα που έχουν παρατεθεί, οι οικογένειες αυτές, όπως του Μιχαήλ Κάββα και Παπατσώνη ή Παπατζώνη, εκτός από τη συντήρηση «ιδιωτικών» στρατών για την προστασία της περιοχής από τους Οθωμανούς, η διαφορά από τους παλαιούς, γαιοκτήμονες προεστούς ήταν, ότι παρήγαγαν κοινωνικό έργο μέσω των ευεργεσιών τους, μία πολύ σημαντική πτυχή που διαμόρφωσε και τους μετέπειτα κοινωνικούς συσχετισμούς στο νέο κράτος. Είναι γεγονός, ότι κοινωνικό έργο προσέφεραν στην προεπαναστατική και επαναστατική Ελλάδα, αλλά ακόμα και όταν οργανώθηκε σε πολιτειακό σχηματισμό, κυρίως οι Έλληνες της Διασποράς, οι οποίοι

διαμόρφωσαν ένα είδος επέμβασης στα ελληνικά πράγματα κατά τα μετεπαναστατικά χρόνια. Η συγκεκριμένη παράμετρος⁽⁹⁾ επέφερε διχαστικές τάσεις στην ελλαδική κοινωνία - που μόνο ανεδραφικό δε θα ήταν, να υποστηριχθεί - ότι ήταν παράγοντας που συντέλεσε στην ίδρυση των τριών κομμάτων, του αγγλικού, γαλλικού και ρωσικού κόμματος.

Επίλογος: Η μελέτη των οικογενειακών αρχείων, Κάββα/ Δαμιανού και Παπατσώνη ή Παπατζώνη είχε ως στόχο να αποτελέσει το έναυσμα, ώστε νέοι, ιστορικοί επιστήμονες να ασχοληθούν με την καταγραφή «άγνωστων» οικογενειών στην πλειονότητα του ελληνικού κοινού που με τη στάση και τις ενέργειές τους συνέβαλλαν όχι μόνο στον Επαναστατικό Αγώνα της Ανεξαρτησίας, αλλά κυρίως στην οργάνωση των πολιτικών και κοινωνικών αρχών του νεότευκτου ελληνικού κράτους. Επίσης, στη βάση των όσων αναλύθηκαν γίνεται αντιληπτό, ότι η κοινωνία των καποδιστριακών χρόνων «υιοθετήθηκε» από τη διακυβέρνηση του Όθωνα ως προς τον σχηματισμό της ανώτερης τάξης. Σε σχέση δε με αυτό, μία σημαντική πτυχή που εξάγεται από την παρούσα μελέτη και αποτελεί στοιχείο για περαιτέρω και σε βάθος επιστημονικής ενασχόλησης, είναι ότι οι οικογένειες που ανήλθαν στο τοπικό προσκήνιο στην κύρια φάση του Επαναστατικού Αγώνα, αποτελώντας εκτός των άλλων το δομικό στοιχείο της κοινωνίας των μετακαποδιστριακών χρόνων, ήταν αυτές που διαδραμάτισαν τον καθοριστικό ρόλο στα μετέπειτα δημόσια και στρατιωτικά πράγματα της Ελλάδας.

Υποσημειώσεις:

1. Μ.Μ. Παπαϊωάννου (επιμ.), Άπαντα Χριστόφορου Περραιβού, τ. Α' και Β', Αθήνα: εκδ.οίκος Σεφερλή, 1956, και Μιχαήλ Β. Σακελλαρίου, Η Πελοπόννησος κατά την δευτέραν Τουρκοκρατίαν (1715-1821), ανατύπωση, Αθήνα, 1978, όπου υπάρχουν συγκεντρωμένα οικογενειακά αρχεία και απομνημονεύματα Αγωνιστών του Αγώνα.
 2. Μιχαήλ Σακελλαρίου, (1978), ό.π., σ.97.
 3. Μιχαήλ Σακελλαρίου, (1978), ό.π., σ. 98.
 4. Βλ. και στο Γεώργιος Καββαδίας, Επανάσταση και κοινωνική δυναμική 1821, Αθήνα- Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1996, καθώς και στο Τάκης Σταματοπούλου, Ο εσωτερικός αγώνας πριν και κατά την Επανάσταση του 1821, Αθήνα: Κάλβος, 1971-1975.
 5. καθώς η οικογένεια Παπατσώνη παρέχει περισσότερες πληροφορίες για το διοικητικό και θεσμικό σκέλος των διάφορων οργάνων που σχηματίστηκαν και ρόλο που διαδραμάτισαν σε αυτά, παλαιοί και νέοι εκπρόσωποι της αστικής τάξης.
 6. Χ. Λούκος, (1991), σσ. 132-133.
 7. Χ. Λούκος, (1991), σ.132.
 8. στο Ν. Σβορώνος, Οι κοινωνικο- οικονομικές συνθήκες και το 1821, στο Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, ό.π., σσ. 73-90,
 9. Βλ. σχετ. στη συμβολή της Διασποράς στη δημιουργία των κοινωνικών και πολιτικών σχηματισμών στα προεπαναστατικά και μετεπαναστατικά χρόνια στο, Κ. Θ. Δημαράς, Ο Ελληνικός Διαφωτισμός, στο Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, ό.π., σσ. 26-44, στο Γ. Β. Δερτιλής, Ο Ελληνισμός της ομογένειας και η εγχώρια αστική τάξη, στο ίδιο, σσ. 145-160.
- Βιβλιογραφικές Πηγές**
Αδημοσίευτα έγγραφα
Οικογενειακό Αρχείο Κάββα/ Δαμιανού
Οικογενειακό Αρχείο Παπατσώνη ή Παπατζώνη
Δημοσιευμένα έργα (στη βάση παράθεσης των παραπομπών)
Καμπούρηλου Δημήτριο Γ., Αρματολοί και κλέφτες (1453- 1821), Αθήνα: Διονύσιος Καραβίας, 2012.
Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη, (γ' έκδοσις), τ. 2ος
Λούκος Χ., Η ενσωμάτωση μίας παραδοσιακής οικογένειας στο νέο ελληνικό κράτος: η περίπτωση των Μαυρομιχαλίων, στο Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (18ος-20ος αι.), Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1991.
Πρωτοψάλτης Εμμανουήλ, Παπατσώνης Παναγιώτης- Απομνημονεύματα, Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο, 1963.
Ζανιάς Κωνσταντίνος, Ιστορία Ναζήριου, Νεοχωρίου και Καλαμαρά, Αθήνα, 1995.
Παπαϊωάννου Μ.Μ. (επιμ.), Άπαντα Χριστόφορου Περραιβού, τ. Α' και Β', Αθήνα: εκδ.οίκος Σεφερλή, 1956.
Σακελλαρίου Μιχαήλ Β., Η Πελοπόννησος κατά την δευτέραν Τουρκοκρατίαν (1715-1821), ανατύπωση, Αθήνα, 1978.
Καββαδίας Γεώργιος, Επανάσταση και κοινωνική δυναμική 1821, Αθήνα- Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1996.
Σταματοπούλου Τάκης, Ο εσωτερικός αγώνας πριν και κατά την Επανάσταση του 1821, Αθήνα: Κάλβος, 1971-1975.
Σβορώνος Νίκος, Οι κοινωνικο- οικονομικές συνθήκες και το 1821, Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (18ος- 20ος αι.), Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1991.
Δημαράς Κ.Θ., Ο Ελληνικός Διαφωτισμός, στο Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (18ος- 20ος αι.), Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1991.
Δερτιλής Γ.Β., Ο Ελληνισμός της ομογένειας και η εγχώρια αστική τάξη, στο Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (18ος- 20ος αι.), Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1991.

Επετείων διδάγματα και παρακαταθήκες (2020-2023)

Του Πρέσβως ε.τ. Αλεξάνδρου Π. Μαλλιά
Εφημ. Καθημερινή 18-1-22

1. Αφορμή για το σημερινό επετειακό είναι η τελετή παρουσίασης στο αναγεννημένο Ελληνικό Ιδρυμα Πολιτισμού του ξεχωριστού επετειακού του τόμου «Η Επανάσταση του 1821: Εντεκα ιστορικοί ιχνηλατούν την πορεία του Αγώνα».

2. Το 2021, ο εορτασμός της 200ετίας της Εθνικής Παλιγγενεσίας συμπίπτει με μια περίοδο που τόσο έχουμε ανάγκη προτύπων. Παρά τον αθέμιτο «ανταγωνισμό» από την καθημερινή μαζική προβολή αυτάρεσκων αντιπροτύπων, υπάρχουν: διακρίνω ενδεικτικά τους ανώνυμους διπλανούς μας της καθημερινής ζωής, που επιβιώνουν με αξιοπρέπεια, τους επιτυχημένους αυτοδημιούργητους, τους καταξιωμένους επιστήμονες παγκόσμιας αναγνώρισης, τους αθλητές-πρωταθλητές που μας προσφέρουν απλόχερα τη χαρά και την αυτοπεποίθηση που συχνά λείπει. Οι σημερινοί ήρωες δεν φορούν τις αρματωσιές των αγωνιστών του '21. Ξεχωρίζουν με το ήθος, την ταπεινοφροσύνη του ατσάλινου χαρακτήρα τους και με το έργο τους.

3. Ο οικουμενικής απήχησης με επίκαιρα μαθήματα πολέμου και ειρήνης εορτασμός της 2.500ής επετείου των Θερμοπυλών και της Σαλαμίνας αναγκαστικά περιορίστηκε το 2020 λόγω της πανδημίας. Το 2021 ξεχάστηκε –την ξεχάσαμε– η 2.500ή επέτειος της καταλυτικής για την Ελλάδα και την Ευρώπη χερσαίας μάχης των Πλαταιών. Οχι όμως, θέλω να πιστεύω, το «ελληνικόν, εόν όμαιμόν τε και ομόγλωσσον, και θεών ιδρύματά τε κοινά και θυσία ήθεά τε ομότροπα» (Ηρόδοτος).

4. Το 2022 και το 2023 υπάρχει κρίσιμη επετειακή συνέχεια. Οφείλουμε να θυμόμαστε αντλώντας διδάγματα:

Α. Την προ εκατονταετίας σειρά πολιτικών, διπλωματικών και στρατιωτικών αποφάσεων (1921-1922) και τις συνέπειές τους. Από τη «Μεγάλη Ελλάδα των πέντε θαλασσών και δύο ηπείρων» και την παρόρμηση για νικηφόρα προέλαση και εδαφική κατοχύρωση, στις ολέθριες συνέπειες του πολιτικού Διχασμού, σε λάθος πολιτικό – διπλωματικές και στρατιωτικές εκτιμήσεις, στην ήττα, στην καταστροφή, στην προσφυγιά.

Β. Την υποδειγματική Συνθήκη της Λωζάννης. Ας θυμηθούμε ότι κατέστη εντέλει δυνατόν να υπογραφεί διότι –παρά την αντίρρηση των στενότερων τότε Ευρωπαίων συμμάχων μας– η αιωρούμενη απειλή προέλασης της λεγόμενης Στρατιάς της Θράκης προς την Κωνσταντινούπολη έπαιξε σημαντικό ρόλο.

5. Ας στοχαστούμε συνάμα ότι η αυτοπεποίθηση περί ισχύος, η ενδοσκόπηση και η επιβαλλόμενη αίσθηση του αυτονόητου μεν επιδιωκόμενου δε «αριστοτελικού μέτρου» πάνε χέρι χέρι. Ναι, έχουμε κράτος δικαίου και υποδειγματική δημοκρατική σταθερότητα με θεσμούς που λειτουργούν. Κυρίως όμως μας διακρίνει μian άνευ προηγούμενου αντοχή και ανθεκτικότητα. Παρά τις μεμψιμοιρίες μας, κατέχουμε ζηλευτή θέση στο περιφερειακό και ευρωπαϊκό στερέωμα. Παρά τις όποιες αστοχίες και λάθη

μας. Οφείλουμε να παραδεχθούμε επίσης ότι παρά ορισμένες αποκλίσεις από τον κανόνα, το ήθος, η διορατικότητα, η αποφασιστικότητα και οι κρίσιμες αποφάσεις των πολιτικών μας ηγετών ήσαν κατά κανόνα ορθές και προσέδωσαν ισχύ, κύρος και αίγλη στην ελληνική πολιτεία.

Ας αναγνωρίσουμε όμως ταυτόχρονα ότι σε συγκεκριμένες στιγμές της σύγχρονης ιστορίας μας –που, δυστυχώς, τείνουν να επαναλαμβάνονται– η δική μας πολιτεία υπήρξε απερίσκεπτη και άστοχη. Οι επιπτώσεις της αστοχίας διογκώνονται όταν απουσιάζουν η πολιτική συνεννόηση και οι γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης, της αξιωματικής κυρίως. Χθες όπως και σήμερα. Αυτή την παράμετρο ας μην την υποτιμούμε σήμερα.

6. Υπάρχουν συγκεκριμένοι λόγοι και πραγματικές απειλές που επιβάλλουν πραγματική και όχι ως ευχολόγιο –στα λόγια μόνο– πολιτική συνεννόηση. Η αυτοπεποίθησή μας για τα επιτεύγματα, τη θέση και την ισχύ της Ελλάδος μετά το τέλος του Εμφυλίου –κυρίως όμως κατά τα 48 χρόνια της Μεταπολίτευσης– δεν αρκεί. Θέλω να ελπίζω ότι σήμερα όλοι συνειδητοποιούμε τις στρατιωτικοποιημένες απειλές της απροκάλυπτα επιθετικής και βυθιζόμενης στον αυταρχισμό Τουρκίας.

Είναι αδιανόητο να τιμάμε μεν επετείους, να δείχνουμε όμως διστακτικοί στα διδάγματα και στις παρακαταθήκες τους, διστακτικοί στην πολιτική συνεννόηση και στη συναίνεση.

7. Επετειακά μηνύματα

Α. Η Επανάσταση των Ελλήνων του 1821 αποτέλεσε τον πρώτο γύρο. Σηματοδότησε την αρχή μιας διαδικασίας εκατό ετών, που οδήγησε στην αποσύνθεση και στο τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ακολούθησαν ο πρώτος και ο δεύτερος Βαλκανικός Πόλεμος, το μεγάλο της Ελλάδος και η ήττα των οθωμανικών στρατευμάτων, αφού προηγήθηκε το μάθημα της πικρής ήττας του 1897.

Β. Ως νικήτρια η Ελλάδα επέστρεψε στην Ιωνία και στην αιολική γη. Στη μνήμη μας, η ένδοξη αρχή της εποχής αυτής έχει μείνει ως «Μικρασιατική Εκστρατεία» και το άδοξο και οδυνηρό τέλος της ως «Μικρασιατική Καταστροφή». Ήταν η πρώτη μας αναμέτρηση με τη μεταοθωμανική Τουρκία, την Τουρκία του Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ. Μας την υπενθυμίζουν συνεχώς από την άλλη πλευρά του Αιγαίου. Ξεχνώντας ταυτόχρονα ότι οι όροι και τα μέσα της δικής τους επικράτησης στον 20ό αιώνα συχνά προσδιορίζουν τη σύγχρονη έννοια της εθνοκάθαρσης ή γενοκτονίας. Ορος που δεν περιορίζεται μόνο στους Έλληνες του Πόντου και της Μικρασίας.

Γ. Η συστηματική και διαδοχική εθνοκάθαρση του ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης το 1955 και το 1964 σηματοδότησαν τον τρίτο γύρο. Ακολούθησε η διπλή τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974.

Δ. Είμαστε ήδη στην ιστορική καμπή του τέταρτου

γύρου. Ανεξαρτήτως του χρόνου διεξαγωγής των τουρκικών εκλογών, η διετία 2022-2023 θα αποτελέσει την κορύφωση της σύγκρουσης του προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν με την Τουρκία του Κεμάλ Ατατούρκ και τους πολιτικούς του διαδόχους. Μέσα στο ιδίωμα αυτό πλαίσιο προετοιμαζόμαστε πολιτικά, διπλωματικά και αμυντικά. Ο τέταρτος γύρος έχει χαρακτηριστικά που δεν είχαν προηγούμενοι.

Η αναμέτρηση είναι μεταξὺ της αποπροσανατολισμένης ερντογανικής Τουρκίας –διεκδικεί την κατοχύρωση νέου «ζωτικού χώρου» εις βάρος και της Ελλάδος– και την «ήρεμη δύναμη» της ευρω-παϊκής Ελλάδος.

8. Όπως άλλωστε συνέβη σε όλους τους προηγούμενους γύρους, έχουμε στην ευρύτερη περιοχή μας τη χαρακτηριστική παρουσία με συγκρουόμενα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων, της αμερικανικής υπερδύναμης συμπεριλαμβανομένης. Με διακριτό όμως στοιχείο του διεθνούς και περιφερειακού περιβάλλοντος τη ρευστότητα και την προσήλωση σε βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες, που συχνά αλλοιώνουν και στρεβλώνουν τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα αλλά και τις κατεστημένες συμμαχίες.

9. Αισθάνομαι την ανάγκη να το επαναλάβω. Είναι αδιανόητο να τιμάμε μεν επετείους, να δείχνουμε όμως διστακτικοί στα διδάγματα και στις παρακαταθήκες τους. Διστακτικοί στην πολιτική συνεννόηση και στη συναίνεση. Η συζήτηση δεν μπορεί να αρχίζει και να τελειώνει στο πλαίσιο των έντονων –προσωπικού, δυστυχώς συχνά, χαρακτήρα– διαξιφισμών στη Βουλή.

Παρακολουθώντας εδώ και δεκαετίες τις κοινοβουλευτικές συζητήσεις των πολιτικών μας αρχηγών, αισθάνομαι ότι σήμερα απέχουμε από το επιθυμητό σημείο συνεννόησης και επικοινωνίας. Αυτό που οι παλιότεροι ονόμαζαν γέφυρες. Είναι σαν να μην υπάρχουν. Εύχομαι να σφάλλω.

Ποια Ελληνικά θέλουμε να μιλάμε;

Του κ. Τάκη Θεοδωροπούλου

ttheodoropoulos@kathimerini.gr

Η Τετάρτη που μας πέρασε κηρύχθηκε «Ημέρα των Ελληνικών». Για κάποιον, όπως ο υπογράφων, που βιοπορίζεται γράφοντας ένα χρονογράφημα την ημέρα, κάθε ημέρα είναι ημέρα των ελληνικών. Δεν είναι ένα απλό εργαλείο της δουλειάς του. Τα «ελληνικά» είναι κεφάλαιο της υπαρξιακής του συνθήκης, της δικής του υπαρξιακής συνθήκης. Τα ελληνικά μου είναι η συνθήκη που μου επιτρέπει να μεταφέρω κάτι περισσότερο απ' την επικοινωνία. Τα ελληνικά είναι το οικοδομικό υλικό της συνύπαρξής μας, της κοινής μας συνείδησης. Είμαστε Έλληνες επειδή όταν αναφερόμαστε στον φορέα της ταυτότητάς μας, στην Ελλάδα σκεφτόμαστε την εικόνα της στον χάρτη στα ελληνικά.

Ποια είναι τα ελληνικά που υποστηρίζουν την ταυτότητά μας; Είναι η γλώσσα της βαθιάς αρχαιότητας; Αυτήν μπορούμε να μάθουμε να την διαβάσουμε, όμως δεν μπορούμε να την μιλήσουμε. Δεν μπορούμε ούτε να σκεφτούμε στη γλώσσα του Πλάτωνα και του Ευριπίδη. Μπορούμε όμως να αισθανθούμε την οικειότητα μέσα απ' τις λέξεις ή τη σύνταξη. Κι αν έχει κάποιο νόημα να τους διδάσκουμε στα παιδιά μας είναι η εξοικείωση. Εδώ εντοπίζεται το πρώτο πρόβλημα της εκπαίδευσής μας. Η διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής αντί για την εξοικείωση οδηγεί στην αποξένωση. Όσο διδασκόταν η καθαρεύουσα λειτουργούσε κάποια γέφυρα.

- Όταν λογοκρίθηκε η διδασκαλία της καθαρεύουσας –επί Γ. Ράλλη– η γέφυρα γκρεμίστηκε.

- Ηρθε και η κατάργηση του ιστορικού τονισμού από το πρωτο-πασόκ για να αναδειχθεί το μέγεθος της απόστασης που χώριζε τη γλώσσα που μιλάμε και διδάσκουμε στα παιδιά μας από τη βαθιά προοπτική των ελληνικών.

Κι έτσι φτάσαμε στην «τεχνική της εξουσίας», που λέει κι ο Σαββόπουλος. Το ενδιαφέρον μας για τη γλώσσα μας εντοπίζεται στη διαφωνία αν το κτίριο γράφεται «κτήριο», όπως μας λέει ο Μπαμπινιώτης, ή κτίριο όπως το γράφει ο Παπαδιαμάντης. Διαλέγετε και παίρνετε. Απλώς σκεφθείτε τη διαφορά της γλώσσας που μιλάμε από την ανατομία των βατραχοειδών. Η γλώσσα που μιλάμε είναι το κεφάλαιο της συλλογικής μας ευαισθησίας. Κι αυτό το κεφάλαιο το έχουν αποταμιεύσει με το έργο τους δημιουργοί όπως ο Παπαδιαμάντης, ο Βιζυηνός ή ο Ροΐδης.

Πώς συνομιλούν οι νεότερες γενιές με όλους αυτούς; Πώς καλλιεργούν τη γλωσσική τους ευαισθησία; Και μέσω της γλωσσικής ευαισθησίας την αντίληψη για τον κόσμο στον οποίο ζούμε; Θέλεις να εκπαιδεύσεις Ελληνόπουλα με ευρωπαϊκή συνείδηση; Ας τους δώσεις να διαβάσουν Παπαδιαμάντη, Βιζυηνό και Ροΐδη. Η συνείδηση δεν είναι οικοδόμημα αρχών και κανόνων. Είναι πριν απ' όλα αίσθημα. Αίσθημα που σου δίνουν οι λέξεις. Η γλώσσα που μιλάς είναι πριν απ' όλα η δύναμη του αισθήματός τους.

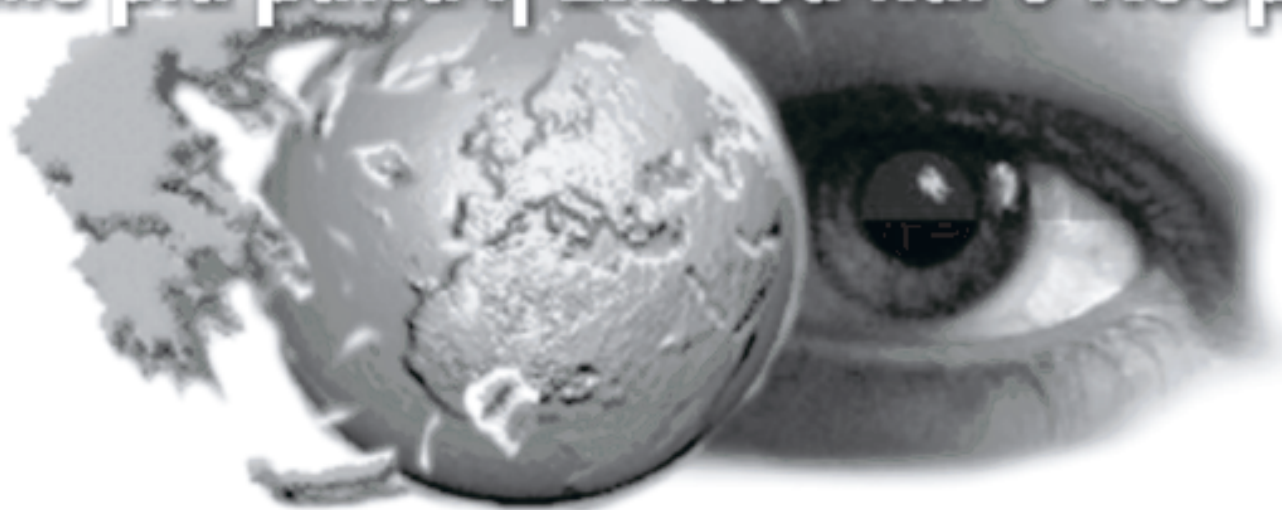
Η γενιά μου συνομιλούσε με άνεση με τον Παπαδιαμάντη. Δεν μιλούσαμε σαν κι αυτόν στην καθημερινότητά μας. Όμως δεν μας ξένιζε. Όπως δεν μας ξένιζε η γλώσσα του Ξενοφώντα. Χρειαζόταν προσπάθεια να τον κατανοήσουμε, όμως δεν μας ήταν ξένη.

Και εδώ εμφανίζεται το σημερινό πρόβλημα. Ποια ελληνικά παραδίδουμε στα παιδιά μας; Την αβαθή γλώσσα των τελευταίων δεκαετιών που αγνοεί τις καταβολές της; Αυτή είναι η μεγαλύτερη ήττα της παιδείας μας. Από τη μια η ανικανότητά της να βρει έναν τρόπο για να συμφιλιώσει τη σημερινή γλώσσα με την αρχαιότητά της. Από την άλλη να μην μπορεί να τη συμφιλιώσει ούτε καν με τον εαυτό της. Αν ο Βιζυηνός ξενίζει τον σημερινό μαθητή, αυτό σημαίνει ότι τον ξενίζει ο εαυτός του. Ο Βιζυηνός δεν έγραφε αρχαία ελληνικά. Κατέθεσε μερικά από τα ανεξίτηλα μνημεία των ελληνικών που μιλάμε.

Ας αφήσουν τις γλωσσολογικές μπουρδες. Ας ψάξουν το γλωσσικό αίσθημα εκεί που πραγματικά υπάρχει. Σημασία δεν έχουν οι κανόνες. Σημασία έχει το γλωσσικό αίσθημα. Το ζητούμενο δεν είναι τα «σωστά ελληνικά». Το ζητούμενο είναι τα «ζωντανά ελληνικά». Ποια ελληνικά θέλουμε να μιλάνε τα παιδιά μας; Τα ελληνικά του Ελύτη; «Όπου κι αν βρίσκεστε αδελφοί μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμό και Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη». Πάντως αυτά τα ελληνικά μάς κράτησαν ζωντανούς, ακόμη και στις δυσκολότερες στιγμές. Είναι τα ελληνικά της λογοτεχνίας μας. Κι αυτά τα ελληνικά θέλουμε να κληροδοτήσουμε στα παιδιά μας.

Λογοτεχνία και πάλι λογοτεχνία.

Με μια ματιά η Ελλάδα και ο Κόσμος

Γεγονότα και εξελίξεις στο διάστημα από 11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2021 έως 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 2022

Του Αντιστρατήγου ε.α. Χ. Μουστάκη
Επιτίμου Διοικητού 1ης Στρατιάς

1. ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

α. Κύπρος

(1) Συνομιλίες

Οι συνομιλίες έχουν οδηγηθεί σε αδιέξοδο και θα παραμείνουν παγωμένες, όσο η τουρκική πλευρά επιμένει στη λύση των δύο κρατών.

Στις 13 Δεκεμβρίου το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ ανέβαλε για μία ακόμη φορά τη συζήτηση για την επιβολή κυρώσεων στην Τουρκία, λόγω των παρανόμων ενεργειών στα Βαρώσια, κατόπιν αιτήματος της νέας ΥΠΕΞ της Γερμανίας, που ισχυρίστηκε ότι δεν είχε χρόνο για να μελετήσει το έγγραφο για τις πιθανές κυρώσεις.

Η νέα κυβέρνηση της Γερμανίας συνεχίζει την πολιτική της κ. Μέρκελ έναντι της Τουρκίας, ακόμη και με την κατά τα άλλα φιλέλληνα ΥΠΕΞ κ. Μπέρμπογκ.

Στις 22 Ιανουαρίου ο κ. Αναστασιάδης ανακοίνωσε ότι αντί των κυρώσεων σε βάρος της Τουρκίας, που θα παραμείνουν στο πλαίσιο της ΕΕ, θα προτείνει την οικοδόμηση μέτρων εμπιστοσύνης (MOE) μεταξύ των δύο

κοινοτήτων στα οποία θα περιλαμβάνεται και το άνοιγμα του παράνομου αεροδρομίου Τύμπου υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, ως αντάλλαγμα για την επιστροφή των Βαρωσίων υπό την αιγίδα του ΟΗΕ επίσης..

Την πρόταση του κ. Αναστασιάδη απέρριψε ο Τ/Κ ηγέτης κ. Τατάρ και οι ηγέτες των κομμάτων της Κύπρου, οι οποίοι σχολίασαν, ότι δεν είναι δυνατόν, κάθε φορά που η Τουρκία αρνείται να προσαρμοστεί με τις επιταγές της διεθνούς κοινότητας, να κάνει η Κύπρος υποχωρήσεις παραχωρώντας την κυριαρχία της.

(2) Γεωτρήσεις

Στις 23 Δεκεμβρίου άρχισαν οι γεωτρήσεις στο οικόπεδο 10 από τις εταιρείες TOTAL και QATAR, χωρίς τουρκική παρενόχληση. Η Τουρκία περιορίστηκε στην αποστολή από το Μόνιμο αντιπρόσωπό της στον ΟΗΕ επιστολής με την οποία καταγγέλλει την Κύπρο για επικίνδυνη κλιμάκωση της εντάσεως στην περιοχή.

Στις 28 Δεκεμβρίου οι Τ/Κ ανακοίνωσαν ότι η Τουρκία μεταβίβασε στο Κατάρ για 20 δις δολάρια το δικαίωμα των Τ/Κ για γεωτρήσεις στα ύδατα της Κύπρου.

Στις 15 Ιανουαρίου τουρκική φρεγάτα παρεμπόδισε το ερευνητικό σκάφος «Nautical Geo», που πραγματοποιούσε εργασίες στην ΑΟΖ της Κύπρου,

Στις 13 Ιανουαρίου η Κύπρος εξέδωσε NAVTEX για έρευνες στα οικόπεδα 1,5 και 7, με την Τουρκία να απαντά με αντι NAVTEX με την οποία δηλώνει ότι αυτά ανήκουν στην τουρκική υφαλοκρηπίδα.

β. Ε/Τ Σχέσεις

Το διάστημα αυτό εντάθηκε η επιθετική ρητορική της Τουρκίας και οι προκλητικές ενέργειες με αιχμή την αποστρατιωτικοποίηση των νησιών. Προς τούτο, ερμηνεύοντας τη Συνθήκη της Λωζάννης κατά το δοκούν, ισχυρίζεται ότι η κυριαρχία των νησιών διασυνδέεται με την αποστρατιωτικοποίησή τους. Στις 11 Φεβρουαρίου ο κ. Τσαβούσογλου δήλωσε ότι, εφόσον η Ελλάδα δεν συμμορφώνεται, η Τουρκία θα στείλει επιστολή στις χώρες που υπέγραψαν τη Συνθήκη της Λωζάννης και των Παρισίων, ζητώντας την παρέμβασή τους. Η Ελλάδα προέβη σε διάβημα προς την Τουρκία και ανέλαβε εκστρατεία για την ενημέρωση των μελών της ΕΕ, του NATO και του

ΣΑ/ΟΗΕ, προβάλλοντας το δικαίωμα στην αυτοάμυνα, όπως προβλέπεται από το χάρτη του ΟΗΕ. ΗΠΑ, ΕΕ και Βρετανία δήλωσαν ότι η ελληνική κυριαρχία στα νησιά δεν αμφισβητείται.

Στις 28 Ιανουαρίου οι κ.κ. Ερντογάν και Ακάρ, δείχνοντας τον εκνευρισμό της Τουρκίας για την αγορά των α/φ Rafal και των φρεγατών Belhara, κατηγόρησαν την Ελλάδα ότι παραβιάζει το διεθνές δίκαιο, τονίζοντας ότι όσα όπλα και αν αγοράσει δεν θα καταφέρει να αντιμετωπίσει τον τουρκικό στρατό.

Στις 3 Φεβρουαρίου ο κ. Ερντογάν κατηγόρησε την Ελλάδα για απάνθρωπη μεταχείριση των προσφύγων και στις 22 Φεβρουαρίου, ότι υποθάλλει τους τρομοκράτες γκιουλενιστές, που έχουν καταφύγει σ' αυτή.

Στο ίδιο μήκος κύματος ο κ. Τσαβούσογλου, κατά την κοινή συνέντευξη τύπου με τον ΥΠΕΞ της Φινλανδίας στις 8 Φεβρουαρίου στην Άγκυρα, κατηγόρησε επίσης την Ελλάδα ότι συνεχίζει την απώθηση των προσφύγων στη θάλασσα, κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου, με την ανοχή της FRONTEX. Απαντώντας ο Φιλανδός ΥΠΕΞ απέρριψε τους ισχυρισμούς του κ. Τσαβούσογλου και άφησε αιχμές ότι η Τουρκία εργαλειοποιεί το προσφυγικό.

Στις 10 Φεβρουαρίου η Τουρκία κατηγόρησε την Ελλάδα για 229 παραβιάσεις στο Αιγαίο, που σχετίζονται με στρατιωτικές δραστηριότητες σε νησιά, των οποίων ζητά την αποστρατιωτικοποίηση.

Στις 23 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε ο 64ος γύρος των διερευνητικών επαφών, χωρίς ουσιαστική πρόοδο.

Στις 13 Μαρτίου συναντήθηκαν στην Κωνσταντινούπολη οι κ.κ. Ερντογάν και Μητσοτάκης με αντικείμενο συζητήσεως την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τον ουκρανικό πόλεμο, σε πολύ καλό κλίμα.

Επειδή η κατάσταση, λόγω του ουκρανικού πολέμου και της

καθολικής αντιδράσεως των Δυτικών στον αναθεωρητισμό και τις πρακτικές του κ. Πούτιν, δεν ευνοεί τη συνέχιση της εντάσεως εκ μέρους της Τουρκίας και πολύ περισσότερο των προκλητικών ενεργειών, αναμένεται αποκλιμάκωσή της, όπως φάνηκε και από τη στάση του κ. Ερντογάν κατά τη συνάντηση που είχε με τον κ. Μητσοτάκη. Αν όμως αποφασίσει τη συνέχιση της εντάσεως :

- **Θα εντείνει τις καταγγελίες κατά της Ελλάδος για στρατιωτικοποίηση των νησιών, παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων και την δήθεν υπόθαλψη της τρομοκρατίας.**

- **Θα προσφύγει στον ΟΗΕ ζητώντας ασφαλιστικά μέτρα και στη χειρότερη περίπτωση θα αμφισβητήσει έμπρακτα το δικαίωμα μεταφοράς στρατιωτικών δυνάμεων στα νησιά, με άμεση παρενόχληση των μέσων μεταφοράς τους.**

Η Ελλάδα πρέπει σ' αυτή την περίπτωση :

- **Να αποφύγει την παγίδα της εντάσεως. Προς τούτο να σταματήσουν όλοι οι αναρμόδιοι, υπουργοί και μη, να απαντούν στις τουρκικές προκλήσεις. Το έργο αυτό να ασκείται μόνο από το ΥΠΕΞ και κατά περίπτωση το ΥΕΘΑ, τα οποία να αντικρούουν τις καταγγελίες όχι μόνο με ανακοινώσεις, αλλά και με καταγγελίες στα διεθνή φόρα, ώστε να φέρνουν την Τουρκία σε θέση απολογούμενου για να δικαιολογήσει τις ενέργειές της.**

- **Να απαιτήσει από τους διεθνείς οργανισμούς, να αντιμετωπίσουν τις τουρκικές προκλήσεις σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και όχι με γενικόλογες φιλοφρονήσεις.**

- **Να συνεχίσει την ενίσχυση των Ενόπλων Δυνάμεων, ανεξαρτήτως της στάσεως της Τουρκίας στην παρούσα συγκυρία.**

- **Να ενημερώσει τον ελληνικό λαό για τους πραγματικούς κινδύνους και να ενισχύει το φρόνημά του, που είναι βασικός συντελεστής μιας**

αξιόπιστης αποτροπής, προκειμένου να αποδεχθεί τις όποιες θυσίες για την ενίσχυση της αμυντικής ικανότητας της χώρας..

γ. Διεθνείς Σχέσεις

Στο διπλωματικό πεδίο η κυβέρνηση προέβη σε μεγάλη κινητικότητα για να ενημερώσει τη διεθνή κοινή γνώμη και να δημιουργήσει συμμαχίες. Ιδιαίτερο βάρος δόθηκε στις χώρες προς τις οποίες η Τουρκία επιχείρησε ανοίγματα προκειμένου να αποδυναμώσει τις σχέσεις τους με την Ελλάδα, όπως το Ισραήλ, την Αίγυπτο, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, τη Σαουδική Αραβία και χώρες των Βαλκανίων. Το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας είναι θετικό, γιατί όλες οι χώρες δήλωσαν ότι υποστηρίζουν τις σχέσεις τους με την Ελλάδα, με τον Πρόεδρο του Ισραήλ να το δηλώνει και κατά την επίσκεψή του στην Αθήνα στις 24 Φεβρουαρίου. Απαιτείται όμως επαγρύπνηση γιατί ο κ. Ερντογάν θα εντείνει τις προσπάθειες, όπως έκανε στις 9 Μαρτίου, κατά την επίσκεψη του ισραηλινού προέδρου στην Άγκυρα, που πρότεινε την κατασκευή αγωγού που θα μεταφέρει το ισραηλινό αέριο στην Ευρώπη, μέσω Τουρκίας.

Οι σχέσεις με τις ΗΠΑ βρίσκονται στο καλύτερο από ποτέ επίπεδο. Η Ελλάδα, έχει καταστεί ο πιο αξιόπιστος σύμμαχός τους στην περιοχή και αποτελεί την εναλλακτική οδό μετακινήσεως, δια του λιμένος Αλεξανδρουπόλεως, νατοϊκών στρατευμάτων από την Αν. Μεσόγειο στην Ανατολική Ευρώπη και τη Μαύρη Θάλασσα.

Η Ελλάδα πρέπει να διεκδικήσει εγγυήσεις ασφαλείας, ως αντάλλαγμα για τις διευκολύνσεις και να δημιουργήσει στέρεους δεσμούς με τις ΗΠΑ, οι οποίοι να μη μπορεί να διαρραγούν, όταν αποκαταστήσουν τις σχέσεις τους με την Τουρκία.

Οι σχέσεις με τη Ρωσία, από

την οποία η Ελλάδα προμηθεύεται το 39% του αερίου και το 26% του πετρελαίου, που βρίσκονταν σε τροχιά αποκατάστασης προ του ουκρανικού πολέμου, επιβαρύνθηκαν και πάλι εξαιτίας της ευθυγραμμίσεως της Ελλάδα με την ΕΕ και NATO, με την εφαρμογή όλων των κυρώσεων, την αποστολή στην Ουκρανία οπλισμού και την υπογραφή της αιτήσεως προς το Διεθνές Δικαστήριο για τη διερεύνηση διαπράξεως εγκλημάτων πολέμου στην Ουκρανία.

δ.Ενεργειακό – Αγωγός East Med

Στις 31 Ιανουαρίου οι ΗΠΑ ενημέρωσαν, με non paper, την Ελλάδα και τα ενδιαφερόμενα μέρη, ότι παύουν να στηρίζουν τον αγωγό East Med γιατί δεν είναι οικονομικά βιώσιμος και γιατί προκαλεί ένταση στην περιοχή. Επισημαίνουν όμως ότι εξακολουθούν να στηρίζουν τις συνεργασίες (3+1) και την ηλεκτρική διασύνδεση μεταξύ Ελλάδος-Αιγύπτου και Ελλάδος-Κύπρου-Ισραήλ.

Η κίνηση αυτή των ΗΠΑ έγινε στο πλαίσιο της προσπάθειας για επαναπροσέγγιση με την Τουρκία και όχι κατ'ανάγκη με τον κ. Ερντογάν, για τον οποίον εκτιμούν ότι βρίσκεται σε αποδρομή. Ως προς το χρόνο που έγινε, έπαιξε ρόλο η ουκρανική κρίση και η επιθυμία του NATO να έχει το στρατό της Τουρκίας, που είναι ο δεύτερος σε μέγεθος της συμμαχίας, στο πλευρό του. Ο κ. Ερντογάν εξέφρασε την ικανοποίησή του και τη βεβαιότητά του ότι το αέριο προς την Ευρώπη περνά μόνο μέσω Τουρκίας.

Στις 7 Μαρτίου ο πρόεδρος της Cevron κ. Γουίρθ, που συμμετέχει στο κονσόρτσιουμ που ελέγχει τα κοιτάσματα στο Ισραήλ και Κύπρο, δήλωσε ότι η έκρηξη των τιμών του φυσικού αερίου, λόγω του Ουκρανικού, έχει αναβιώσει τις συζητήσεις για τον East Med.

Στις αρχές Ιουνίου, η κοινο-

πραξία TOTAL-EXONMOBIL ανακοίνωσε τη μετάθεση των ερευνών νοτίως και δυτικά της Κρήτης, που ήταν να αρχίσουν τον Οκτώβριο 2021 για το 2022-23 με τη δικαιολογία της προσφυγής περιβαλλοντολογικών οργανώσεων στο ΣτΕ με την οποία ζητούν την ακύρωση της υπουργικής απόφασης με την οποία εγκρίθηκε η μελέτη για τις περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις.

Η προβαλλόμενη αιτιολογία είναι προσχηματική. Ο πραγματικός λόγος είναι ότι η Κοινοπραξία επιδιώκει την απεμπλοκή της από περιοχές που αμφισβητούνται. Κατά πάσα πιθανότητα, οι έρευνες θα ματαιωθούν και θα δώσουν τη δυνατότητα στην Τουρκία να ισχυρίζεται ότι αυτό οφείλεται στη δική της αντίδραση.

2. ΟΥΚΡΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Από τα μέσα Νοεμβρίου 2021 μέχρι τις 24 Φεβρουαρίου 2022, που η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία επικράτησε ένταση ανάμεσα σε Ρωσία και Δύση, εξαιτίας της συγκεντρώσεως ρωσικών στρατευμάτων δυνάμεως 150.000 ανδρών στα σύνορα με την Ουκρανία.

Όλο αυτό το διάστημα ο πρόεδρος των ΗΠΑ κ. Μπάϊντεν κατηγορούσε τη Ρωσία ότι προετοίμαζε εισβολή στην Ουκρανία το Φεβρουάριο, με το Κρεμλίνο να τον διαψεύδει και να τον ειρωνεύεται. Πραγματοποιήθηκαν τηλεφωνικές επαφές μεταξύ των κ.κ. Μπάϊντεν και Πούτιν, συνομιλίες μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας και διαμεσολαβήσεις από τους κ.κ. Μακρόν και Σολτς, χωρίς επιτυχία. Η Ρωσία απαιτούσε τα ην έγγραφο εγγύηση ότι η Ουκρανία δεν θα ενταχθεί στο NATO, την αποχώρηση από αυτήν και τις χώρες της περιοχής των νατοϊκών δυνάμεων, την παραχώρηση ανεξαρτησίας στις ρωσόφωνες επαρχίες του Ντομπάς στην Ανατολική Ουκρανία και την αναγνώριση της προσάρτησης της Κριμαίας. Αντιθέ-

τως οι ΗΠΑ συζητούσαν μόνο για την παραχώρηση ανεξαρτησίας στις επαρχίες του Ντομπάς και απειλούσαν με βαριές κυρώσεις τη Ρωσία σε περίπτωση εισβολής, αποκλείοντας στρατιωτική επέμβαση.

Η δήλωση αυτή του κ. Μπάϊντεν ήταν εντελώς άστοχη, γιατί έλυνε τα χέρια του κ. Πούτιν, ο οποίος άρπαξε την ευκαιρία κι έκαψε την «απειλή στρατιωτικής επεμβάσεως του NATO» ως διαπραγματευτικού χαρτιού.

Στις 21 Φεβρουαρίου ο κ. Πούτιν προέβη στην αναγνώριση της ανεξαρτησίας των Λαϊκών Δημοκρατιών του Ντονέτσκ και του Λουχάνσκ και διέταξε την είσοδο σ'αυτές ρωσικών στρατευμάτων για την προστασία των ρωσόφωνων κατοίκων τους, με τους δυτικούς να αντιδρούν με βαριές οικονομικές κυρώσεις και δεσμεύσεις των περιουσιακών στοιχείων του κ. Πούτιν, υπουργών, μελών της Δούμα, στρατιωτικών, ολιγαρχών και καλλιτεχνών φίλων του κ. Πούτιν.

Στις 24 Φεβρουαρίου εισέβαλε στην Ουκρανία ο ρωσικός στρατός από Ανατολάς, Βορρά (Λευκορωσία) και Νότο (Κριμαία), ενώ προσέβαλε με την αεροπορία και πυραύλους, αεροδρόμια και στρατιωτικές δομές, προκαλώντας τεράστιες απώλειες στους αμάχους.

Από το διάγγελμα του κ. Πούτιν, που ονόμασε την εισβολή «ειρηνική επιχείρηση για την προστασία των ρωσόφωνων του Ντομπάς και την αποστρατιωτικοποίηση και αποναζιστικοποίηση της Ουκρανίας» τεκμαίρεται ότι επιδιώκει την βίαιη επαναχάραξη των συνόρων, την ανατροπή του ευρωπαϊκού οικοδομήματος και την εδραίωση της Ρωσίας ως κυρίαρχης δύναμης στην Ανατολική Ευρώπη.

Ο πρόεδρος κ. Ζελένσκι αποφάσισε, αντί ναν εγκαταλείψει τη χώρα του, όπως του συνιστούσαν οι κ.κ. Μπάϊντεν και Τζόνσον, και να την

παραδώσει αμαχητί όπως ήλπιζε ο κ. Πούτιν, να παραμείνει και να αμυνθεί, εμπνέοντας με τη στάση του και τον ουκρανικό λαό. Ύστερα από αυτό, ο ουκρανικός στρατός, με την καθολική λαϊκή υποστήριξη, πρόβαλε σθεναρή αντίσταση. Ο ρωσικός στρατός ενεπλάκη σε αγώνα φθοράς εναντίον κατοικημένων τόπων, υφιστάμενος τεράστιες απώλειες σε προσωπικό και υλικό. Αυτό είχε ως συνέπεια και την πτώση του ηθικού των Ρώσων στρατιωτών, οι οποίοι είχαν πιστέψει την προπαγάνδα του κ. Πούτιν ότι ο ουκρανικός λαός θα τους υποδεχθεί με ανοιχτές αγκάλες.

Οι δυτικοί επέβαλαν και νέες κυρώσεις με πιο σοβαρές την αναστολή λειτουργίας του αγωγού Nord Stream 2 και τον αποκλεισμό των ρωσικών τραπεζών από το διεθνές σύστημα συναλλαγών Swift, που θεωρείται ως το οικονομικό πυρηνικό όπλο. Στις 8 Μαρτίου οι ΗΠΑ και η Βρετανία επέβαλαν εμπάργκο στα ενεργειακά ορυκτά προϊόντα από τη Ρωσία και η ΕΕ αποφάσισε τη μείωση της εισαγωγής του φυσικού αερίου κατά τα 2/3 το 2022 και την πλήρη απεξάρτηση απ'όλα τα ενεργειακά ορυκτά της Ρωσίας μέχρι το 2030. Στις χώρες που δεν επέβαλαν κυρώσεις περιλαμβάνονται η Κίνα, η οποία επέρριψε την ευθύνη στο ΝΑΤΟ, η Τουρκία, που διατηρεί σχέσεις και με τις δύο χώρες και το Ισραήλ, το οποίο συνεργάζεται με τη Ρωσία στη Συρία για την εξόντωση ιρανικών δυνάμεων που έχουν Βάσεις σ' αυτή. Στον αντίποδα παραδοσιακά ουδέτερες χώρες όπως η Ελβετία, η Φινλανδία και η Σουηδία συντάχθηκαν με τη Δύση. Αυτόβουλες κυρώσεις επέβαλαν και οι πολιτιστικοί φορείς και οι αθλητικές ομοσπονδίες. Η ΔΟΕ απέβαλε τους Ρώσους αθλητές από τους παραολυμπιακούς αγώνες και διακεκριμένες προσωπικότητες του πολιτισμού, της τέχνης και του αθλητισμού διέκοψαν τη συνεργασία τους με τους ρωσικούς φορείς.

Οι παραπάνω κυρώσεις

έχουν οδηγήσει την ρωσική οικονομία σε κατάρρευση. Το μισό από το συναλλαγματικό της απόθεμα των 630 δις δολαρίων δεσμεύτηκε και το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 15%. Το δε ΔΝΤ κάνει λόγο για χρεωκοπία τον Απρίλιο.

Ο κ. Ζελένσκι, με μια επικοινωνιακή καταιγίδα ψυχολογικών επιχειρήσεων, έχει προκαλέσει παγκόσμια συγκίνηση και διεθνή απομόνωση του κ. Πούτιν. Το Διεθνές Δικαστήριο άρχισε έρευνα για διάπραξη εγκλημάτων πολέμου από την Ρωσία. Στον ΟΗΕ 141 χώρες ψήφισαν υπέρ της καταδίκης της, 4 υπέρ (Καζακστάν, Λευκορωσία, Συρία και Ερυθραία) και 35 μεταξύ των οποίων και η Κίνα, απείχαν. Οι περισσότεροι σύνεδροι του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων την 28η Φεβρουαρίου και της Διάσκεψης για τον Αοπλισμό την 1η Μαρτίου του ΟΗΕ γύρισαν την πλάτη στον κ. Λαβρόφ και εγκατέλειψαν την αίθουσα όταν άρχισε την τηλεοπτική ομιλία του. Επίσης το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε με 637 υπέρ, 13 κατά και 26 αποχές την πρόταση προς την Κομισιόν για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Ουκρανία, ύστερα από αίτηση του κ. Ζελένσκι.

Η αντίσταση των Ουκρανών ανάγκασε τους δυτικούς να αλλάξουν στάση και να τους ενισχύσουν με οπλισμό. ΗΠΑ και Βρετανία διέθεσαν σύγχρονους φορητούς Α/Τ και Α/Α εκτοξευτές και η Ελλάδα τυφέκια Καλάσνικοφ ουκρανικής κατασκευής, που είχαν κατασχεθεί το 2013 από πλοίο που τα μετέφερε στη Λιβύη, 815 Α/Τ εκτοξευτές PRG-18 ρωσικής κατασκευής και 122 εκτοξευτές πυραύλων R-M70 τσεχοσλοβάκικης κατασκευής, που είχαν περιέλθει στην Ελλάδα το 1994 μετά την ένωση της Ανατολικής με τη Δυτική Γερμανία. Αρνήθηκαν όμως τη δημιουργία απαγορευμένης ζώνης πτήσεων, που ζήτησε ο κ. Ζελένσκι και τη διάθεση από την Πολωνία 28 α/φ MIG, για να μην έλθουν σε απ'ευθείας σύγκρουση με τη Ρωσία, η οποία ευρισκόμενη σε

δυσχερή θέση απειλεί με πυρηνικό πόλεμο σε περίπτωση παρεμβάσεως του ΝΑΤΟ.

Η δυσμενής εξέλιξη των επιχειρήσεων και οι απρόσμενες επιπτώσεις στην οικονομία ανάγκασαν τον κ. Πούτιν να αλλάξει στάση και να δεχθεί απευθείας συνομιλίες μεταξύ αντιπροσωπειών, που μέχρι τώρα συνεφώνησαν μόνο για τη δημιουργία ασφαλών διαδρόμων διαφυγής από τις πολιορκούμενες πόλεις, καθώς και των ΥΠΕΞ των δύο χωρών στην Αττάλεια στις 10 Μαρτίου, ύστερα από μεσολάβηση της Τουρκίας, που κατέληξε σε αποτυχία. Αποτυχημένη ήταν και η προσπάθεια του κ. Ερντογάν, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη προσπάθεια του πρωθυπουργού του Ισραήλ κ. Μπένετ για συνάντηση των κ.κ. Πούτιν και Ζελένσκι στα Ιεροσόλυμα,

Από τα ανωτέρω τεκμαίρεται, ότι ο κ. Πούτιν άλλαξε στάση. Αποδέχεται την ύπαρξη ουκρανικού έθνους και αναγνωρίζει τον κ. Ζελένσκι ως νόμιμο πρόεδρο που μέχρι χθες χαρακτήριζε «ναζί και τοξικομανή».

Στις 12 Μαρτίου οι κ.κ. Μακρόν και Σολτς είχαν τηλεφωνική συνομιλία 75' με τον κ. Πούτιν, από την οποία προέκυψε ότι ο κ. Πούτιν εμμένει στις αρχικές του θέσεις.

Μέχρι τώρα (15-3-2022), ο ρωσικός στρατός προσβάλλει με πυραύλους και αεροπορία στρατιωτικούς και μη στόχους προκαλώντας τεράστιες απώλειες σε αμάχους και καταστροφές σε υποδομές. Κατέλαβε κατοικημένους τόπους, πολιορκεί μεγάλες πόλεις και ετοιμάζεται να ενεργήσει κατά του Κιέβου και της Οδησσού, με πρόθεση να τις αναγκάσει να παραδοθούν και αν αρνηθούν να τις ισοπεδώσει, μετά την απομάκρυνση των αμάχων από αυτές. Μέχρι τώρα έχουν διαφύγει στην Πολωνία, Ουγγαρία και Μολδαβία και από αυτές προς τις χώρες της ΕΕ περισσότεροι από 4 εκατ. Ουκρανοί, γυναίκες, παιδιά και άντρες άνω των 60 ετών

και σύμφωνα με εκτίμηση της Υπάτης Αρμοστίας του ΟΗΕ θα ξεπεράσουν τα 15 εκατ. Μέχρι τώρα ο ρωσικός στρατός είχε 4.000 νεκρούς, κατά τους αμερικανούς. Επίσης μετρά πάνω από 500 οχήματα, 300 άρματα και 80 ελικόπτερα κατεστραμμένα.

Η αποτυχία του ρωσικού στρατού μια γρήγορη νίκη και οι απώλειες σε προσωπικό και υλικό, που θεωρούνται ως πολύ μεγάλες για τόσο λίγες ημέρες, οφείλεται εκτός από την ηρωϊκή αντίσταση των Ουκρανών και στην κακή λειτουργία της Διοικητικής Μέριμνας εξ αιτίας της οποίας τα μάχημα έμειναν από τροφή, πυρομαχικά και καύσιμα και των προβλημάτων στις επικοινωνίες, που ανάγκασαν τις διοικήσεις να προωθούνται στην πρώτη γραμμή για να έχουν εικόνα των επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν πολλά στελέχη μεταξύ των οποίων ένας Αντιστράτηγος και δύο Υποστράτηγοι. Το πόσο άσχημη είναι η κατάσταση του ρωσικού στρατού αποδεικνύεται και από την απόφαση του κ. Πούτιν να μεταφέρει 16.000 εθελοντές από τη Συρία, κυρίως εμπειροπόλεμους τζιχαντιστές.

Στις 14 Μαρτίου οι ΗΠΑ προειδοποίησαν την Κίνα για συνέπειες σε περίπτωση που βοηθήσει τη Ρωσία στρατιωτικά ή οικονομικά για να παρακάμψει τις κυρώσεις, με τον ΥΠΕΞ της Κίνας να κατηγορεί τις ΗΠΑ για fake news και να τονίζει ότι η Κίνα εργάζεται για την εκτόνωση της κατάστασης. Οι ΗΠΑ τηρούν σκληρή στάση απέναντι της Κίνας γιατί τις κατηγορήσεως υπεύθυνες για την κρίση και αρνήθηκε να εφαρμόσει τις κυρώσεις.

Ανεξαρτήτως της καταλήξεως του πολέμου ο κ. Πούτιν έχει ηττηθεί στον πολιτικό και ηθικό τομέα και θα μείνει στην ιστορία ως παγκόσμιος παρίας.

Ως πιθανά σενάρια για την κατάληψη του πολέμου θεωρούνται :

-Η παρατεταμένη σύγκρουση με χιλιάδες νεκρούς, καταστροφές υποδομών, ισοπέδωση κατοικημένων τόπων, κατάρρευση των οικονομιών, ανορθόδοξο πόλεμο και μαζικές μετακινήσεις προσφύγων. Αν συμβεί αυτό η Ρωσία θα υποχρεωθεί να διατηρήσει τεράστιο στρατό κατοχής, θα υποστεί ανυπολόγιστες απώλειες σε προσωπικό και υλικό και θα καταστραφεί οικονομικά. Αυτό θα αναγκάσει τον κ. Πούτιν, αν καταφέρει να επιβιώσει πολιτικά, να αναστείλει τις προσπάθειες, για να αναδείξει εκ νέου τη Ρωσία σε παγκόσμιος παίκτη και κάποια στιγμή να αποχωρήσει από την Ουκρανία ηττημένος.

-Ο συμβιβασμός, με τη Ρωσία να περιορίζεται στην ανεξαρτησία του Ντομπάς και την αναγνώριση της προσαρτήσεως της Κριμαίας με αντάλλαγμα την άρση των κυρώσεων και τη μη ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ.

-Η ανατροπή του κ. Πούτιν, εντελώς απίθανο, παρά τις όποιες αντιδράσεις έχουν προκληθεί στο εσωτερικό της Ρωσίας.

-Ο Γ' Παγκόσμιος Πόλεμος με συμβατικά όπλα, ο οποίος δεν έχει πολλές πιθανότητες, εκτός και αν προκύψει από ατύχημα και αυτό γιατί η Ρωσία δεν το θέλει, γιατί υστερεί πολύ σε συμβατικά όπλα από τους δυτικούς και αυτοί τον αποφεύγουν, φοβούμενοι τη χρήση ΠΟ από τον κ. Πούτιν, αν έλθει σε απόγνωση.

-Ο Γ' Παγκόσμιος Πόλεμος με ΠΟ έχει ελάχιστες πιθανότητες, γιατί οι δυτικοί τον αποκλείουν και οι εχέφρονες στη Ρωσία θα τον αποτρέψουν, ακόμη και αν ο κ. Πούτιν παραφρονήσει.

Ως πιθανότερο σενάριο θεωρώ το συμβιβασμό με τη συμμετοχή ή όχι του κ. Ζελένσκι και αυτό γιατί οι ΗΠΑ επείγονται να

τελειώνουν από την Ευρώπη και να επικεντρωθούν στην αντιμετώπιση της Κίνας στον Ειρηνικό, οπότε δεν αποκλείεται να πουλήσουν τον Ζελένσκι αν δεν συμφωνήσει, όπως έχουν κάνει και σε άλλες χώρες. Το πιο όμως σίγουρο αποτέλεσμα αυτού του πολέμου θα είναι η επαναφορά ενός νέου ψυχρού πολέμου, πολύ πιο σκληρού από τον προηγούμενο.

Στάση άλλων χωρών, όπως στις οικείες παραγράφους.

3. ΒΑΛΚΑΝΙΑ

α. Αλβανία

Στις 22 Ιανουαρίου το ΥΠΕΞ της Ρωσίας καταδίκασε την ιδέα της «Μεγάλης Αλβανίας» με τη συγχώνευσή της με το Κόσσοβο.

Στις 18 Ιανουαρίου ο κ. Ερντογάν επισκέφθηκε την Αλβανία, όπου υπέγραψε επτά συμφωνίες αμυντικού, εκπαιδευτικού και εμπορικού χαρακτήρα και εγκαινίασε σειρά έργων, που χρηματοδοτήσε η Τουρκία.

β. Σκόπια

Νέος πρωθυπουργός των Σκοπίων, ύστερα από την παραίτηση του κ. Ζάεφ, ανεδείχθη ο κ. Ντιμίτρι Κοβασέφσκι, που ήταν υφυπουργός της προηγούμενης κυβέρνησεως.

γ. Βουλγαρία

Στις 20 Ιανουαρίου ο νέος πρωθυπουργός κ. Πετκόφ επισκέφθηκε τα Σκόπια όπου συμφώνησε με τον ομόλογό του κ. Κοβασέφσκι, να εντατικοποιήσουν τον διάλογο για την επίλυση των διαφορών και την άρση του Βουλγαρικού ΒΕΤΟ στην έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την ΕΕ.

δ. Σερβία

Ύστερα από πιέσεις από ΕΕ ο κ. Βούτσιτς αναθεώρησε τη στάση ουδετερότητας έναντι της

ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και υπερψήφισε στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 2 Μαρτίου την καταδίκη της Ρωσίας, αλλά αρνείται την επιβολή κυρώσεων.

Η δήλωση του κ. Λαβρόφ ότι ο πόλεμος μπορεί να μεταφερθεί στα Βαλκάνια, αν ενταχθούν στο ΝΑΤΟ η Βοσνία και το Κόσσοβο, έχει ανησυχήσει τους δυτικούς, οι οποίοι φοβούνται ότι η Ρωσία μπορεί να χρησιμοποιήσει το Βελιγράδι για να προκαλέσει κρίση και γι' αυτό πιέζουν τη Σερβία να ξεκαθαρίσει τη θέση της.

4. ΤΟΥΡΚΙΑ

α. Εσωτερική Κατάσταση

Ο κ. Ερντογάν, παρά την κατάρρευση της οικονομίας, με τον πληθωρισμό στο 54,4%, συνεχίζει την ακατανόητη πολιτική της μείωσης των επιτοκίων, επικαλούμενος τον ισλαμικό νόμο.

Στις 26 Δεκεμβρίου 2021 το Υπουργείο Εσωτερικών ανακοίνωσε ότι έχει αρχίσει έρευνα για 455 εργαζομένους στο Δήμο Κωνσταντινουπόλεως, για σύνδεσή τους με Κούρδους τρομοκράτες.

Πολιτικοί αναλυτές εκτιμούν, πως η κυβέρνηση ετοιμάζεται να θέσει το Δήμο υπό τον έλεγχο της δια της καθαιρέσεως του δημάρχου, όπως έχει πράξει και σε δήμους της ΝΑ Τουρκίας με Κούρδους δημάρχους.

Στις 12 Φεβρουαρίου συναντήθηκαν οι αρχηγοί των κομμάτων της αντιπολίτευσης και συμφώνησαν σε κοινό υποψήφιο στις προεδρικές εκλογές, χωρίς να οριστεί συγκεκριμένο πρόσωπο. Σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις το 49,7% των πολιτών συντάσσονται με το συνασπισμό της αντιπολιτεύσεως και το 42,1% με τον κυβερνητικό των κ.κ. Ερντογάν και Μπαγχελί.

β. Εξωτερικές Σχέσεις

Η διεθνής απομόνωση της Τουρκίας και η οικονομική κρίση που την μαστίζει ανάγκασαν τον κ. Ερντογάν να κάνει ανοίγματα με ανταλλάγματα προς το Ισραήλ την εγκατάλειψη της Χαμάς, προς την Αίγυπτο την απομόνωση της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, και προς τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ) με απόσυρση της κατηγορίας ότι βρισκόταν πίσω από το αποτυχημένο στρατιωτικό πραξικόπημα των γκιουλενιστών. Με τα ΗΑΕ υπέγραψε και συμφωνία 10 δις δολαρίων, που αποτέλεσε μικρή ανάσα για την παραπαίουσα οικονομία της Τουρκίας.

Ανοίγματα έκανε και προς τα Βαλκάνια. Επισκέφθηκε την Αλβανία, όπου εγκαινίασε έργα, που χρηματοδότησε η Τουρκία, ανέλαβε μεσολαβητικό ρόλο, με τον κ. Ακάρ, για την εξομάλυνση της εντάσεως στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, που έχουν προκαλέσει οι αποσχιστικές τάσεις των σερβοβοσνίων και συμφώνησε με τον κ. Βουτσίτς για επενδύσεις στη Σερβία, κατά τη συνάντησή τους στις 19 Ιανουαρίου στην Άγκυρα, όπου πραγματοποιήθηκε το 3ο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας των δύο χωρών.

Οι σχέσεις της Τουρκίας με τις ΗΠΑ και ΕΕ βρίσκονται σε τροχιά αποκατάστασης μετά την κρίση της Ουκρανίας, παρόλο που επέλεξε και πάλι τη θέση του «Επιτήδειου Ουδέτερου». Μέχρι τώρα καταδίκασε την εισβολή, αλλά δεν εφαρμόζει τις κυρώσεις και δηλώνει ότι δεν θα εγκαταλείψει ούτε τη Ρωσία, ούτε την Ουκρανία, κατόπιν αιτήσεως της οποίας, έκλεισε τα στενά του Ελλησπόντου, εφαρμόζοντας τη Συνθήκη του Μοντρέ, αφού πρώτα είχαν περάσει στη Μαύρη Θάλασσα όλα τα πολεμικά σκάφη της Ρωσίας.

Ο κ. Ερντογάν εκμεταλ-

λευόμενος τις καλές σχέσεις με τους κ.κ. Πούτιν και Ζελένσκι έχει αποδουθεί σε διαμεσολαβητική προσπάθεια, με αποκορύφωμα τη συνάντηση των ΥΠΕΞ Ρωσίας και Ουκρανίας στην Αττάλεια, που κατέληξε σε ναυάγιο. Αυτό του έδωσε τη δυνατότητα να ανοίξει διαύλους επικοινωνίας με ΗΠΑ και ΕΕ και να βελτιώσει τις σχέσεις του μαζί τους. Τελικά όμως θα αναγκαστεί να ταχθεί με το μέρος της μιας πλευράς και θα βρεθεί αντιμέτωπος με την άλλη. Στην περίπτωση αυτή μάλλον θα επιλέξει τη Δύση.

Στις 11 Μαρτίου ο κ. Ερντογάν είχε τηλεφωνική συνομιλία με τον κ. Μπάϊντεν για το Ουκρανικό και ζήτησε την άρση των κυρώσεων, αλλά όπως δήλωσε ο εκπρόσωπος του Στέϊτ Ντιπάρτμεντ την επομένη, όσο η Τουρκία δεν αποσύρει τους S-400, θα ισχύουν και οι κυρώσεις.

5. Ε.Ε.

α. Γενικά

Για πρώτη φορά στην ιστορία της παρουσιάστηκε ενωμένη για την αντιμετώπιση της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία.

Η Σύνοδος Κορυφής 15-16 Δεκεμβρίου 2021, αρνήθηκε την ενίσχυση με εξοπλισμούς μέσω ΝΑΤΟ.

Στις 17 Δεκεμβρίου αποφάσισε την πραγματοποίηση επενδυτικού προγράμματος 150 δις ευρώ στην Αφρική, ως απάντηση στην Κίνα που επιχειρεί ανοίγματα προς αυτήν.

Στην έκθεση του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, που παρεδόθη στην Κομισιόν στις 14 Δεκεμβρίου, κατηγορείται η Τουρκία για διολίσθηση του κράτους δικαίου και συστηματική παρέκκλιση από την εξωτερική πολιτική της ΕΕ.

Ο κ. Μακρόν στην ομιλία

του στις 19 Ιανουαρίου στην ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου έδωσε έμφαση στον τομέα άμυνας και ασφάλειας και στην ανάγκη προστασίας των συνόρων της ΕΕ, τάχθηκε υπέρ του διαλόγου με τα ην Ρωσία και τόνισε ότι πρέπει να αντιμετωπίζονται με αποφασιστικότητα τυχόν επεμβάσεις για αποσταθεροποίηση άλλων χωρών.

β. Γαλλία

Σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις ο κ. Μακρόν θα νικήσει όποιον εκ των αντιπάλων του περάσει στο δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών.

Ο κ. Μακρόν συνάντησε τον κ. Πούτιν και είχε τηλεφωνικές συνομιλίες μαζί του, αλλά δεν κατάφερε να τον πείσει. Από την τηλεφωνική συνομιλία που είχε μαζί του στις 3 Μαρτίου σχημάτισε την εντύπωση ότι ο κ. Πούτιν θέλει να καταλάβει όλη την Ουκρανία και ότι τα χειρότερα έρχονται.

γ. Γερμανία

Ηγέτης των Χριστιανοδημοκρατών εξελέγη ο δεξιός κ. Φατίχ Μέρτς, ο οποίος με τις πρώτες δηλώσεις τάχθηκε κατά της σκληρής γραμμής, που θέλουν να εφαρμόσουν οι ΗΠΑ σε βάρος της Ρωσίας.

Στις 26 Φεβρουαρίου η Γερμανία αποφάσισε την αποστολή στην Ουκρανία όπλων μεταξύ των οποίων και 1700 Α/Α εκτοξευτές Stinger, ενώ μέχρι τότε διέθετε μόνο κράνη.

Στις 27 Φεβρουαρίου ο Καγκελάριος κ. Σόλτς ανακοίνωσε τη σύσταση ταμείου για την ενίσχυση των ΕΔ ύψους 100 δις ευρώ, εγκαταλείποντας την πολιτική ουδετερότητας που εφάρμοζε η χώρα του επί δεκαετίες. Μεταξύ των άλλων σκοπεύει στην αγορά και 35 α/φ F-35.

δ. Ιταλία

Στις 29 Ιανουαρίου επανεξελέγη ως πρόεδρος ο κ. Ματαρέλα, ο οποίος απεδέχθη την εκ νέου υποψηφιότητά του, κατόπιν παρακλήσεως όλων των κομμάτων που δεν κατάφεραν να συμφωνήσουν σε κάποιο άλλο πρόσωπο.

ε. Πορτογαλία

Στις 30 Ιανουαρίου πραγματοποιήθηκαν εκλογές τις οποίες κέρδισε με αυτοδυναμία ο απερχόμενος πρωθυπουργός κ. Αντόνιο Κόστα.

στ. Πολωνία - Ουγγαρία

Στις 16 Δεκεμβρίου απορρίφθηκε από το Δικαστήριο της ΕΕ η προσφυγή της Πολωνίας και Ουγγαρίας κατά της αποφάσεως της ΕΕ για αναστολή πληρωμών σ' αυτές από κοινοτικούς πόρους για παράβαση του κράτους δικαίου.

Η Πολωνία κυρίως, αλλά και η Ουγγαρία υποδέχονται εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες από την Ουκρανία, στους οποίους παρέχουν υποδειγματική περίθαλψη.

Η Πολωνία προτείνει στις ΗΠΑ την ανταλλαγή 28 α/φ MIG-29 με F-16, προκειμένου να διατεθούν στην Ουκρανία, αλλά οι ΗΠΑ αρνήθηκαν.

6. ΗΠΑ

Στις 17 Δεκεμβρίου η Υπηρεσία Ερευνών του Κογκρέσου απέστειλε επιστολή στα μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων και της Γερουσίας, με την οποία περιγράφει με μελανά χρώματα την καταπάτηση του κράτους δικαίου από την Τουρκία και προτείνει την απομάκρυνση των αμερικανικών και νατοϊκών Βάσεων απ' αυτή.

Σύμφωνα με δημοσκόπηση του CNN μόλις το 41% των Αμερι-

κανών συμφωνεί με την μέχρι τώρα πολιτική του κ. Μπάϊντεν.

Στάση απέναντι στη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ως σχετική παράγραφος.

7. ΡΩΣΙΑ - ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ

Ουκρανικός πόλεμος ως σχετική παράγραφος.

Οι δυτικοί επέβαλαν κυρώσεις και στη Λευκορωσία, λόγω της παροχής διευκολύνσεων στον ρωσικό στρατό.

Δεκάδες χιλιάδες Ρώσοι δημοσιογράφοι, μουσικοί και καλλιτέχνες κατέφυγαν στην Τουρκία, την Αρμενία και τη Γεωργία εκφράζοντας έτσι την οργή τους για την εισβολή στην Ουκρανία.

8. ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ

Στις 4 Ιανουαρίου άρχισαν διαδηλώσεις στο Καζακστάν, που κατεστάλησαν από το στρατό, ενισχυμένο και από ρωσικές δυνάμεις, που παρέμειναν μέχρι τις 14 Ιανουαρίου.

Ο κ. Ερντογάν εξέφρασε τη στήριξη του προς το Καζακστάν, σε τηλεφωνική συνομιλία με τον πρόεδρο κ. Κασίμ Τοκάγιεφ.

9. ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

α. Συρία

Στις 21 Ιανουαρίου οι τζιχαντιστές πραγματοποίησαν ταυτόχρονη επίθεση σε φυλακές της Συρίας και του Ιράκ με στόχο την απελευθέρωση μελών του ISIS.

Στις 3 Φεβρουαρίου οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν, ότι Αμερικανοί κομάντος σκότωσαν τον ηγέτη του ISIS στη Συρία Αλ Κουρτέσι, που είναι το 4ο μεγαλοστέλεχος της οργανώσεως που εξοντώνουν.

Στις 10 Μαρτίου ο ISIS ανακοίνωσε ότι νέος αρχηγός ανέλαβε ο αδελφός του πρώην αρχη-

γού Αμπού Μπακρ αλ Μπαγκντά-ντι.

β. Ιράν

Στις 11 Μαρτίου ο Επίτροπος της ΕΕ κ. Μπορέλ δήλωσε την προσωρινή παύση των συνομιλιών για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν λόγω «εξωγενών παραγόντων» χωρίς να τους κατονομάσει. Στο ίδιο μήκος κύματος και ο εκπρόσωπος τους ΥΠΕΞ του Ιράν δήλωσε ότι η παύση «μπορεί να είναι ευκαιρία επίλυσης εκκρεμοτήτων» τονίζοντας ότι κανένας εξωγενής παράγοντας δεν θα επηρεάσει τις συνομιλίες για τη συμφωνία.

γ. Ισραήλ

Στις 16-17 Φεβρουαρίου επισκέφθηκαν το Ισραήλ ο εκπρόσωπος της τουρκικής προεδρίας κ. Καλίν και ο ΥΦΕΞ κ. Ονάλ για να προετοιμάσουν την επίσκεψη του προέδρου κ. Χέρτογκ στην Άγκυρα την 9η Μαρτίου.

Το Ισραήλ και η Τουρκία προχωρούν, με την ενθάρρυνση των ΗΠΑ, σε εξομάλυνση των σχέσεών τους. Αυτό επιβάλλει τη λήψη μέτρων από την Ελλάδα προκειμένου να μη διαταραχθούν οι σχέσεις της με το Ισραήλ και να τηρηθούν οι μεταξύ τους συμφωνίες.

Ο πρωθυπουργός κ. Μπένετ έχει αναλάβει διαμεσολαβητική προσπάθεια για συνάντηση των κ.κ. Πούτιν και Ζελένσκι.

10.ΛΙΒΥΗ

Στις 15 Δεκεμβρίου 2021 ο πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων της Βουλής της

Λιβύης κ. Ακουρί δήλωσε κατά τη συνάντησή του με αντιπροσωπεία τούρκων βουλευτών στην Άγκυρα, ότι οι συμφωνίες που υπέγραψαν οι κ.κ. Ερντογάν και Σάρατζ δεν ισχύουν, γιατί δεν ψηφίστηκαν από τη Βουλή. Το ίδιο δήλωσε και προς τον εντεταλμένο της ελληνικής πρεσβείας στις 3 Ιανουαρίου. Κατόπιν αυτού, η τουρκική αντιπολίτευση επέκρινε τον κ. Ερντογάν και του ζήτησε να πιέσει για την άμεση ψηφισή τους.

Η Τουρκία στο θέμα αυτό, αλλά και στη στάση απέναντι στην Ελλάδα δεν πρόκειται να αλλάξει και στην μετά Ερντογάν εποχή.

Στις 22 Δεκεμβρίου ανακοινώθηκε από το Κοινοβούλιο η οριστική αναβολή των εκλογών.

Στις 11 Φεβρουαρίου το Κοινοβούλιο απεφάνθη ότι μετά την αναβολή των εκλογών, έληξε η θητεία της μεταβατικής κυβερνήσεως και διόρισε νέα με επικεφαλής τον Υπουργό Εσωτερικών κ. Μπασάγκα, αλλά ο μεταβατικός πρωθυπουργός κ. Ντεϊμπά αρνήθηκε να παραδώσει την εξουσία και έκτοτε η χώρα διαθέτει δύο κυβερνήσεις.

Στις 22 Φεβρουαρίου ο κ. Ντεϊμπά ανακοίνωσε την πραγματοποίηση των βουλευτικών εκλογών στις 24 Ιουνίου.

11.ΑΣΙΑ

α. Κίνα

Η αντιπαλότητά τους με τις ΗΠΑ έχει φέρει πιο κοντά την Κίνα και τη Ρωσία, όπως κατεφάνη με την κοινή παρουσία των προέδρων τους στην τελετή ενάρξεως των παραολυμπιακών αγώνων και την κοινή διακήρυξή τους με την οποία

ο κ. Σι Τζίνπινγκ υποστηρίζει τις θέσεις της Ρωσίας στο θέμα της Ουκρανίας και ο κ. Πούτιν τις θέσεις της Κίνας στο θέμα της Ταϊβάν.

Σύμφωνα με διεθνείς αναλυτές μπορεί οι σχέσεις των δύο χωρών να είναι στενότερες από κάθε άλλη φορά, αλλά δεν συνιστούν σινορωσικό μέτωπο κατά των ΗΠΑ, με τις οποίες η Κίνα έχει αναπτύξει τεράστιες οικονομικές σχέσεις. Το 16,9% των εξαγωγών της κατευθύνεται στις ΗΠΑ και μόνο το 1,9% προς τη Ρωσία.

Στις 7 Ιανουαρίου η Κίνα κατηγόρησε τις ΗΠΑ για ανάμειξη στα εσωτερικά της και την Ιαπωνία και Αυστραλία για την υπογραφή της μεταξύ τους αμυντικής συμφωνίας.

Συνεχίζονται οι παραβιάσεις του εναερίου και θαλάσσιου χώρου της Ταϊβάν από κινεζικά πολεμικά, γεγονός που εκλαμβάνεται ως προάσκηση για μελλοντική εισβολή.

Θέσεις για Ουκρανικό πόλεμο, ως οικεία παράγραφος.

β. Β. Κορέα

Στις 20 Δεκεμβρίου η Β. Κορέα ανακοίνωσε, μετά την απόρριψη από τον κ. Μπάϊντεν του αιτήματός της για άρση των κυρώσεων, την επανάληψη του προγράμματος πυρηνικών δοκιμών, που είχε διακόψει από το 2018.

Στις 5,11,14 Ιανουαρίου και 11 Φεβρουαρίου εκτόξευσε ανά ένα νέο πύραυλο, με τις ΗΠΑ να της επιβάλλουν και νέες κυρώσεις.

Ενημέρωση Συνδρομητών

από τον Εθνικό Γραμματέα του ΕΛΙΣΜΕ

Υποστράτηγο ε.α. Αχιλλέα Σαραντινό

ΝΕΑ ΜΕΛΗ

- κ. Κουκάκης Γεώργιος, Ταγματάρχης ε.ε.
- κ. Πογιατζής Κων/νος, Μαθηματικός- Διεθνείς Σχέσεις εκ Κύπρου.
- κα. Εβίτα Διονυσίου, Δρ Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου.
- κ. Γκίνιος Κων/νος, ΕΛ.ΑΣ., Διεθνείς-Περιφερειακές & Ευρωπαϊκές Σπουδές.
- κ. Κουτρομπής Παναγ., Οικονομολόγος, Καθηγητής στο Queen Merry College of London.
- κ. Κουμάκης Παναγ., Χημικός Μηχανικός-Διευθυντής Εργων της Chimar Hellas S.A.
- κ. Παγκράτης Άγγελος, π. Πρέσβης ΕΕ και Πρόεδρος της ΑΛΛΗΛΟΝet.
- κ. Μπουράτογλου Φίλιππος, Δάσκαλος Πολεμικών Τεχνών-Συνοδός Ασφαλείας.

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΜΕΛΩΝ

- Εγκρίθηκε η διαγραφή του μέλους μας Χείλαρη Θωμαή μετά από αίτησή της.
- Το μέλος μας Χατζηκωνσταντής Αντώνιος, καθηγητής της ΣΝΔ και ΑΣΕΙ, απεβίωσε την 10/11/2021.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ - ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

- Πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά την 17/2/22 η Τακτική Γενική Συνέλευση (ΓΤΣ) και η Κοπή της Βασιλόπιττας του ΕΛΙΣΜΕ.
- Δημιουργούνται τα «Τετράδια Θεματικών Μελετών», στα οποία εντάσσονται επιλεγμένες μελέτες-αναλύσεις του ΕΛΙΣΜΕ. Τα "Τετράδια" θα τηρούνται με μέριμνα του ΔΜ
- Αποφασίστηκε από το ΔΣ η υλοποίηση του «Συνηγόρου του Κοινού» που πρότείνει η κα Μαίρη Παπασχοινοπούλου, που συγκεντρώνει τις ερωτήσεις προς τους ομιλητές και τις «συμμαζεύει», διευκολύνοντας το έργο του Συντονιστού κατά την συζήτηση με το κοινό.
- Αποφασίστηκε από το ΔΣ η αποστολή στον Γ.Γ. από τα μέλη του ΔΣ προτάσεων, σχετικά με τις απαιτήσεις/προδιαγραφές και στην συνέχεια την υπογραφή συμβάσεως με τον κ. Ιππόλυτο Πρέκα που να περιλαμβάνει τις προταθείσες εργασίες από το 1 έως το 9 για τη σχεδίαση της νέας Ιστοσελίδα του ΕΛΙΣΜΕ, με βάση την πρόταση από τους ΑΧΕΠΑ.
- Ο κ. Ηλιόπουλος Δημ. μετέφερε την πρόταση του κ. Παγκράτη Αγγ. για την δημιουργία ομάδας εργασίας που να συντονίζει τις δράσεις του ΑΛΛΗΛΟΝ και του ΕΛΙΣΜΕ. Το ΔΣ ενέκρινε την πρόταση και όρισε την συμμετοχή του κ. Ηλιόπουλου Δ. και του κ. Μαρτζούκου Β.
- Ολοκληρώθηκαν οι εργασίες του τεχνικού του Penta-postagma και του κ. Θεοδωράκη Στ. για την live μετάδοση των ομιλιών μέσω του You Tube του Blog.
- Αποφασίστηκε η τοποθέτηση σε κάθε άρθρο που αναρτάται στην ιστοσελίδα του ΕΛΙΣΜΕ, μετά το τέλος του κειμένου, της επισήμανσης : "Η άποψη του αρθρογράφου, δεν απηχεί κατ' ανάγκην τις θέσεις του ΕΛΙΣΜΕ", καθώς και

το καρφίτσωμα και στα άρθρα που αναρτώνται στο FB, η εξής επισήμανση : "Οι απόψεις των αρθρογράφων, οι εργασίες των οποίων αναρτώνται στη σελίδα μας, δεν απηχούν κατ' ανάγκη τις θέσεις του ΕΛΙΣΜΕ". Μετά πρόταση της συνδιαχειρίστριας στο FB κας Τσαροπούλου Εύας εγκρίθηκε από το ΔΣ, να επισημαίνεται (καρφίτσωμα) και στα άρθρα που αναρτώνται στο FB, η εξής επισήμανση : "Οι απόψεις των αρθρογράφων, οι εργασίες των οποίων αναρτώνται στη σελίδα μας, δεν απηχούν κατ' ανάγκη τις θέσεις του ΕΛΙΣΜΕ".

BIBΛΙΑ

- Εγκρίθηκε η πρόταση του κ. Δουδούμη Γ. για την συλλογική συγγραφή ενός νέου βιβλίου του ΕΛΙΣΜΕ με θέμα «Αφρική : Η Αυριανή Παγκόσμια Πρόκληση».
- Εγκρίθηκε, ως βιβλίο του ΕΛΙΣΜΕ, η έκδοση του βιβλίου «Μεγάλη Αλβανία: Προοπτικές και αντίκτυπος στον Βαλκανικό περίγυρο» του μέλους μας κ. Αντωνόπουλου Γεώρ, που ολοκληρώθηκε, με το copyright του συγγραφέα και επιμέλεια του κυρίου Δουδούμη Γ.
- Εγκρίθηκε η ταχυδρομική αποστολή του Πονήματος Α' προς όλα τα ενεργά μέλη μας που διαμένουν εκτός Λεκανοπεδίου.
- Προτάθηκε στο ΙΔΙΣΜΕ η ανταλλαγή εκδόσεων.
- Το ΔΣ αποφάσισε να διατίθεται μηνιαίως ποσόν 20-30 ευρώ για την προμήθεια βιβλίων για τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης, μετά από σχετική πρόταση των μελών του ΔΣ, καθώς και ενός αριθμού βιβλίων από τα εκδιδόμενα με το λογότυπο του ΕΛΙΣΜΕ για την προσφορά τους σε επιλεγμένα πρόσωπα.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ - ΗΜΕΡΙΔΕΣ

- Ο Πρόεδρος κ. Μπαλτζώης Ι. ενημέρωσε το ΔΣ την 10/1/22 ότι λόγω της εξέλιξης της πανδημίας προβλέπεται, μετατόπιση της ημερομηνίας πραγματοποίησής του κλειστού συνεδρίου του Ζαππείου με θέμα «Regional Stability and Energy Security and Efficiency in Eastern Mediterranean & the Middle East» που γίνεται σε συνεργασία με την DNM GROUP, από 18/2/22 για τον Μάρτιο.
- Αποφασίστηκε την 3/3/22 η αναβολή του Συνεδρίου σε συνεργασία με την DNM (Γκουριώτη) λόγω της εξέλιξης της πανδημίας και συνεχίσεως των υγειονομικών μέτρων. Εστάλησαν οι σχετικές επιστολές προς όλες τις πρεσβείες.
- Πραγματοποιήθηκε Εσπερίδα για την «Ουκρανική Κρίση» την Δευτέρα 21/2/22 με συμμετοχή των κκ. Μάζη Ιωάννη, καθηγητού και Πουκαμισά Γεωργίου πρέσβη ε.τ. που πρόσφατα αφυπηρέτησε από την ελληνική πρεσβεία της Ουκρανίας.
- Πραγματοποιήθηκε Εσπερίδα για την «Αντιμετώπιση της απειλής των τουρκικών UAV'S στο Αιγαίο» την 7/3/22 με οργάνωση/συντονισμό του μέλους μας κ. Κατσαρού Παναγιώτη και συμμετοχή του Σμηνάρχου ε.ε. Ζηκίδη Δημητρίου.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑ - ΜΕΛΕΤΕΣ

-- Η ΥΔΗΣ κα Παναγιωτοπούλου Μαρ. ενημέρωσε ότι πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση εργασίας της ομάδας Πρακτικής Ασκήσης που καταγράφει όλες τις ομογενειακές οργανώσεις.

-- Ο ΔΜ κ. Δασκαλάκης Ιππ. ενημέρωσε το ΔΣ για την ολοκλήρωση Μελέτης σχετικά με την επέκταση των χωρικών μας υδάτων, η οποία αποφασίστηκε, αφού αποσταλεί στα μέλη ΔΣ για ενημέρωση, να αποσταλεί στους Αρχηγούς ΓΕΕΘΑ-ΓΕΣ-ΓΕΝ-ΓΕΑ-ΕΛΑΣ-ΛΣ και στους Διοικητές ΣΕΘΑ και ΑΔΙΣΠΟ, σε έντυπη μορφή συνοδευόμενη από ανάλογη επιστολή και από ένα CD. Στις δε Διευθύνσεις του ΥΠΕΞ ηλεκτρονικά ως η πρόταση του κ. Ηλιόπουλου Δ. και στην Προεδρία της Δημοκρατίας ως Πρόταση Προέδρου και στην συνέχεια να αναρτηθεί και στην ιστοσελίδα (μετά από ένα μήνα).

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

-- Απεστάλη ευχαριστήρια επιστολή και με στοιχεία απολογισμού προς τους χορηγούς όλων των εκδηλώσεων «200 Χρόνια από την Επανάσταση του 1821» καθώς και 2 αντίτυπα του Πονήματος Β' εκδ.

-- Ο Πρόεδρος κ. Μπαλτζώης Ι. ενημέρωσε το ΔΣ για την επίσκεψή του στον τ. ΠτΔ κ. Προκόπη Παυλόπουλο, την επίδοση της Β' έκδοσης του Πονήματος και την προθυμία του να αναπτύξει ένα θέμα στο ΕΛΙΣΜΕ.

-- Η ΥΔΗΣ κ. Παναγιωτοπούλου ενημέρωσε το ΔΣ για την απόφασή του υιού της και μέλους μας κ. Ξένου Δημ. να δωρίσουν στο ΕΛΙΣΜΕ το ποσόν των 1.000 ευρώ προς εκπλήρωσή των στόχων του.

-- Εκδόθηκε Ανακοίνωση του ΕΛΙΣΜΕ που αφορά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία

ΟΜΙΛΙΕΣ

-- 13/1 : Καραφωτιάς Παν. : «Ελλάς και ΟΗΕ».

-- 20/1 : Συρίγος Αγγ. : «Τρέχουσες Γεωπολιτικές Εξελίξεις».

-- 27/1 : Μαρία Νεγρεπόντη-Δελιβάνη : «Το τέλος της οικονομικής κυριαρχίας της Δύσης και η εισβολή της Ανατολής».

-- 03/2 : Γκαρτζονίκας Παν. «Ο Πόλεμος στο Αφγανιστάν. Διδάγματα από την προσωπική μου εμπειρία».

-- 10/2 : Γρίβας Κων. & Δρ. Μάρκος Τρούλης : «Η Ελλάδα ως μεσαία Δύναμη Ευρασιατικής εμβέλειας στο νέο Διεθνές Σύστημα».

-- 24/2 : Στεφάτος Αριστοφάνης (CEO/ΔΕΗ): «Εξερεύνηση και παραγωγή Υδρογονανθράκων στην Ελλάδα την εποχή της ενεργειακής μετάβασης».

-- 3/3 : Αργυρόπουλος Κ. : «Ci vis racem.....και η βαθμολόγηση της προς Πόλεμο προπαρασκευής».

-- 10/3: Δελαγραμμάτικας Ν.: «Ο ρόλος του πνευματικού ανθρώπου κατά την άποψη του Μάριου Πλωρίτη»

-- 17/3 : Φίλης Γ. & Σταθακόπουλος Δημ. : «Ο πόλεμος στην Ουκρανία τελειώνει. Ο πόλεμος στην Ευρώπη τώρα αρχίζει ; - Ο ρόλος της Τουρκίας »

Ένα ενδιαφέρον βιβλίο
“ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ: Το χρονικό της κρίσης των Ιμίων--Η 80 ΑΔΤΕΑ επί ποδός πολέμου” που συνέγραψε ο Αντιστράτηγος εα Αθανάσιος Νικολοδήμος, ο Διοικητής (Ταξίαρχος τότε) της 80 ΑΔΤΕΑ στη ΖΕ της οποίας ανήκουν οι μικρονησίδες Ίμια και που πρόκειται σύντομα να κυκλοφορήσει.

Η άνω φωτο υποστηρίζει το κείμενο της σελίδος 28 και κατά μίαν έννοια υπονοεί και τα κίνητρα της εχθρότητας της Δύσης κατα της Ρωσίας.
Πίνακας από Ιρακινή πηγή

Ο αριθμός 1821 είναι η σηματοδότηση της νέας πορείας του γένους. Είναι η αναβίωσις των φυλετικών σταθερών. Είναι η ανάκλησις στη ζωή της σφριγηλότητας των αρχαίων μύθων. Είναι η επιστροφή στον κόσμο του πολιτισμού. Είναι η επαναλειτουργία των αισθητηρίων λήψεως και των πομπών απελευθέρωσης της ελληνικής ψυχοσυνθέσεως στην εκστασιασμένη Ευρώπη. Είναι η παλιγγενεσία! Είναι ο συνδυασμός του αναλογισμού και των ενθυμημάτων των ιστορικών ανταποκρίσεων. Δηλαδή των αντιστοιχιών εντός της καταγεγραμμένης ιστορίας μεταξύ ενός ορατού και δρώντος ελληνισμού ή αλλιώς μεταξύ αυτού του ορατού και του αοράτου κόσμου, όπως τον έχει ανάγκη η ψυχή και τον πλάθει έτσι, ώστε να στηρίζει την ηθική του ύπαρξη. Αυτός άλλωστε είναι και ο συμβολισμός. Είναι το κάτι περισσότερο από μία απλή αναζωπύρωση για μία εξηρητημένη σχέση αμοιβαιότητας ή ένα ψυχοπνευματικό αντανάκλαστικό. Όταν Έλληνες, σε κάθε οπτικό ή ακουστικό ερέθισμα που ορίζεται ως 1821, είτε συνειδητά είτε μηχανικά, αναπροσανατολίζουν τον διαλογισμό τους σε συγκινησιακές αξίες, τότε η πατρίδα, αυτή η φιλοσοφικά αόριστη έννοια πλην η τόσον κυρίαρχη στις καρδιές μας αίρεται στο αναγνωρίσιμον στερέωμα, ως μία διασκεπτήριος ιδέα. Μία ιδέα, λαμβάνουσα σάρκα και οστά δια των ηρώων της. Των ηρώων, αυτών των υπερανθρώπων, οι οποίοι το γνωρίζουν μεν αλλά εκουσίως θέτουν υπό διακινδύνευση την φυσική των υπόσταση και προχωρούν, διότι βλέπουν πολύ πιο μακριά στο μέλλον από, ότι κάποιοι τάχα καλοί Έλληνες σήμερα, των οποίων ο ορίζοντας έχει σύνορο τον μαντρότοιχο του σπιτικού τους. Οι αγωνιστές του 21, χωρίς αμφιβολία είναι αποφασισμένοι να διαθέσουν το είναι τους, ώστε να παραδειγματίζονται και να συνεχίσουν να τιμούν την ιστορία της Ελλάδος οι ανά τους επερχομένους αιώνες αγέννητοι νεκροί.

Κωνσταντίνος Αργυρόπουλος